

Jalostuksen tavoiteohjelma
2024-2028

PARSONRUSSELLINTERRIERI

Suomen Kennelliiton ennakkotarkastama 3.10.2023
Hyväksytty Parsonrussellinterrierit ry:n yleiskokouksessa 19.11.2023
Suomen Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 19.12.2023

Sisällys

1. YHTEENVETO	1
2. RODUN TAUSTA	2
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	2
4. RODUN NYKYTILANNE.....	5
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	5
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	5
4.1.2 Jalostuspohja.....	8
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	12
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	14
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet.....	15
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	15
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	16
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	16
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	16
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	24
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	27
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	28
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	28
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	29
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	29
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	29
4.3.4 Lisääntyminen	52
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	54
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	54
4.4. Ulkomuoto	29
4.4.1 Rotumääritelmä	56
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	56
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	63
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	64
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	64

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	65
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	66
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	68
6.1 Jalostuksen tavoitteet	69
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	70
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	72
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	72
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	75
7. LÄHTEET	75
8. LIITTEET	78

1. YHTEENVETO

Parsonrussellinterrierin jalostuksen tavoiteohjelma (JTO) on tarkoitettu kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu tietoa rodun nykytilanteesta – sen luonne-, rakenne- ja käyttöominaisuuksista, populaatiorakenteesta ja terveystilanteesta. JTO sisältää myös tavoitteita, mihin suuntaan rodun toivotaan kehittyvän.

Rodun käyttötarkoitus

Parsonrussellinterrieri on alkuperäiseltä käytöltään luolametsästyskoira, joka on kehitetty ketunmetsästykseen. Rotu on itsevarma, iloinen ja toimielias. Alkuperäisen käyttötarkoituksensa vuoksi se on tarvittaessa myös itsenäinen ja kykenevä omatoimiseen ratkaisuntekoon.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Parsonrussellinterrierit ry:n yleinen jalostustavoite on yhteiskuntakelpoinen, elinvoimainen ja terve, rotumääritelmän mukainen parsonrussellinterrieri, jolla on sekä luonteensa että rakenteensa puolesta edellytykset alkuperäisen käyttötarkoituksensa toteuttamiseen.

Luonne ja käyttäytyminen

Rotumääritelmässä parsonrussellinterrierin käyttäytymistä ja luonnetta kuvataan seuraavasti: itsevarma, toimielias ja iloinen koira, rohkea ja ystävällinen.

Parsonrussellinterrierin luonteissa tulee pyrkiä eroon kaikenlaisesta arkuudesta, aggressiivisuudesta, liiallisesta pehmeystä, liiallisesta terävyydestä sekä ylivilkkaudesta. Pyrkimyksenä tulee olla hyvän itseluottamuksen ja toimintakyvyn omaava, sosiaalinen ja toimielias, avoimesti ympäristöönsä suhtautuva, yhteiskuntakelpoinen, tasapainoinen koira.

Parsonrussellinterrierin metsästysominaisuudet ovat säilyneet hyvin, vaikka rodun pääasiallinen käyttö on nykyisin seura- ja harrastuskoirana.

Terveys ja lisääntyminen

Parsonrussellinterrierit ovat verrattain pitkäikäisiä. Kuolintilastoissa nousee esiin nuorien koirien osuus, jotka ovat menehtyneet liikenneonnettomuuksissa. Erilaiset allergiat, atopia ja hermorakenteen heikkoudet nousivat esille jäsenille keväällä 2023 tehdystä terveystieteiden kyselystä.

Kasvattajia ja koiranomistajia kannustetaan avoimuuteen mahdollisimman kattavien terveystietojen saamiseksi, jotta rodussa esiintyvien perinnöllisten sairauksien lisääntymistä voidaan entisestään vähentää.

Kasvattajat tutkivat pääsääntöisesti huolellisesti jalostuskoiriensa silmät- ja polvet sekä geenitestaavat jalostukseen käytettävät koirat.

Parsonin lisääntymis- ja hoivakäyttäytyminen on yleensä luonnollista ja vaivatonta. Keväällä 2023 kasvattajalistan kasvattajille suunnatussa kyselyssä nousi esiin keisarinleikkausten tarve, yleisimpänä syynä polttoheikkous.

Ulkomuoto

Parsonrussellinterrierin rotumääritelmä kuvaa rakennetta, joka mahdollistaa käyttötarkoituksen, johon rotu on alun perin jalostettu. Parsonrussellinterrieri on korkearaajainen terrieri, joka on rungoltaan (olkanivelestä istuinluun kärkeen) hieman korkeuttaan pidempi ja jolla on hieman kaareutuva lanne.

Uhkana on rodun tyyppin muuttuminen jackrussellmaiseksi ns. välimuodon tyyppiksi. Myös lyhytselkäistä, suoran lanneosan omaavaa ns. kettuterrierityyppiä esiintyy rodussa. Myös suoraa etu- ja takaosaa esiintyy rodussa sekä voimakkaita poskia.

Käyttöominaisuuksien kannalta rotumääritelmän keskeisimpiä ulkomuodollisia ominaisuuksia ovat koiran oikeat mittasuhteet, rintakehän muoto ja koko sekä vaivaton liikunta. Parsonrussellinterrieri on ns. spannattava rotu eli mitattaessa keskikokoisten käsien tulee yltää rintakehän ympäri lapojen takana.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostuskoiran tulee olla terve ja luonteeltaan tasapainoinen. Se ei saa olla arka eikä aggressiivinen.

Jalostusnartun tulee olla iältään astutushetkellä vähintään 18kk, ja uroksen 12kk. Pentueen vanhempien tulee olla silmä- ja polvitarkastettuja. Silmätarkastustulosten on oltava alle vuoden vanhoja ennen astutusta tai viimeistään ennen pentuvälitykseen ilmoittamista, aina kahdeksaan ikävuoteen asti. Vähintään pentueen toisen vanhemman tulee olla PLL- ja LOA-geenitestattu terveeksi tai sen tulee olla suvun perusteella geneettisesti terve. Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu polvilumpioluoksaatiolausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusida.

Jalostuskoirien suositukset sekä vaatimukset yhdistyksen pentulistalle pääsemiseksi on laajemmin kirjattu Parsonrussellinterrierit ry:n jalostusohjesääntöön sekä pentuvälityksen ohjeisiin. Ne löytyvät yhdistyksen kotisivuilta sekä tämän JTO:n kohdasta 6.2.

2. RODUN TAUSTA

Parsonrussellinterrieri-rotu on saanut nimensä kirkkoherra John ”Jack” Russellilta, joka syntyi 21.12.1795 Belmont Houseessa, Dartmouthissa Etelä-Devonissa ja eli lähes koko elämänsä Devonissa. John Russell tunnettiin yleisesti lempinimellä ”Parson Jack”. Lähes 50 vuotta hän toimi kirkonmiehenä Swimbridgessä, jossa hän oli pidetty saarnamies. Hänen kuoltuaan 28.4.1883 tuli hänen viimeiseksi leposijakseen Swimbridgen hautausmaa, jossa on edelleen hänen hautapaatensa. Tämän paaden äärellä vierailee parsonharrastajia eri puolilta maailmaa.

Kerrotaan, että viimeisenä opiskeluvuotenaan Oxfordissa 1819, John Russell tapasi eräällä kävelyretkellään maitomiehen, jolla oli mukanaan juuri sellainen terrieri, josta hän oli aina haaveillut. Tuo terrieri oli Trump, pieni karkeakarvainen narttu, josta tuli rodun kantaäiti. John Russellin hyvä ystävä ja metsästystoveri, pastori Davies kuvasi Trumpia muistelmissaan seuraavasti:

"Trump on pääasiassa valkoinen, lukuun ottamatta yhtäläisiä punaruskeita merkkejä kummallakin puolella päätä sekä pennyn-rahamerkin kokoista merkkiä hännän tyvessä. Trumpin turkki on tiheä, rungonmyötäinen ja karkea eikä se ole kovin pitkä: se on kuin luotu suojaamaan koiraa liialta, märältä ja kylmältä. Trumpin jalat ovat nuolisuvat ja kypälät täydelliset: pienet, tiiviit ja pyöreät. Etuosa on kapea ja takaosa on vahva. Koko yleisilme kuvastaa kestävyttä ja voimaa. Kooltaan Trump on aikuisen naarasketun kokoinen."

Trumpin sukujuuria on yritetty jäljittää, mutta tuloksetta. Kuitenkin maitomiehen tunteneet osasivat kertoa, että hänellä oli laadukkaita terrierejä. Kyse oli tuon ajan kettuterriereistä. John "Jack" Russell halusi kehittää metsästysterrierin, joka olisi rakenteeltaan työskentelyyn soveltuva, ketterä ja kestävä sekä luonteeltaan vilkas, rohkea ja ystävällinen. Hän onnistuikin tavoitteessaan, ja hänet tunnettiin taitavana metsästäjänä, hevosmiehenä ja koiraharrastajana. Russellilla oli myös yhteydet Englannin hoviin ja hänet kutsuttiin mm. kuningas Edward VII:n järjestämiin juhliin.

John Russell oli The Kennel Clubin yksi perustajajäsenistä vuonna 1873. Hän arvosteli The Kennel Clubin näyttelyissä ja oli sen jäsen kuolemaansa asti. Omia koiriaan Russell ei halunnut The Kennel Clubin rekisteriin laittaa, koska hän arvosti vanhanaikaista työterrieriä eikä halunnut jalostaa koiria rotumääritelmien ulkomuotovaatimusten perusteella, jollaiset oli laadittu sileäkarvaiselle ja karkeakarvaiselle kettuterrierille. John Russellin koiria löytyy paitsi parsonrussellinterriereiden sukutauluista, myös sileäkarvaisten ja karkeakarvaisten kettuterriereiden sukutauluista. Sileäkarvaisen kettuterrierin esivanhemmat Old Jock, Grove Nettle, Tartar ja Old Foiler polveutuivat kirkkoherra John Russellin koirista. Karkeakarvaisen kettuterrierin esivanhemmissa 1800-luvun lopulla kaksi eniten vaikuttaneista uroksista – Trump Foiler ja Carlisle Tack – polveutuivat suoraan Russellin linjoista.

Kirkkoherra Russellin kuoltua hänen koiransa jäivät eri omistajille, jotka jatkoivat edelleen kasvattamista niillä. Noin vuonna 1895 perustettiin vanhanaikaisen kettuterrierityypin kannattajien toimesta Parson Jack Russell Terrier Club.

Parsonrussell-rodun säilymisestä on kiitettävä ennen muita Arthur Heinemannia, joka hankki koiransa Nicholas Snow'ltä, joka puolestaan oli hankkinut koiransa suoraan John Russellilta. Heinemannin tavoitteena oli hankkia mahdollisimman monta terrieriä, joiden sukutaulussa oli kirkkoherra Russellin koiria. Toinen merkittävä rodun edelleen jatkajista oli Hodder. John Russellin koirista polveutuvia koiria vaalittiin erityisesti West Country'n, Devonin ja Somersetin alueilla, ja niitä myytiin yleensä vain työkoiriksi.

Toisen maailmansodan jälkeen pieniä valkovoittoisia koiria myytiin nimikkeellä jackrussell. Ne eivät välttämättä enää muistuttaneet alkuperäisiä kirkkoherra John Russellin koiria. Jackrussell-nimikkeellä myytiin monen rodun risteytyksiä, ei pelkästään terrieripohjaisia. Samalla kun matalajalkaisempaa jackrussellinterrieri-rotua kehitettiin Australiassa, joukko alkuperäisistä John Russellin koirista polveutuneiden koirien harrastajia perustivat uudelleen Parson Jack Russell Terrier Clubin vuonna 1983. Ei enää erottuakseen näyttelylinjaisista kettuterriereistä, vaan säilyttääkseen alkuperäisen korkeajalkaisen pastori Jack Russellin vaaliman parsonityypin. Useita kokouksia pidettiin ja rodun asiaa lähtivät ajamaan Vernon Barlett, John Creed, Ruth Hussey-Wilford ja Pauline Hancock.

Parsonrussellinterrieriharrastajat halusivat rekisteröidä koiransa Englannin The Kennel Clubiin, jotta alkuperäinen rotutyyppi säilyisi tulevaisuudessakin. Lopulta 6.3.1989 oli kokous, jossa Parson Jack Russell Terrier Clubia edustivat Barry Jones, John ja Pam Creed, Mark Tuttle, Ruth Hussey-Wilford, Paulline Hancock ja Sheila Atter. Kokouksen tuloksena 10.1.1990 Parson Jack Russell Terrier virallistettiin roduksi.

The Kennel Clubin alkuperäiseen parsonrekisteriin otettiin noin 500 koiraa. Ulkopuolelle jäi kuitenkin vielä iso joukko parsonityypisiä ja samansukuisia koiria, joita kutsutaan nimellä "Working Jack Russell

Terrier”. Sittemmin osa näistä koirista on rekisteröity parsonrussellinterriereiksi. Vuonna 1997 parsonrussellinterrieri sai Englannissa sertioikeudet.

Rodun rekisteröity nimi oli vuosina 1990-1999 Parson Jack Russell Terrier (Suomessa parsonjackrussellinterrieri), kunnes se muutettiin Iso-Britannian PRT-yhdistyksen aloitteesta Parson Russell Terrieriksi eli parsonrussellinterrieriksi. Rotu tunnetaan nykyään kaikissa FCI:n jäsenmaissa tällä nimellä. Myös Amerikan Kennelliitto AKC on ottanut rodulle käyttöön tämän nimen.

Ensimmäiset parsonrussellinterrierit tuotiin Iso-Britanniasta Suomeen loppuvuodesta 1990 ja Suomen Kennelliitto rekisteröi ensimmäiset 13 tuontikoira vuodel 1991 aikana. Vuonna 1992 Suomeen syntyi ensimmäiset neljä parsonrussellinterrieripentuetta.

Parsonrussellinterrieri on saavuttanut tasaisen suosion suomalaisten koiraharrastajien parissa. Rotu on jo usean vuoden ajan kuulunut kymmenen suosituimman terrierirodun joukkoon. Vuonna 2022 parsonrussellinterrieri oli 3. suosituin terrierirotu ja Suomen Kennelliiton kaikkien rotujen listauksessa sijalla 38. Vuodesta 1991 alkaen parsonrussellinterriereitä rekisteröity Suomessa yli 8500 yksilöä (8524).

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Parsonrussellinterrierit ry (PRT ry) perustettiin Mikkeliissä vuonna 1992. Yhdistyksen perustamiskokouksessa oli läsnä 7 henkilöä. Vuoteen 2009 asti rotujärjestönä toimi Suomen Terrierijärjestö ja Parsonrussellinterrierit ry oli rotua harrastava yhdistys. Vuodesta 2009 Parsonrussellinterrierit ry on ollut rotujärjestö. Rotujärjestön tehtävänä on edistää parsonrussellinterriereiden kasvatusta, jalostusta ja käyttöä sekä edistää jäsenten tietoutta kenneltoiminnasta ja koiraharrastuksista.

Kun PRT ry toimi rotukerhona, se järjesti vuosittain epävirallisen Open Show -näyttelyn. Vuonna 2003 PRT ry sai rotua harrastavan yhdistyksen aseman, jolloin tuli mahdolliseksi järjestää virallinen erikoisnäyttely serteineen.

Tänä päivänä PRT ry:n erikoisnäyttely lienee maailman suurilukuisin näyttely parsonrussellinterriereille, sillä se on kerännyt muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta vuosittain sadasta yli kahteensataa koiraa yhteen. Rotumme suomalainen erikoisnäyttely herättää mielenkiintoa kansainvälisesti, myös rodun alkuperämaan kasvattajien keskuudessa.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Taulukko 1. Parsonrussellinterrierit ry:n jäsenmäärän kehitys vuosina 2013–2022.

VUOSI	JÄSENMÄÄRÄ	VUOSI	JÄSENMÄÄRÄ
2013	497	2018	494
2014	508	2019	378
2015	556	2020	635
2016	524	2021	639
2017	476	2022	548

Yhdistyksen jäsenenä saa neljä kertaa vuodessa ilmestyvän jäsenjulkaisun, Parson-lehden. Yhdistyksen jäsenille pyritään vuosittain järjestämään erilaisia harrastusmahdollisuuksia, muun muassa agility-tapahtumia, näyttelyharjoituksia, leirejä, trimmauskursseja, MEJÄ-koe, vesiriistakoe sekä erikoisnäyttely.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rotujärjestön toiminnasta vastaa hallitus. Yhdistyksen hallitukseen kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja ja kuusi jäsentä. Puheenjohtajan toimikausi on kalenterivuosi. Hallituksen jäsenen toimikausi on kaksivuotinen.

Jalostustoimikunnan puheenjohtaja on yleiskokouksen valitsema ja toimikunta koostuu rotuun hyvin perehtyneistä pitkäaikaisista harrastajista. Jalostustoimikunnan on mahdollista käyttää apuna yhdistyksen ulkopuolisia asiantuntijoita.

Jalostustoimikunnan tehtäviä ovat:

- Rodun terveys-, luonne- ja ulkomuotoasioista tiedottaminen
- Terveys- ja luonnetietojen kerääminen ja analysointi sekä ajantasaisen tiedon jakaminen kasvattajille ja harrastajille
- Ulkomuodon jalostustarkastusten järjestäminen
- MH-luonnekuvausten järjestäminen
- Kasvattajapäivien järjestäminen
- Ulkomuototuomareiden koulutus
- Toimikunnan toimintasuunnitelman laatiminen yhdistyksen syyskokoukselle sekä toimintakertomuksen laatiminen yhdistyksen kevätkokoukselle
- Jalostuksen tavoiteohjelman laatiminen, sen päivittäminen ja siitä tiedottaminen

Koetoimikunnan toimialaa on järjestää rodun käyttöominaisuuksille tarkoitettua toimintaa:

- Pyrkiä järjestämään mejä-kokeita, vesiriistakokeita sekä muita rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen sopivaa käyttötoimintaa.
- Anoa kokeet yhteistyössä hallituksen kanssa.

Rotujärjestö ylläpitää pentuvälitystä. Vaatimukset yhdistyksen pentulistalle pääsemiseksi on kirjattu Parsonrussellinterrierit ry:n jalostusohjesääntöön sekä pentuvälityksen ohjeisiin. Ne löytyvät yhdistyksen kotisivuilta sekä tämän JTO:n kohdasta 6.2.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Lähde: Kennelliitto, MMT Katariina Mäki, 2013, ”Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja”

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden

liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalla kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rekisteröintimäärät Suomessa

Viimeisen 10 vuoden aikana (2013-2022) rekisteröintimäärien vuotuinen vaihtelu oli 263-394 kpl. Tarkastelujakson kokonaisrekisteröintimäärä oli 3294 kpl, joista tuontikoiria oli 142 kpl. Parsonrussellinterriereitä rekisteröitiin sukupolvessa (4 vuotta) keskimäärin 1318 kpl.

Taulukko 2. Vuositolasto – rekisteröinnit ajalta 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Pennut (kotimaiset)	376	380	338	261	250	304	314	324	330	275
Tuonnit	14	14	9	22	13	15	11	9	18	17
Rekisteröinnit yht.	390	394	347	283	263	319	325	333	348	292
Pentueet	83	87	80	59	59	68	69	73	73	66
Pentuekoko	4,5	4,4	4,2	4,4	4,2	4,5	4,6	4,4	4,5	4,2
Kasvattajat	43	48	43	38	36	41	47	50	46	44
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	61	61	58	49	52	58	54	57	53	42
- kotimaiset	39	44	36	32	32	33	32	38	33	24
- tuonnit	17	17	20	15	16	18	18	15	15	14
- ulkomaiset	5	0	2	2	4	7	4	4	5	4
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 6 kk	4 v 11 kk	4 v 3 kk	4 v 8 kk	3 v 8 kk	4 v 3 kk	3 v 8 kk	4 v 5 kk	4 v 6 kk	3 v 8 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	82	86	79	58	58	67	69	73	73	64
- kotimaiset	72	70	72	50	52	59	63	59	65	54
- tuonnit	10	16	7	8	6	8	6	14	8	10
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 9 kk	3 v 11 kk	3 v 5 kk	4 v	3 v 7 kk	3 v 9 kk	3 v 9 kk	3 v 9 kk	3 v	3 v 7 kk
Isoisät	98	103	89	80	80	87	101	101	94	85
Isoäidit	116	118	102	79	85	103	107	112	105	96
Sukusiitosprosentti	0,99%	0,98%	0,72%	1,20%	0,93%	0,94%	0,82%	0,95%	0,84%	0,88%

Jakautuminen linjoihin

Rodussa ei ole nähtävissä selkeästi erillisiä sukulinjoja.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Ajanjaksolla 2013-2022 rekisteröitiin Suomeen 142 tuontikoiraa. Tarkastelujakson huippuvuosi oli 2019, jolloin rekisteröitiin 22 tuontikoiraa. Vuosittainen vaihteluväli oli 9-22 kpl.

Viimeisen sukupolven aikana (2019-2022) rekisteröitiin 59 tuontikoiraa. Näistä 25% (15 kpl) laitettiin Suomen Kennelliitossa ER-rekisteriin vaillinaisten 3-polven sukutaulutietojen vuoksi. Tuonteja tehtiin Puolasta 14 kpl, Iso-Britanniasta 8 kpl, Itävallasta 6 kpl, Italiasta 6 kpl, Ruotsista 5 kpl, Saksasta 4 kpl, Belgiasta 3 kpl, Slovakiasta 3 kpl, Irlannista 2 kpl, Tanskasta 2 kpl, Norjasta 2 kpl, sekä yksittäiset koirat Ranskasta, Tsekistä, Unkarista ja Valko-Venäjältä.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostusurosten keskimääräiset käyttöiät ovat vaihdelleet vuosien 2013-2022 aikana 3v 8kk – 4v 11kk välillä. Viimeisen sukupolven aikana, 2019-2022, urosten keskimääräinen käyttöikä on ollut hieman nousujohteinen edelliseen sukupolveen (2015-2018) verrattuna. Vuonna 2022 urosten keskimääräinen jalostuskäyttöikä oli 4v 6kk.

Narttujen keskimääräiset jalostuskäyttöiät ovat vaihdelleet vuosien 2013-2022 aikana 3v – 4v välillä. Viimeisen sukupolven aikana narttujen keskimääräinen jalostuskäyttöikä on ollut 3v 5kk – 4v välillä. Vuonna 2022 narttujen keskimääräinen jalostuskäyttöikä oli 3v 9kk.

Rotujärjestö suosittelee Kennelliiton Koirarekisteriohjeen mukaisesti, että nartun jalostuskäytön alaikäraja on astutushetkellä vähintään 18 kk. Uroksen alaikärajaksi rotujärjestö suosittelee vähintään 12 kk. Kennelliiton Yleisessä jalostusstrategiassa jalostukseen käytettävän koiran suositellaan olevan iältään vähintään 2-vuotias, tai mielellään tätä vanhempi, jotta sen ja lähisukulaisten ominaisuuksista saadaan mahdollisimman varmaa tietoa jalostusta varten.

Parsonrussellinterrierin keskimääräinen jalostuskäyttöikä on selvästi sekä rotujärjestön että Kennelliiton ikäsuosituksia korkeampi. Tämä on myönteinen asia, sillä vanhemmista koirista on ehtinyt kertyä enemmän tietoa jalostusvalintapäätöksiä tehdessä. Hyvin nuorten koirien käyttäminen jalostukseen on saatavilla olevien terveystietojen kannalta riski.

Tietoa sukusiitoksesta

Lähde: Kennelliitto, ”Sukusiitos” MMT Katariina Mäki, päivitetty 13.1.2016

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat sukua keskenään. Sukusiitoksena voidaan pitää serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valitun geeniparin molemmat alleelit ovat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli (geeniversio) on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja perimän kautta identtinen. Sukusiitos vähentää yksilön geeniparien heterotsygotiaa, mikä lisää myös haitallisten, usein resessiivisten alleelien ilmenemistä. Vika tai sairaus tulee tällöin ilmi, kun geeniparissa ei ole enää normaalia alleelia varmistamassa geenin toimintaa.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Sukusiitoksen aiheuttamat haitat ovat moninaisia

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella on pyritty tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämismuotoja eläimiä ja kasvattamaan tietyn yksilön osuutta

syntyvissä jälkeläisissä. On ajateltu, että jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa; nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä. Vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan oletusarvoisesti sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Laskennassa mukana oleva sukupolvimäärä ilmoitetaan prosentin yhteydessä. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas esim. emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempiä tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan.

Sukusiitosaste muilla, kuin kotimaisilla roduilla, on laskettu puutteellisen sukupolvi-tiedon mukaan, joten sukusiitosaste on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sukusiitosasteen kehittymissuunta on kuitenkin tärkeä.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Vuosien 2013-2022 aikana rodun keskimääräinen sukusiitosaste on vaihdellut 0,72 % – 1,20 % välillä. Korkeimmillaan – eli 1,20 % – keskimääräinen sukusiitosaste oli vuonna 2020, muina vuosina se on pysynyt alle 1,0 %.

Mitä enemmän sukupolvia laskennassa käytettyyn aineistoon (tässä Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä) on tallennettu, sitä tarkemmin eläinten välinen sukulaisuus saadaan laskettua.

Suomen Kennelliiton Jalostustietojärjestelmän sukusiitosasteita käytettäessä on huomioitava, että järjestelmä laskee sukusiitosasteen puutteellisten sukutaulutietojen mukaan, joten se aliarvioi todellista tilannetta. Tuontikoirien osalta laskennassa on usein vain kolme sukupolvea tai vähemmän, jolloin koirien sukulaisuus ei näy totuudenmukaisesti.

Rotujärjestö ei ylläpidä omaa arkistoa tai tietokantaa Kennelliiton ulkopuolisten rekistereiden sukutauluista. Kennelliiton Jalostustietojärjestelmästä saatavilla olevan tiedon perusteella sukusiitosaste ei tällä hetkellä ole rodussamme ongelma.

4.1.2 Jalostuspohja

Jalostuspohjan laajuutta kuvataan tarkastelemalla sukupolvittain jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen määrää, isien ja emien lukumäärien suhdetta ja tehollisen populaation kokoa. Taulukossa 3. on esitetty nämä luvut 10 vuoden ajalta.

Jalostustietojärjestelmän jalostuspohja per sukupolvi -luvut on laskettu nelivuotisjaksoilta. Viimeinen kussakin jaksossa mukana oleva vuosi on se, jonka kohdalla tieto näkyy. Esimerkiksi vuoden 2013 luvut on laskettu vuosien 2010-2013 ajalta.

Taulukko 3. Jalostuspohja per sukupolvi vuosina 2013 – 2022. Lähde: Kennelliitto jalostustietojärjestelmä

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	309	285	266	255	269	283	281	276	280	305
- jalostukseen käytetyt eri urokset	160	156	156	149	151	151	137	142	144	163
- jalostukseen käytetyt eri nartut	225	216	214	200	208	208	208	218	236	242
- isät/emät	0,71	0,72	0,73	0,74	0,73	0,73	0,66	0,65	0,61	0,67
- tehollinen populaatio	264 (43%)	255 (45%)	254 (48%)	239 (47%)	246 (46%)	246 (43%)	236 (42%)	247 (45%)	259 (46%)	278 (46%)
- uroksista käytetty jalostukseen	7%	10%	13%	15%	15%	15%	14%	14%	13%	13%
- nartuista käytetty jalostukseen	14%	20%	26%	26%	26%	27%	28%	29%	29%	28%

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Uroksista on käytetty viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen noin 15 %, nartuista noin 27%. Tämä tarkoittaa, että noin 85 % uroksista ja noin 73 % nartuista on jäänyt jalostuskäytön ulkopuolelle. Taulukon 3. jalostukseen käytettyjen koirien %-osuuksia tarkasteltaessa on huomioitava, että nuorimmat koirat eivät ole vielä ehtineet jalostuskäyttöön ja niiden osuudet kasvavat seuraavien vuosien aikana.

Isät/emät -luku

Isät/emät-luku kertoo, kuinka tasaista sukupuolten jalostuskäyttö on.

Vuosina 2013-2022 isät/emät-luku vaihteli välillä 0,6-0,74. Tämä tarkoittaa, että vuosittain 10 astutettua narttua kohden käytettiin 6-7 eri urosta.

Mitä lähempänä isät/emät-suhdeluku on lukua 1,0, sitä tasaisempaa urosten käyttö on. Mitä tasaisemmin uroksia käytetään jalostukseen, sitä tehokkaammin saadaan rodun perinnöllistä vaihtelua säilytettyä. Perimän monimuotoisuuden säilyttämiseksi jalostukseen käytettävien yksittäisten urosten määrää tulisi lisätä.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Lähde: Kennelliitto "Tehollinen populaatiokoko" MMT Katariina Mäki, päivitetty 14.1.2016

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo, kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti, kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana

jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua, ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden.

Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa:

$Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja*
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.*

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä.

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme ”uutta verta”. Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

Rodun tehollinen populaatiokoko

Jalostustietojärjestelmän mukaan parsonrussellinterrierin tehollinen populaatiokoko on viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksolla ollut välillä 236-278 (Taulukko 3.). Tehollinen populaatiokoko on ollut hienoisesti nousussa viimeisen kolmen vuoden ajan (2020-2022) nousten 254:stä 264:ään. 64 urosta on tuottanut 50% viime kymmenvuotiskauden (vuosien 2013-2022) pennuista.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Taulukko 4 a. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta vuosilta 2013-2022.

Koiran jälkeläismäärä huomioidaan sen koko jalostusuran ajalta (tilaston sarake ”Yhteensä pentuja”).

Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Uros	Syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	MINDHUNTER EASY ON THE EYE	2013	13	64	2,03%	2%	14	71	13	64
2	CHADBROOK THE SPY	2015	11	50	1,58%	4%	27	131	11	50
3	JACKVILLE GLENNY	2004	4	19	0,60%	40%	26	111	11	49
4	FULL-MONTY DE LA ROCHE TURPIN	2010	7	35	1,11%	9%	9	30	9	46
5	CLEEVE HILL KENZO	2011	9	43	1,36%	5%	15	82	9	43
6	GLENHOLM SEA BISCUIT	2006	1	3	0,10%	97%	7	27	10	43
7	GENTLEMAN OF LOVEALOECH	2007	1	3	0,10%	97%	3	10	8	42
8	MINDHUNTER MASTER OF PUPPETS	2016	7	33	1,05%	12%	15	63	8	41
9	ORTWIN OF ASCANIA	2011	8	40	1,27%	6%	16	61	8	40
10	NERVOUS BREAKDOWN CONTINENTAL BULL	2010	10	39	1,24%	7%	13	51	10	39
11	ANI SLIPPERY'S AARREGLATT	2013	8	33	1,05%	13%	7	28	9	37
12	AMMANDAY AFFINITAS	2011	6	32	1,01%	14%	13	51	7	36
13	SUZAN'S PRIDE RITZ	2018	7	35	1,11%	10%	14	57	7	35
14	RED ROCK ROCKET MAN	2012	8	35	1,11%	11%	8	27	8	35
15	MINDHUNTER READY STEADY GO	2017	7	31	0,98%	17%	3	14	8	35
16	TALLITONTUN IKILIKKUJA	2005	3	11	0,35%	64%	10	45	8	35
17	MISELIN MAXFACTOR	2005	4	18	0,57%	42%	19	81	8	34
18	KINAPAK SAF MARSTON	2004	1	4	0,13%	93%	12	48	8	34
19	KAMUNKORVEN JULMA-JUSSI	2011	7	32	1,01%	15%	6	29	7	32
20	CHADBROOK ROUX	2015	8	32	1,01%	16%	4	17	8	32

Taulukko 5 a. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua vuosilta 2013-2022.

Koiran jälkeläismäärä huomioidaan sen koko jalostusuran ajalta (tilaston sarake ”Yhteensä pentuja”).

Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Narttu	Syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus		Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	MAYRA PALEUR	2015	4	27	0,86%		3	9	4	27
2	MINDHUNTER XYLIANA	2018	3	19	0,60%		3	15	4	25
3	TAMMENKOLON IRMA	2015	5	24	0,76%		1	5	5	24
4	BLACKEMO	2009	3	15	0,48%		0	0	5	23
5	KARVAHAALARIN CHERRY BOMB	2012	4	22	0,70%		9	38	4	22
6	AIDA	2013	4	22	0,70%		0	0	4	22
7	KARVAHAALARIN QUARRY	2009	1	6	0,19%		4	23	3	22
8	RED ROCK I VONNA BE A ROCK STAR	2012	4	21	0,67%		13	57	4	21
9	WATERCREEK'S ADAMANTEM PRINCEPS	2017	3	21	0,67%		3	16	3	21
10	DANSCAN'S FREDERIKA	2011	3	21	0,67%		10	44	3	21
11	BLACK EAGLE'S NIGHT VISIONS	2018	2	16	0,51%		0	0	3	21
12	TALLITONTUN ANNABELLA	2009	3	12	0,38%		0	0	5	21
13	TALLITONTUN NAPPI	2006	1	4	0,13%		8	40	4	21
14	MEU AMOR'S NIFTY GAL NELLY	2012	5	20	0,63%		3	11	5	20
15	MINDHUNTER BREAK THE SPELL	2011	4	20	0,63%		31	149	4	20
16	BISTRO'S MIGHTY DIGITA DURACELL	2012	3	20	0,63%		0	0	3	20
17	WILD DANCER'S TWILIGHT DEJA VU	2011	4	20	0,63%		5	15	4	20
18	KARVAHAALARIN TIME FOR MIRACLES	2018	2	14	0,44%		0	0	3	20
19	TALLITONTUN BELLA	2009	2	13	0,41%		13	56	3	20
20	JA-CAMI'S WANDA	2018	3	19	0,60%		1	5	3	19

Kennelliiton monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on suurilukuisissa roduissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi suosituksen mukaan olla 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

Parsonrussellinterriereiden keskimääräinen kokonaisrekisteröintimäärä on 4 vuodessa 1316 kpl. Kennelliiton suosituksen mukaan yksittäisen parsonrussellinterrierin elinikäinen ensimmäisen polven jälkeläismäärä saisi olla enintään 26-40 kpl. Toisen polven jälkeläismäärä saisi olla enintään 53-79 kpl. Rotujärjestöllä ei ole jalostuskoirille enimmäisjälkeläismääräsuosituksia.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Taulukoissa 4a ja 5a esiintyvien jalostukseen eniten käytettyjen urosten ja narttujen keskinäisiä sukulaisuuksia selitetään alla

Urosten listan 2. Chadbrook The Spy on 20. Chadbrook Roux'in puoliveli isän (Fairville Target Of Chadbrook) puolelta.

Urosten listan 3. Jackville Glenly on 19. Kamunkorven Julma Jussi:n isä.

Urosten listan 8. Mindhunter Master Of Puppets on 15. Mindhunter Ready Steady Go:n isä

Narttujen listan 2. Mindhunter Xylina ja 11. Black Eagle's Night Visions ovat urosten listan 2. Chadbrook The Spy:n tyttäriä.

Narttujen listan 16. Bistro's Mighty Digita Duracell on urosten listan 18. Kinapak Saf Marston'in tytär.

Taulukko 4 b. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta vuosilta 2013-2022 listattuna 2. polven jälkeläismäärän mukaan. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Uros	synt.	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CHADBROOK THE SPY	(2015)	11	50	1,58%	4%	27	131	11	50
2	TOP POP'S DOGATOR	(2012)	5	26	0,82%	21%	30	128	5	26
3	JACKVILLE GLENNY	(2004)	4	19	0,60%	40%	26	111	11	49
4	RUSHILL MORGAN	(2007)	2	10	0,32%	66%	26	102	2	10
5	MISELIN MORDOR	(2005)	1	6	0,19%	79%	22	100	6	27
6	PLUNKETT WEE BRUCE	(2011)	3	16	0,51%	52%	22	91	3	16
7	MAITOMIEHEN MORGAN	(2005)	1	5	0,16%	87%	19	87	4	20
8	CLEEVE HILL KENZO	(2011)	9	43	1,36%	5%	15	82	9	43
9	MISELIN MAXFACTOR	(2005)	4	18	0,57%	42%	19	81	8	34
10	CAVALLI HELSAR MR FINLAND	(2011)	5	23	0,73%	26%	16	80	6	28
11	RIVER GLENN CLEVER BOY	(2015)	4	14	0,44%	57%	17	76	4	14
12	MINDHUNTER EASY ON THE EYE	(2013)	13	64	2,03%	2%	14	71	13	64
13	MINDHUNTER MASTER OF PUPPETS	(2016)	7	33	1,05%	12%	15	63	8	41
14	SUZAN'S PRIDE RITZ	(2018)	7	35	1,11%	11%	15	62	7	35
15	ORTWIN OF ASCANIA	(2011)	8	40	1,27%	6%	16	61	8	40
16	CHILLI MASTER	(2005)	1	4	0,13%	93%	13	59	9	32
17	TAMMENKOLON EVERSTI	(2014)	4	17	0,54%	45%	14	56	5	23
18	KARVAHAALARIN LEEVI	(2007)	2	11	0,35%	64%	11	53	4	24
19	NERVOUS BREAKDOWN CONTINENTAL BULL	(2010)	10	39	1,24%	7%	13	51	10	39
20	AMMANDAY AFFINITAS	(2011)	6	32	1,01%	14%	13	51	7	36

Taulukko 5 b. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua vuosilta 2013-2022 listattuna 2. polven jälkeläismäärän mukaan. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Narttu	synt.	Tilastointialkana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	MINDHUNTER BREAK THE SPELL	(2011)	4	20	0,63%	31	149	4	20
2	PLUNKETT FOXY ROXY TWO	(2009)	2	13	0,41%	25	113	2	13
3	DOUBLE BARREL'S NUTMEG	(2009)	2	7	0,22%	22	86	2	7
4	REPOKETUN MURINA	(2012)	3	17	0,54%	17	75	3	17
5	MINDHUNTER DREAM ON	(2012)	3	11	0,35%	15	71	3	11
6	TAIRNGIRE MOUNTAIN DEW	(2009)	2	10	0,32%	15	70	3	16
7	KARVAHAALARIN ÖINEN KAUNOTAR	(2011)	3	15	0,48%	15	68	3	15
8	RED ROCK I VONNA BE A ROCK STAR	(2012)	4	21	0,67%	13	57	4	21
9	TALLITONTUN BELLA	(2009)	2	13	0,41%	13	56	3	20
10	TUPLA-TÄPLÄN TÄHDET TÄHDET	(2009)	1	6	0,19%	12	54	2	8
11	MINDHUNTER JUST A THOUGHT	(2015)	3	17	0,54%	10	52	3	17
12	REPOKETUN FIREBALL	(2009)	2	9	0,29%	11	52	3	14
13	REPOKETUN KENRAALI-KENKKU	(2011)	3	18	0,57%	11	50	3	18
14	BELERIAD U R THE ONE	(2010)	2	11	0,35%	12	46	2	11
15	HOLLYWOOD STAR OF JACK AND CO	(2012)	1	3	0,10%	10	46	1	3
16	DANSCAN'S FREDERIKA	(2011)	3	21	0,67%	10	44	3	21
17	MINDHUNTER HEAD OVER HEELS	(2014)	2	8	0,25%	10	43	2	8
18	MINDHUNTER MASTERMIND	(2016)	2	12	0,38%	8	42	2	12
19	MISELIN MARIINSK LARINA	(2009)	1	8	0,25%	10	42	1	8
20	TALLITONTUN CHEROKEE	(2009)	1	7	0,22%	9	40	2	13

Taulukoissa 4 b ja 5 b on viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta ja narttua listattuna 2. polven jälkeläismäärän mukaan. Urosten ja narttujen keskinäisiä sukulaisuuksia:

Urosten listan 2. Top Pop's Dogator on urosten listan 17. Tammenkolon Everstin isä.

Urosten listan 5. Miselin Mordor ja 9. Miselin Maxfactor ovat veljekset.

Urosten listan 5. Miselin Mordor on urosten listan 10. Cavalli Helsar Mr Finlandin isä.

Urosten listan 10. Cavalli Helsar Mr Finland on urosten listan 13. Mindhunter Master Of Puppets'in ja narttujen listan 18. Mindhunter Mastermind isä.

Urosten listan 6. Plunkett Wee Bruce on urosten listan 12. Mindhunter Easy On The Eye ja narttujen listan 17. Mindhunter Head Over Heels isä.

Narttujen listan 1. Mindhunter Break The Spell on urosten listan 15. Chilli Master'in tytär.

Narttujen listan 1. Mindhunter Break The Spell on urosten listan 13. Mindhunter Master Of Puppets'in emä.

Narttujen listan 2. Plunkett Foxy Roxy Two on urosten listan 12. Mindhunter Easy On The Eye ja narttujen listan 17. Mindhunter Head Over Heels emä.

Narttujen listan 3. Double Barrell's Nutmeg on urosten listan 17. Tammenkolon Eversti:n isä.

Narttujen listan 4. Repoketun Murina on 12. Repoketun Fireball'in tytär.

Urosten listan 1. Chadbrook The Spy:n isästä Fairville Target Of Chadbook (16.9.2013, KCSB4265DA) ja 2. Top Pop's Dogator isästä Wild-Douglas (8.4.2005, S35036/2006) ei ole Kennelliiton Jalostustietojärjestelmässä sukutaulutietoja.

Urosten listan numerosta 4. Rushill Morgan (18.5.2007, ÖHVB/PRT2050/REG-JRTCGBREG044-07) ei ole Jalostustietojärjestelmässä sukutaulutietoja.

Suomen parsonpopulaatiossa jälkeläismäärältään vaikutusvaltainen uros on myös The Kennel Clubin rekisterissä vailla sukutaulutietoja oleva Fairville Target Of Chadbrook (KCSB4265DA), syntynyt 16.9.2013. Uroksella on Suomessa 4 tuontijälkeläistä eri emistä (jälkeläiset: Chadbrook Roux, Chadbrook The Spy, Chadbrook Instinct ja Chadbrook Excel The Pace).

Toisen polven jälkeläisiä Fairville Target Of Chadbrook:lla on syntynyt Suomessa 94 kpl, kolmannen polven jälkeläisiä 178 kpl.

Jalostuskäytössä on koiria, joilla ei ole kolmen polven sukutaulutietoja Kennelliiton Jalostustietojärjestelmässä. Viimeisen sukupolven (2019-2022) aikana 4:llä 20:stä runsaimmin käytetystä uroksesta ei ollut Kennelliiton Jalostustietojärjestelmässä kolmen polven sukutaulutietoja. Nartuilla vastaava tilanne oli 8:lla 20:stä eniten käytetystä nartusta.

Rotujärjestö ei ylläpidä omaa arkistoa tai tietokantaa Kennelliiton ulkopuolisten rekisterien eikä ns. working-rekisterien sukutauluista. Jos sukutaulut eivät ole tiedossa, ei koirien keskinäistä sukulaisuutta tiedetä eikä sukutauluja voi käyttää apuvälineinä jalostusvalintoja tehdessä.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun alkurekisteriin Iso-Britanniassa rekisteröitiin vuoden 1990 syyskuun loppuun mennessä 465 koiraa noin 50 eri kasvattajan linjoista. 1990-luvun tuontikoirien ansiosta näistä etenkin Howlbeck- ja Ridley-sukuisia koiria vaikuttaa suomalaisen kannan taustalla. Myös brittiläiset Mindlen, Muhlross, Pacolito, Ratpack, Rymshott, Windynook sekä belgialaiset Of Lovealoch ja Suzan's Pride -linjat on luotu pääasiassa näitä kahta sukulinjaa yhdistämällä. Vuosikymmenten aikana eri sukulinjat ovat sekoittuneet vahvasti etenkin alkuperämaan ulkopuolisissa kannoissa, ja tänä päivänä on mahdotonta sanoa, kuinka moni koira edustaa mitään linjaa.

Taulukko 6. Rekisteröintejä 2013-2022. Lähteet: The Kennel Club, Svenska Kennelklubben, VDH, Dansk Kennel Klub

VUOSI	ISO-BRITANNIA	RUOTSI	SAKSA	TANSKA
2022	367	55	603	19
2021	451	79	825	35
2020	440	53	677	47
2019	311	60	816	42
2018	360	69	699	50
2017	306	98	738	30
2016	377	72	767	29
2015	407	122	794	24
2014	395	99	768	33
2013	499	112	788	59

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Tarkastelujakson 2013-2022 aikana sukusiitosasteen keskiarvo on vaihdellut välillä 0,68 – 1,23%. Kennelliiton Jalostustietojärjestelmästä saatavilla olevan tiedon perusteella sukusiitosaste ei ole rodussamme ongelma.

Isät/emät -suhde on vuosien 2013-2022 aikana ollut 0,63 – 0,74, eli 10 astutettua narttua kohden on käytetty 6-7 urosta. Jos suhdeluku olisi 1,0 eli eri uroksia käytettäisiin yhtä paljon kuin eri narttuja, säilyisi monimuotoisuutta tehokkaimmin.

Viimeisen kymmen vuoden aikana noin 85 % uroksista ja noin 73% nartuista jäi jalostuskäytön ulkopuolelle.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Jalostuksen tavoitteena populaatorakenteen osalta on ylläpitää perinnöllistä vaihtelua. Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus koko kannasta on alhainen, eli arvokasta perimää menetetään joka sukupolvi. Tarkasteluajanjaksolla 2013-2022 usealla runsaimmin jalostukseen käytetyllä koiralla on Kennelliiton jälkeläismääräsuosituksiin nähden liikaa ensimmäisen ja/tai toisen polven jälkeläisiä. Runsaimmin jalostukseen käytettyjen yksilöiden joukossa on lähisukulaisia. Monimuotoisella kannalla on mahdollisimman monta eri esivanhempaa.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Parsonrussellinterrierillä ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

Parsonrussellinterrierin tulee ennen kaikkea ilmentää soveltuvuutta työkoiraksi. Rotujärjestö kannustaa kasvattajia rodun käyttöominaisuuksien säilyttämiseen, jotta parson kykenee tarvittaessa myös tulevaisuudessa toimimaan alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan luolakoirana. Luolakoiran rohkea ja aktiivinen luonne sekä liioittelematon, ketterä ja tarkoituksen mukainen rakenne tekevät parsonista monipuolisen harrastuskoiran. Parson on omiaan ulkoilusta ja liikunnasta pitävälle ihmiselle tai perheelle. Pelkästään sohvalla makaamiseen siitä ei ole. Parson on seurallinen ja haluaa mieluiten olla olemassa, kokeilemassa ja tekemässä asioita omistajansa rinnalla. Sen motto voisikin olla sama kuin partiolaisen ”Aina valmiina!

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmässä parsonrussellinterrierin käyttäytyminen ja luonne-kappaleessa sen kerrotaan olevan alun perin ketunmetsästyksen kehitetty metsästysterrieri, itsevarma, toimielias ja iloinen koira, joka taipumustensa ja rakenteensa puolesta kykenee työskentelyyn maan alla. Rohkea ja ystävällinen.

Luonteeltaan parsonrussellinterrieri on pääsääntöisesti iloinen, toimielias ja luoksepäästävä, kuten terrierit yleensä. Rotumääritelmän yleisvaikutelma-kappaleessa parsonrussellinterrierin kerrotaan olevan työkoiraksi soveltuva, toimielias ja ketterä, ei liioiteltu. Se on jalostettu sitkeäksi ja kestäväksi, yleiskuvaltaan sopusuhtaiseksi ja notkeaksi. Kaikki poikkeamat rotumääritelmän kohdista, myös luonteessa, luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja terrierin kykyyn työskennellä. Vihaisuus tai arkuus sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen on hylkäävä virhe. Parsonrussellinterrieri ei saa olla aggressiivinen eikä arka. Eri linjoista polveutuvien koirien luonteissa

on pieniä eroja, mutta tarkasteltaessa yhdistyksen jäsenistölle vuonna 2023 suoritettun terveys- ja käyttäytymiskyselyn tuloksia suurin osa parsonrussellinterriereiden omistajista vastasi olevansa tyytyväisiä parsoninsa luonteeseen. Parsonille toivottavia luonteenpiirteitä ovat vilkkaus, sinnikkyys, toiminnanhaluisuus sekä luoksepäästävyys ja ystävällisyys ihmistä kohtaan.

Parsonrussellinterrieri kuuluu metsästysterrierin ominaisuuksineen aktiivisiin rotuihin, joten ne tarvitsevat päivittäin keskimääräistä enemmän liikuntaa ja henkistä aktivointia kuin useat muut pienet ja keskikokoiset rodut. Parson on kokoonsa nähden huomattavan rohkea koira.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rotu ei ole toistaiseksi jakaantunut erillisiin näyttely- ja käyttölinjoihin ja tähän rodun jalostuksessa tulee myös pyrkiä jatkossa. Suurin osa parsonrussellinterriereistä myydään edelleen kotikoiriksi, mutta myös erilaiset harrastukset, metsästysmuodot ja -kokeet ovat kasvattaneet suosiotaan rodun harrastajien parissa. Eri sukulinjojen välillä on jonkin verran eroa riistaviettisyydessä ja terävyydessä, mutta rotumääritelmän luonnekuvausta pidetään yleisesti riittävän tarkkana määrittelemään parsonrussellinterriereille ihanteellisen luonteen.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Parsonrussellinterriereillä ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyä luonteen, käyttäytymisen tai käyttöominaisuuksien testausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Luonteen määrittelyssä on käytetty kevään 2023 aikana tehdyn terveyskyselyn tuloksia, luonnetestien ja MH-testien tuloksia sekä rodun näyttely-, koe- ja kilpailupöytäkirjojen tuloksia. Terveyskyselyn tulokset ovat yksittäisten omistajien, aktiiviharrastajien sekä kasvattajien antamia, henkilökohtaisia arvioita, eivätkä välttämättä näin ollen vertailukelpoisia keskenään tai koe- ja kilpailutulosten kanssa.

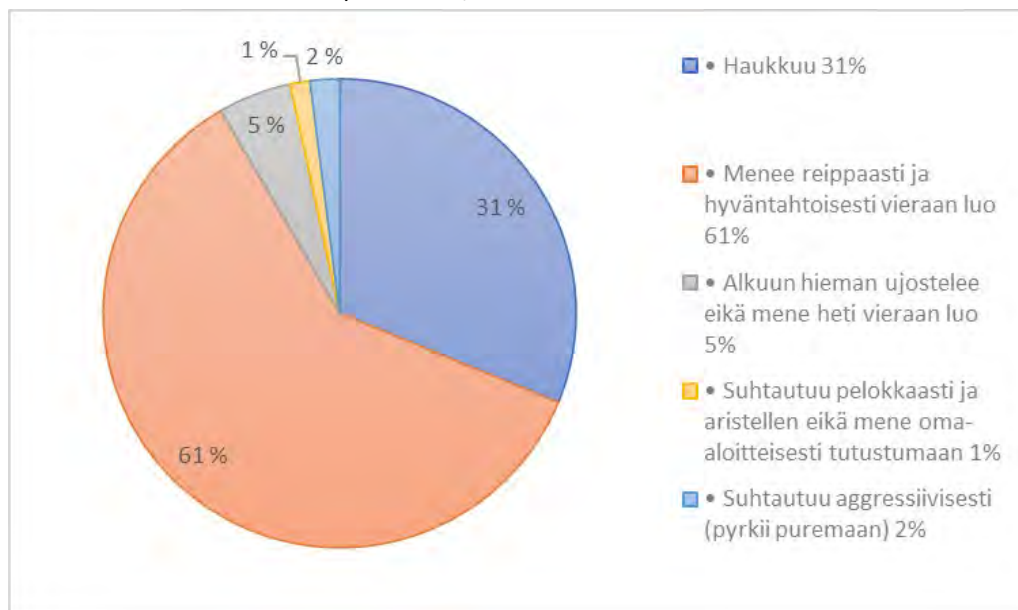
2023 keväällä toteutettiin Luonne- ja käyttäytymiskysely verkossa ajalla 27.01. – 25.3.2023. Vastauksia tuli 211. Suurin määrä vastauksia tuli vuosien 2019-2022 syntyneistä koirista: noin 100 kpl (47,4%). Seuraavaksi eniten oli vuonna 2015 syntyneitä koiria, 17 kpl (35,9%), muuten vastaukset jakautuivat hyvin tasaisesti iäkkäämpien ja nuorien koirien kesken (94 kpl, 44,6%). Vastattavien koirien sukupuolijakauma oli hyvin tasainen: uroksista vastauksia. 104 kpl (49,3%) ja nartuista 107 kpl (50,7%).

Kyselyssä selvitettiin parsonrussellinterrierin luoksepäästävyys kotona ja kotipiirin ulkopuolella, rohkeus toimia itsenäisesti eri tilanteissa, saalistuskäyttäytyminen, keskittymiskyky, toimintahalukkuus, selviytyminen stressaavista tilanteista, haukkuherkkyys, ääniherkkyys, koulutettavuus, käsiteltävyys ja esineiden ja ruuan vahtimistaipumus. Lisäksi omistajat saivat vastata omin sanoin lyhyesti seuraaviin kysymyksiin:

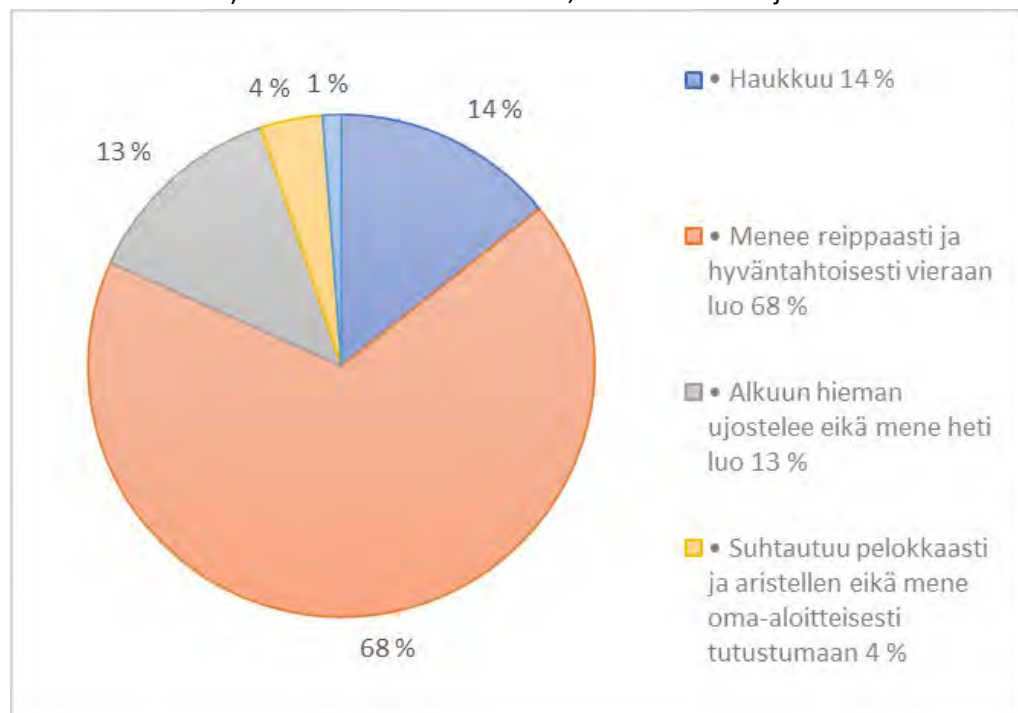
- Miten parsonisi tulee toimeen toisten koirien kanssa?
- Miten parsonisi tulee toimeen pienten lasten kanssa?
- Miten arki ja perhe-elämä parsonin kanssa sujuu?
- Miten parsonisi käyttäytyy jäädessään yksin kotiin? (esim. haukkuuko, tuhoaako irtaimistoa, onko sisäsiisti)
- Vastasiko parsonisi luonne odotuksiasi? Perustele vastauksesi.

Oheisissa kuvissa on esitelty Luonne- ja käyttäytymiskyselyn 2023 vastaukset:

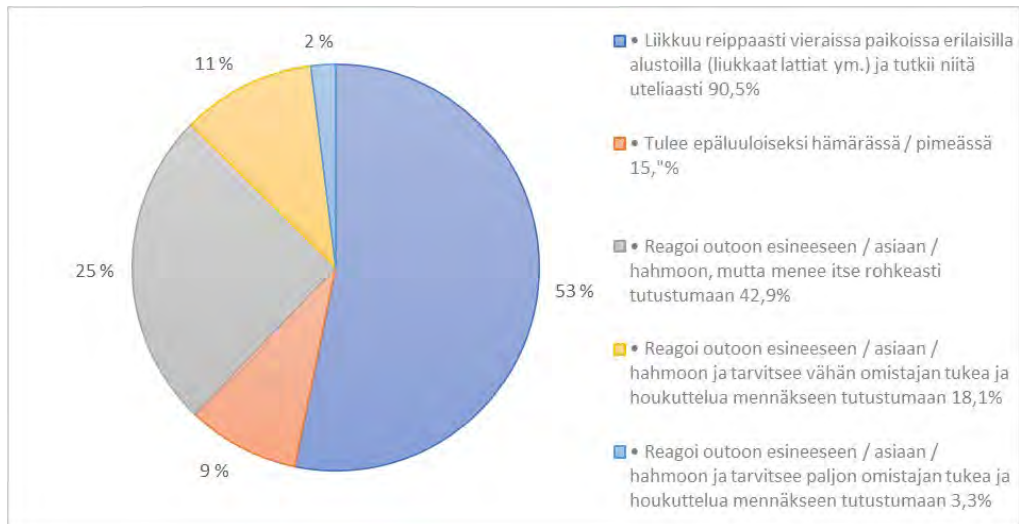
Kaavio 1. **LUOKSEPÄÄSTÄVYYS** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)
A) KOTONA/OMALLA REVIIRILLÄ

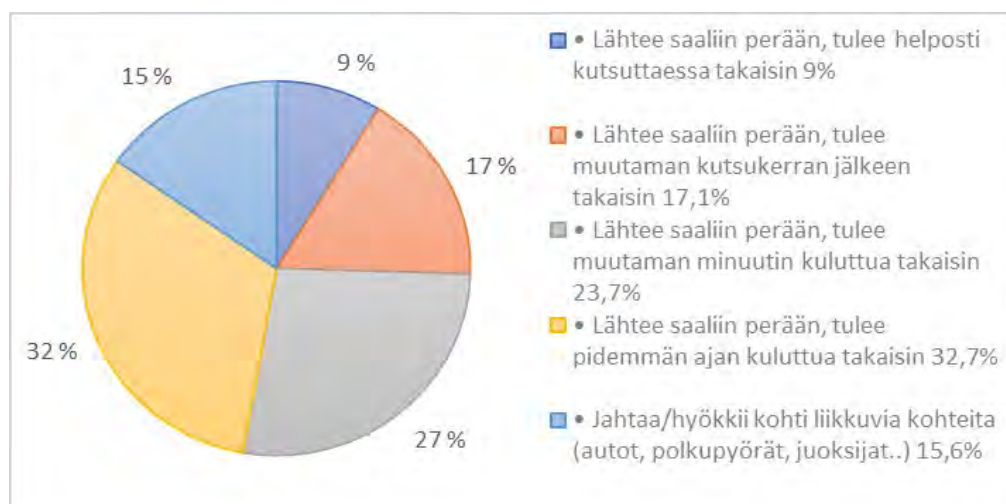
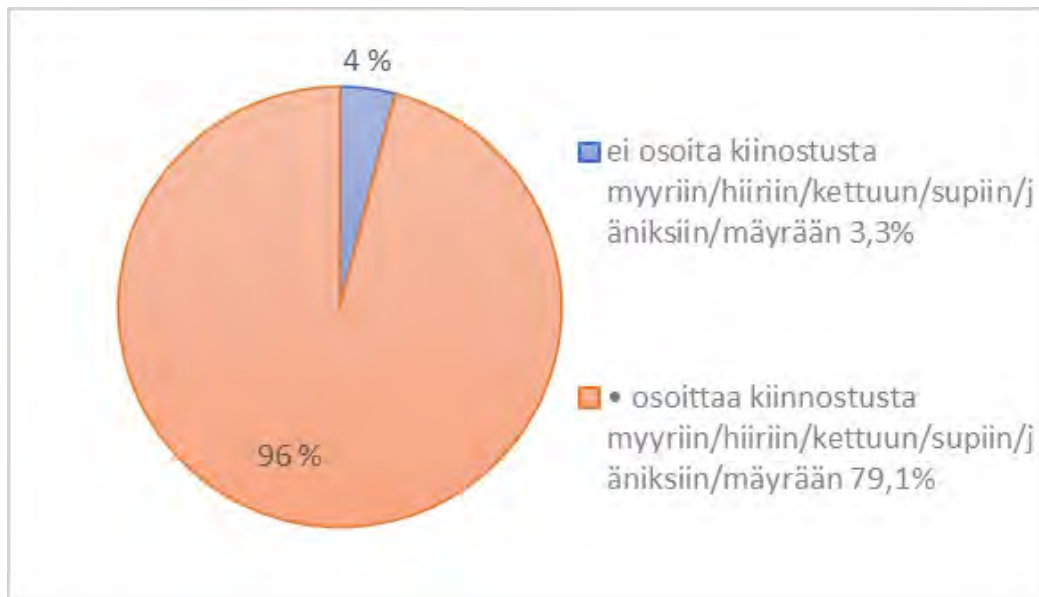
Kaavio 2. B) KOTIPIIRIN ULKOPUOLELLA, vieraan tullessa juttelemaan

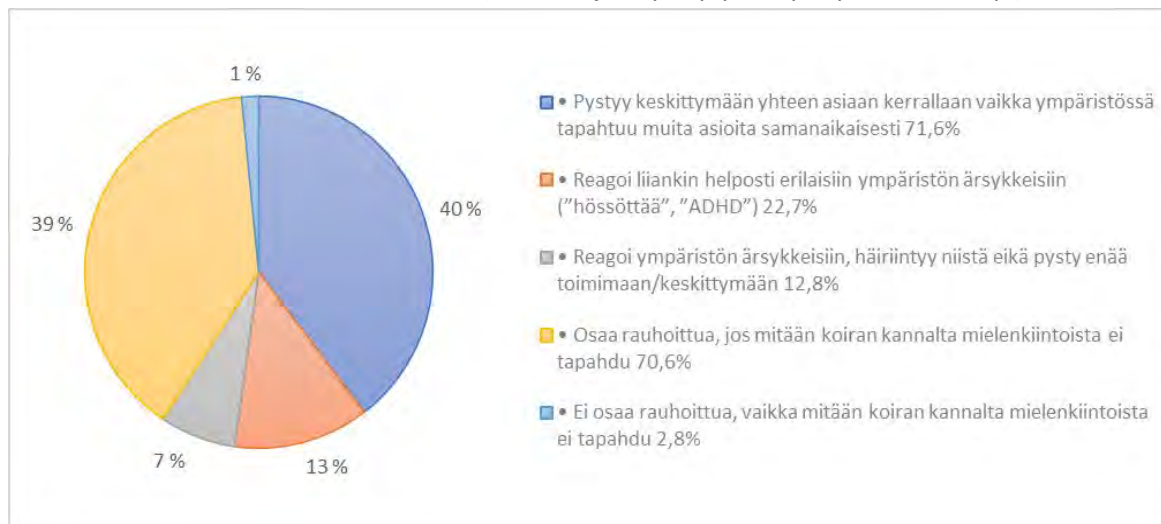
Kaavio 3. **ROHKEUS TOIMIA ITSENÄISESTI ERI TILANTEISSA**
(Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

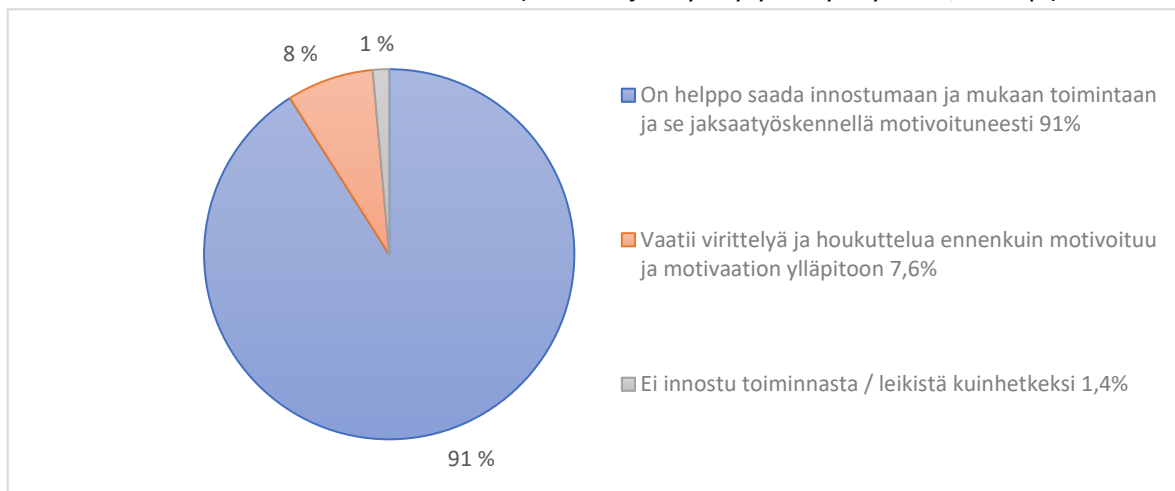
Kaaviot 4 ja 5. **SAALISTUSKÄYTTÄYTYMINEN** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Kaavio 6. **KESKITTÄMISKYKY** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

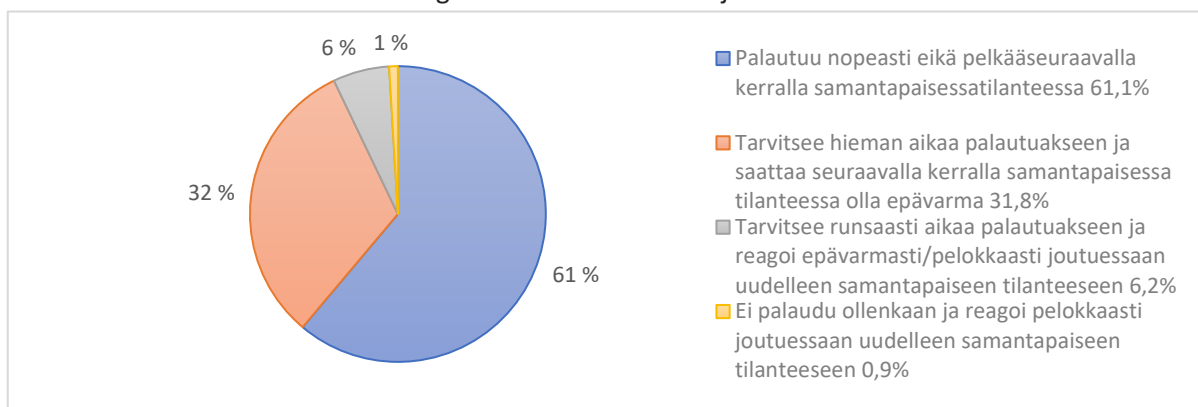

Kaavio 7. **TOIMINTAHALUKKUUS** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

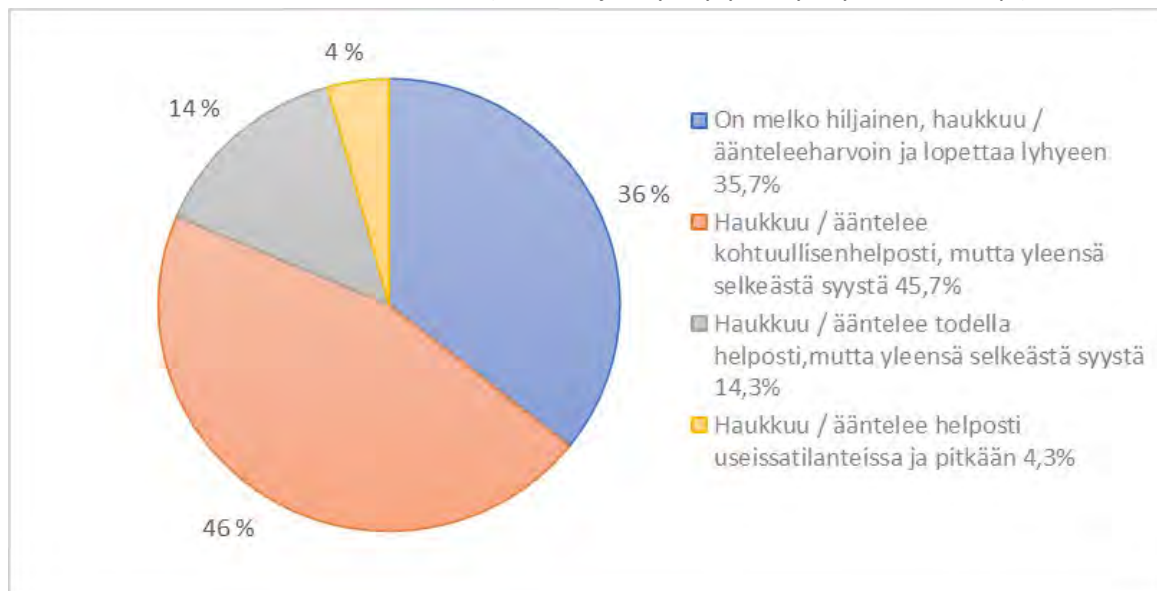

Kaavio 8. **SELVIYTYMINEN STRESSAAVISTA TILANTEISTA** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Negatiivisen kokemuksen jälkeen:

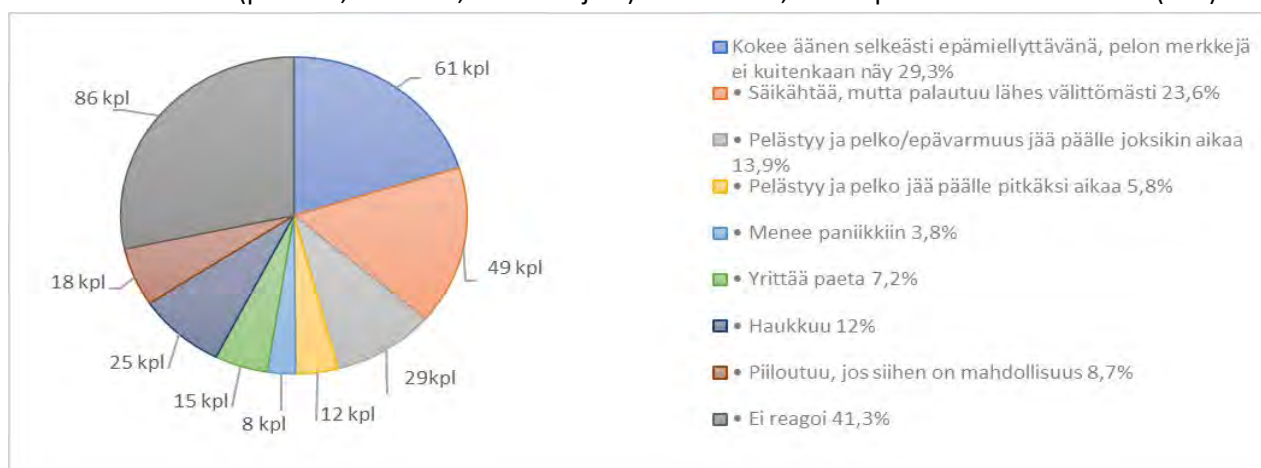

Kaavio 9. **HAUKKUHERKKYYS** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Kaavio 10. **ÄÄNIHERKKYYS** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Yllättävän äänen (pamaus, ukkonen, ilotulitus jne.) kuullessaan, useampi vastaus mahdollinen (303)

Lisäkysymys ääniherkkyydestä:

Oletko havainnut koirallasi muita ääniarkuuksia (suhinat, rasahdukset jne.)?

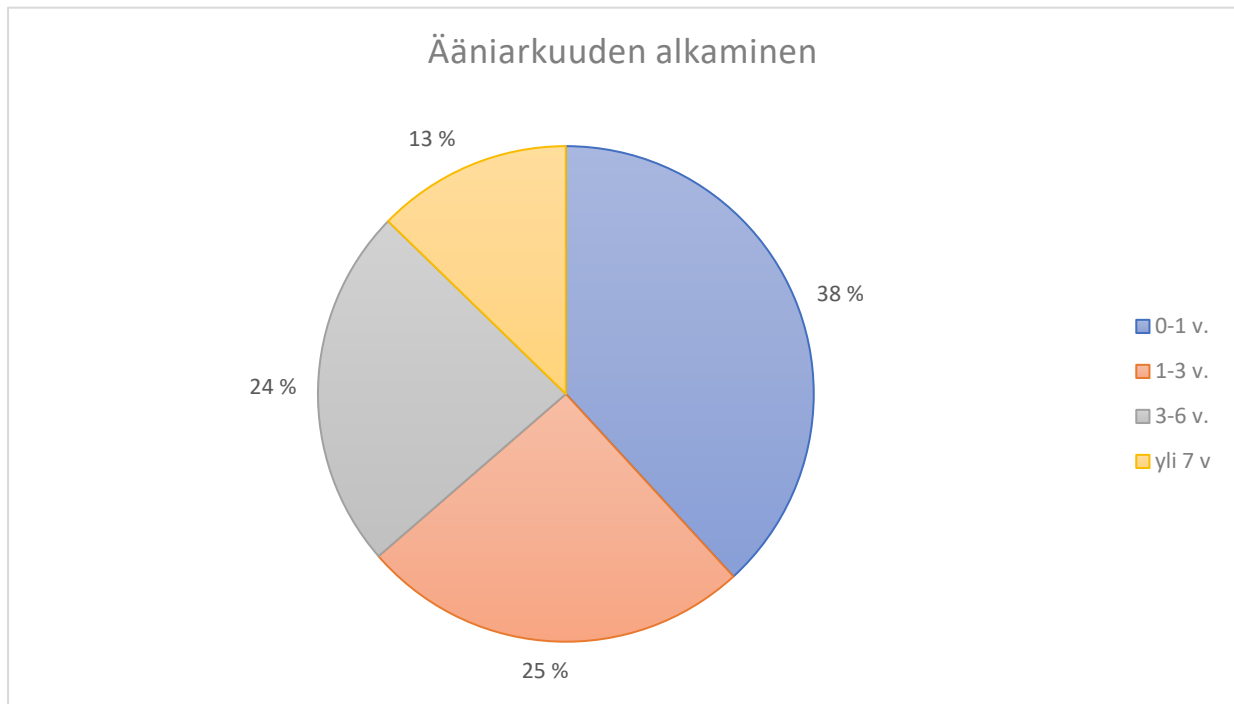
Tähän sai halutessasi myös tarkentaa edellisen kohdan vastausta: 84 vastausta

Suurin osa vastauksista oli täsmennyksiä: koira ei ole ääniarka. Jonkin verran nousi vanhuuden ääniarkuus sekä yleisesti ilotulite ja palohälyttimen ääniarkuus. Koirat reagoivat suurimmalta osin ääniin haukkumalla ja osa pakenemalla.

Kysyttäessä onko ääniarkuus/reagointi ääniin pahentunut iän myötä kyselyyn vastaajat vastasivat: ei 84 kpl (73%) ja kyllä 31 kpl (27%).

Ääniarkuuden arvioitiin alkaneen 0-1 vuotiaana 21 kpl, 1-3 vuotiaana 14 kpl, 3-6 vuotiaana 13 kpl ja yli 7 vuotiaana 7 kpl.

Kaavio 11. Ääniarkuuden alkaminen

KOULUTETTAVUUS (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

182 kpl (86,3%) vastaajaa vastasi, että parsonrussellinterrieri on helppo kouluttaa sekä yhteistyöhaluinen ja -kykyinen.

29 kpl (13,7%) vastaajista koki, että parsonrussellinterrierin koulutettavuuteen ja yhteistyökykyyn vaikutti koiran motivoituminen ruoalla, miellyttämisen halun puute, kiihkeys ja reaktiivisuus, keskittymiskyvyn puute, arkuus.

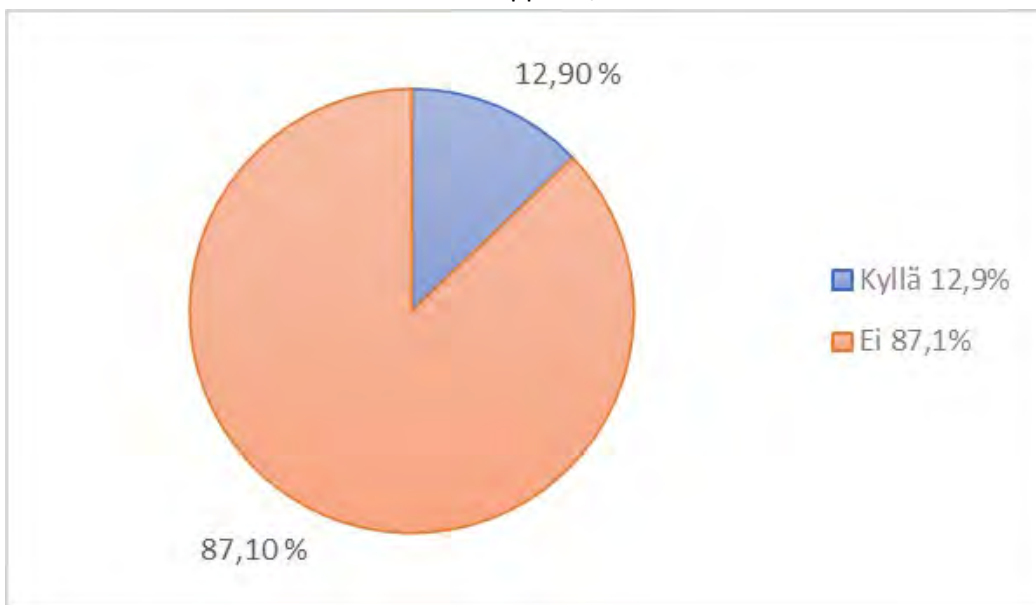
KÄSITELTÄVYYS (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Käsittelyyn totuttaminen oli kyselyn mukaan helppo 178 kpl (84,4%) ja haastavaa 33 kpl (15,6%).

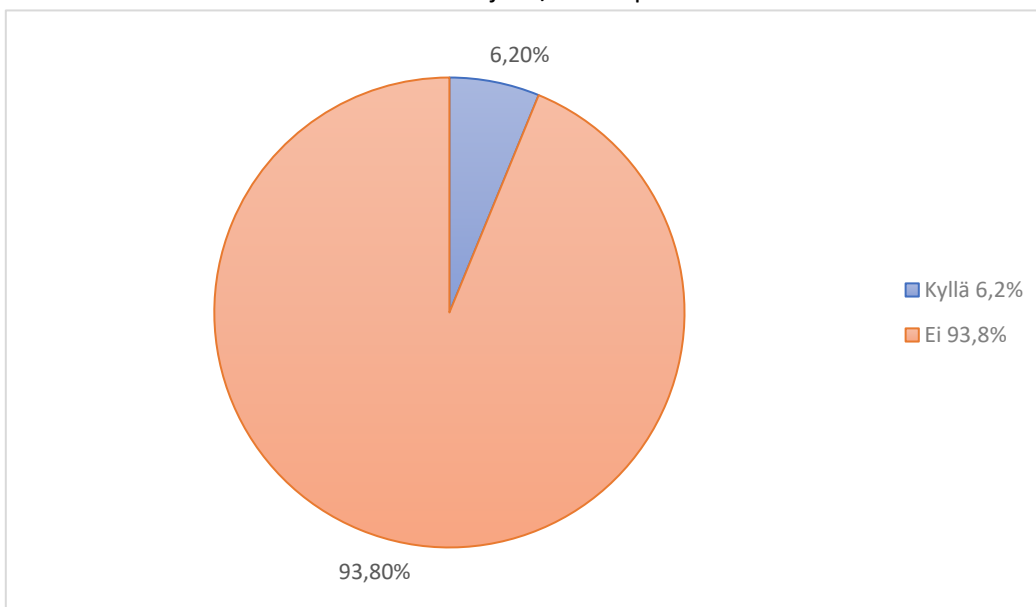
Näissä avoimissa vastauksissa suurimmaksi vaikeudeksi nousi kynsienleikkaus ja tassuihin koskeminen. Myös koiran käsiteltävyys sen ollessa kipeä nousi vastauksissa esille.

Kaavio 12. **ESINEIDEN JA RUUAN VAHTIMISTAIPUMUS** (Luonne- ja käyttäytymiskysely 2023, 211 kpl)

Vahtiiko koira ruokakuppiaan/luutaan ihmisiltä?

Kaavio 13. Vahtiiko koira lelujaan/makuupaikkaansa ihmisiltä?

Miten koirasi tulee toimeen toisten koirien kanssa? 209 kpl

Yleisesti parsonrussellinterrieri on vastausten perusteella toimeen tuleva koira. Epävarmuus ja aggressiivisuus toisia koiria kohtaan nousi myös esille.

Miten koirasi tulee toimeen pienten lasten kanssa? 208 kpl

Vastauksien perusteella parsonrussellinterrieri tulee keskimäärin lasten kanssa hyvin toimeen. Esille nousi myös joidenkin yksilöiden arvaamaton/aggressiivinen käytös lasta kohtaan.

Miten arki ja perhe-elämä koirasi kanssa sujuu?

Valtaosa vastauksista oli kehuja, kuinka arki sujuu parsonrussellinterrierin kanssa hyvin.

Parsonrussellinterrierin aktiivisuus, energisyys, riistavietti ja temperamentti koettiin sekä hyvänä että haastavana asiana.

Miten koirasi käyttäytyy jäädessään yksin kotiin?

(esim. haukkuuko, tuhoaako irtaimistoa, onko sisäsiisti)

80% kertoi koiransa käyttäytyvän hyvin ja rauhallisesti yksin ollessaan. 20% kertoi koiransa haukkuvan tai ulvovan hetken aikaa tai äänille kodin ulkopuolelta.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Parsonrussellinterrierin rotumääritelmän luonne- ja käyttäytymisominaisuuksia perinteisen luonnetestin pääkohdista kuvaavat parhaiten kohtuullinen, hyvä tai suuri toimintakyky, kohtuullisen vilkas tai vilkas temperamentti ja tasapainoinen hermorakenne.

Parsonilla tulee olla avoin, hyväntahtoinen ja luoksepäästävä suhtautuminen vieraisiin ihmisiin (luoksepäästävyys > +1). Metsästysterrierinä parsonilta toivottaviin luonteenpiirteisiin kuuluvat myös kohtuullinen tai suuri taisteluhalu, kohtuullinen kovuus ja terävyys. Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Tämä ominaisuus on tärkeä maan alla työskentelevälle koiralle, mutta liiallinen terävyys ei kuitenkaan ole toivottavaa. Terävyys yhdistettynä arkuuteen (terävyys > +1) tai heikkoon hermorakenteeseen (hermorakenne < +1) saattaa aiheuttaa ylitsepääsemättömiä ongelmia koiran ja omistajan yhteiselämään.

Kasvattajien tulisi olla erityisen huolellisia terävien koirien jalostuskäytössä. Metsästysviettinsä ja energisyytensä vuoksi parsonrussellinterrieri vaatii omistajaltaan johdonmukaisuutta ja määrätietoisuutta, jotta siitä kasvaa hyvin käyttäytyvä ja helposti käsiteltävä koira. Pentuna aloitettavan peruskoulutuksen tulee sisältää riittävä määrä tapakasvatusta, totuttamista erilaisiin tilanteisiin, paikkoihin ja ääniin kuin myös sosiaalisten taitojen opettelemista ihmisten ja toisten koirien kanssa. Omistajan tulee myös huolehtia, että parson saa riittävästi päivittäistä liikuntaa.

Vuosina 2012-2022 on luonnetestattu yhteensä 99 parsonrussellinterrieriä, joka on noin 2,76% vastaavana aikana rekisteröidyistä parsonrussellinterriereistä.

Näistä vain kaksi ei läpäissyt testiä (LTE-). 90 suoritti luonnetestin yli +75 pisteen tuloksella. Hyväksytyt tulokset vaihtelivat välillä + 42 – +265 pistettä. Tulosten perusteella voidaan todeta, että vaikka luonnetestissä koirilla saattaa olla alhaisemmat pisteet mm. toimintakyvystä, näillä samoilla koirilla saattaa olla hyviä tuloksia luolakoirien taipumuskokeesta. Tässä koemuodossa koiralta kuitenkin vaaditaan toimintakykyä ja taistelutahtoa, jotta se pystyy itsenäiseen toimintaan pimeässä ja ahtaassa luolastossa.

Taulukko 7. Lähde: Suomen Kennelliitto, Jalostustietojärjestelmä

Testausvuosi	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
LTE											
koiria kpl	5	4	1	6	7	7	11	11	24	10	13
%osuus rekisteröinneistä	1,28	1,02	0,29	2,12	2,66	2,19	3,37	3,30	6,90	3,42	4,42
MH-luonnekuvaus											
koiria kpl	1	2	0	0	5	3	9	28	1	4	2
%osuus rekisteröinneistä	0,26	0,51	0,00	0,00	1,90	0,94	2,76	8,41	0,29	1,37	0,68

Parsonrussellinterriereille ei ole laadittu luonteen ihanneprofiilia. Luonnetesti- ja MH-luonnekuvaustuloksia on niin vähän verrattuna rekisteröityihin koiriin, että ne eivät anna oikeaa kuvaa parsonrussellinterrierin tyypillisestä luonteesta. Luonnetestin loppupisteet eivät kerro kovin paljon koirasta, vaan yksittäisen koiran kohdalla tulee tarkastella testin eri osioita ja niiden perusteella annettua osasuorituksen arvostelua. Myös koiran kokemukset ja ikä saattavat vaikuttaa pisteisiin.

Luonnetesti on alunperin palveluskoirille kehitetty testimuoto, jolla on tarkoitus arvioida koiran käytöstä kuormituksen alaisena. Perinteistä luonnetestiä paremman arvion parsonin luonteesta ja käyttäytymisestä saa MH-luonnekuvauksen perusteella.

MH-kuvaustilaisuuksia järjestetään vielä verrattain vähän. Parsonrussellinterrierit ry on kuitenkin järjestänyt viime vuosina useamman MH-kuvauksen. Kuvauksia varten koulutettuja testituomareita ja toimihenkilöitä on Suomessa tällä hetkellä vähän, joka aiheuttaa kuvauksen järjestämiselle haasteita. Vuosina 2012-2022 parsonrussellinterriereistä 55 kpl on osallistunut Suomessa MH-luonnekuvaukseen. Se on 1,53% vastaavana aikana rekisteröidyistä parsonrussellinterriereistä.

Jalostustarkastus

Parsonrussellinterriereillä ei ole luonteeseen ja käyttäytymiseen liittyvää jalostustarkastusta eikä jalostuksen ihanneprofiilia luonteen ja käyttäytymisen osalta.

Näyttelyt

Näyttelyiden yhteydessä luonteissa ei ole havaittu ongelmia. Näyttelyarvosteluissa lähes kaikki koirat olivat käsiteltävissä tai rodunomaisia lähestyttäessä.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Eri maiden populaatioiden välillä ei ole tullut ilmi eroja luonne- ja käyttäytymisominaisuuksissa. Yksilölliset erot ilmenevät samalla tavalla kuin rodun kannan sisällä Suomessa.

Sukupuolten väliset erot

Rodussa ei ole havaittu suuria sukupuolten välisiä luonne-eroja.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Parsonrussellinterrieri on alun perin maan alla tapahtuvaan luolametsästyksen kehitetty metsästysterrieri, itsevarma, toimielias ja iloinen koira, joka taipumustensa ja rakenteensa puolesta kykenee työskentelyyn maan alla. Riistana pääasiassa kettu, supikoira ja mäyrä. Parsonrussellinterrierin tyypillinen työskentelytapa on toimia karkottavana tai paikallaan pitävänä luolakoirana, jolloin riista saadaan elävänä luolasta ulos. Parsonrussellinterrieriä käytetään edelleen metsästyksessä.

Parsonrussellinterrierin itsevarmuus, itsenäisyys, rohkeus ja into työskennellä ovat piirteitä joita luolakoiria tarvitsee toimiakseen. Parsonrussellinterrierin luonne pyritään säilyttämään karsimalla rotumääritelmän vastaiset koirat pois jalostuksesta. Alkuperäinen luonne on eduksi myös muissa harrastuksissa ja niinpä nykypäivänä parsonrussellinterrieri on erittäin monipuolinen harrastuskoira, jonka kanssa harrastetaan aktiivisesti monia eri lajeja.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Luolakoirien taipumus- ja metsästyskokeet (LUT ja LUME) ovat olleet hyviä parsonrussellinterrierin alkuperäisten käyttöominaisuuksien mittareita.

Luolakoirien taipumuskokeen (LUT) tarkoitus oli selvittää koiran taipumukset ja sopivuus luolassa työskentelyyn jalostuskäyttöä suunniteltaessa. Käyttövalion arvoon (KVA-LUT) oikeuttavan tuloksen on saanut 230 parsonrussellinterrieriä vuosina 2012-2022. Luolakoirientaipumuskokeen (LUT) säännöt on päivitetty 11/2023. Kokeessa on kolme erikseen arvosteltavaa osa-aluetta, joista jokaisen osa-alueen enimmäispituusaika on 5 minuuttia.

Luolakoirien metsästyskoe (LUME) Kokeen tarkoituksena on arvostella koiran soveltuvuutta ja halua työskennellä luolakoiralle ominaisissa tehtävissä käytännön metsästyksessä. Otetaan selvää koiran halusta ja kyvystä löytää riistaeläin, ilmaista sen olinpaikka kiinteällä haukulla tai karkottaa se, tai muuten toimia siten, että tuomari voi vakuuttua koiran ominaisuuksista. Koira ei saa hyväksyttyä loppuarvostelua, jos riistaa ei kokeen aikana löydy. Luonnonmetsästyskoe (LUME) kertoo tarkemmin koiran taipumukset ja soveltuvuuden luolametsästyksen oikeassa metsästystilanteessa. Käyttövalion arvoon oikeuttavat tulokset on saanut 245 parsonrussellinterrieriä vuosina 2012-2022.

Taulukko 8. LUT-koetulokset ja -käynnit 2012-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

LUT	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	Yhteensä
LUTA	31	18	21	25	28	17	18	17	20	19	16	230
LUTB	84	42	50	61	70	41	42	34	46	47	46	563
LUTC	13	12	10	15	20	19	21	12	19	18	22	181
LUTD	3	3	6	2	2	2	3	4	2	5	4	36
LUTE												0
LUTO	9	6	6	2	5	8	6	9	6	12	7	76
LUT-	8	12	11	15	11	4	13	14	18	22	23	151
Koekäynnit yhteensä kpl	148	93	104	120	136	91	103	90	111	123	118	1237
Rekisteröinnit kpl	390	394	347	283	263	319	326	333	348	292	294	3589
Koekäynnit % rekisteröinneistä	37,95 %	23,60 %	29,97 %	42,40 %	51,71 %	28,53 %	31,60 %	27,03 %	31,90 %	42,12 %	40,14 %	34,47 %

Taulukko 9. LUME-koetulokset ja -käynnit 2012-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

LUME	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	Yhteensä
LUME1	34	19	21	23	30	16	31	16	14	13	28	245
LUME0	1	2	4	4	3	4	6	4	3	4		35
LUME-	5	8	7	6	6	1	5	5	5	6	1	55
Koekäynnit yhteensä kpl	40	29	32	33	39	21	42	25	22	23	29	335
Rekisteröinnit kpl	390	394	347	283	263	319	326	333	348	292	294	3589
Koekäynnit % rekisteröinneistä	10,26 %	7,36 %	9,22 %	11,66 %	14,83 %	6,58 %	12,88 %	7,51 %	6,32 %	7,88 %	9,86 %	9,33 %

Terriereiden ja määräkoirien vesiriistakoe (VERI) on suosittu koemuoto. Kokeessa koiran taipumukset vesiriistaan mitataan jäljestämällä, sekä noutamalla vedestä.

Taulukko 10. VERI-koetulokset ja -käynnit 2012-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	Yhteensä
VERI1	18	18	19	6	14	11	11	13	10			120
VERI2	6	8	8	8	11	12	9	3	4	1	2	72
VERI3	9	8	6	11	5	6	5	5	10	3	1	69
VERI0	4	5	6	8	5	2	3	6	3	3		45
VERI-								1				1
Yhteensä	37	39	39	33	35	31	28	28	27	7	3	307

Metsästysjäljestyskokeessa (MEJÄ) mitataan myös omalta osaltaan koiran taipumuksia ja kiinnostusta riistaan (sorkkaeläimiin). MEJÄ on säilyttänyt suosionsa parsonien keskuudessa vuosien varrella.

Taulukko 11. MEJÄ-koetulokset ja -käynnit 2012-2022. Lähde: Kennelliitto, Jalostustietojärjestelmä

MEJÄ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	Yhteensä
Voittajaluokka												
VOI1	20	19	19	26	17	19	19	31	21	15	9	215
VOI2	17	6	3	11	11	4	8	12	9	7	2	90
VOI3	10	3	2	9	4	11	4	8	9	1	2	63
VOI0	14	17	12	12	6	5	9	11	14	7	5	112
VOI-	2	2	1	2	3	1	1	2	4	1		19
Yhteensä	63	47	37	60	41	40	41	64	57	31	18	499
Avoinluokka												
AVO1	7	12	24	10	14	14	16	14	17	18	8	154
AVO2	2	7	5	11	10	9	3	4	8	6	9	74
AVO3	4	7	7	11	5	5	7	2	9	9	8	74
AVO0	13	19	12	25	16	11	9	18	12	15	15	165
AVO-	2	3	1	2	3	2	0	1	4	2	1	21
Yhteensä	28	48	49	59	48	41	35	39	50	50	41	488
VOI ja AVO yhteensä	91	95	86	119	89	81	76	103	107	81	59	987

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestämiskokeessa (VAHI) on parsonia käynyt 17 kpl vuosina 2012-2022.

Koekäyntien ja tulosten perusteella parsonrussellinterrierin metsästysominaisuudet ja metsästyksen tarvittavat luonteet ovat säilyneet erittäin hyvin. Huomioitavaa on myös, että rodussa on paljon koiria, jotka ovat sekä muoto- että käyttövalioita.

Myös agility ja tottelevaisuuskokeet (TOKO) ovat suosittuja harrastuksia rodun harrastajien parissa. Agilityssa on mahdollisuus saavuttaa kaksi eri valionarvoa: FI AVA perusradoilta ja FI AVA-H hyppyradoilta. Tottelevaisuuskokeista on mahdollisuus saavuttaa tottelevaisuusvalionarvo, FI TVA. Usea parsonrussellinterrieri toimii myös virkakoirana rajavartiolaitoksella tai puolustusvoimissa ja muutama koira myös poliisikoirana. Lisäksi parsoneita on koulutettu mm. homeen etsintään ja ne toimivat homekoirina.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Rotujärjestö järjesti keväällä 2023 terveys- ja käyttäytymiskyselyn kaikille parsonin omistajille. Kyselyyn saatiin noin 200 vastausta, joka on pieni luku rekisteröityyn koiramäärään nähden, mutta yhdistyksen jäsenmäärän huomioon ottaen kohtuullinen otanta.

Suurin osa kyselyyn vastanneista koiranomistajista on ollut tyytyväisiä koiriansa luonteisiin. Luoksepäästävyyttä arvioitaessa 80-85% vastasi koiransa ottavan vieraat reippaasti ja hyväntahtoisesti vastaan. 90% kertoi koiransa liikkuvan reippaasti vieraisissa paikoissa ja erilaisilla alustoilla. Noin 80% ilmoitti koiransa osoittavan kiinnostusta riistaan, myyriin ja hiiriin. Näistä noin 33% lähtee saaliin perään.

Koiransa keskittymiskyvystä noin 70% kertoi, että koira pystyy keskittymään yhteen asiaan kerrallaan häiriöistä huolimatta ja myös rauhoittumaan, jos mitään ei tapahdu. Vain alle 3% ilmoitti, että koira ei osaa rauhoittua, vaikka mitään ei tapahtuisi ympärillä. 91% oli helppo saada innostumaan ja mukaan toimintaan, sekä jaksaa työskennellä motivoituneesti.

Negatiivisen kokemuksen jälkeen 61% ilmoitti koiransa palautuvan nopeasti eikä pelkää seuraavalla kerralla. Vain alle yksi prosentti ilmoitti, että koira ei palaudu ja reagoi pelokkaasti samanlaisessa tilanteessa. Haukkuherkkyydestä 46% ilmoitti koiransa haukkuvan/ääntelevän helposti, mutta yleensä syystä. 4% haukkuu/ääntelee helposti useissa tilanteissa ja pitkään.

Yllättävän äänen kuullessaan (pamaus, ukkonen, ilotulitus) 41% ei reagoi, 29% kokee äänen selkeästi epämiellyttäväksi, 24% säikähtää mutta palautuu lähes heti, 14% pelästyy ja pelkotila/epävarmuus jää päälle joksikin aikaa. Alle 4 % kertoi koiransa menevän paniikkiin.

86% piti koiraansa helposti koulutettavana ja 84% helposti käsiteltävänä. 94% vastasi koiransa vahtivan esineitä, kuten leluja ja 87% ruokaasa/ruokakuppiaan.

Yleisesti parsonia pidettiin kyselyssä muiden koirien kanssa hyvin toimeentulevana, mutta myös epävarmuus ja aggressiivisuus toisia koiria kohtaan nousi esille. Suurin osa piti parsonia lasten kanssa hyvin toimeentulevana, mutta vastauksissa ilmeni myös arvaamattomuutta/aggressiivisuutta lasta kohtaan.

Valtaosan mielestä arki parsonin kanssa sujuu hyvin, muutamat vastasivat koiralla olevan hankalia arkea haittaavia piirteitä kuten haukkuherkkyyden, rauhoittumisvaikeudet, pelkoaggressiivisuus. 80%

totesi koiransa olevan rauhallinen yksin ollessaan. Muista vastauksista nousi esille omaisuuden tuhoaminen, ulvominen ja eroahdistus. Valtaosalta vastauksen lähettäneistä parson oli vastannut luonteeltaan odotuksia; helppo perhekoira, josta löytyy potkua harrastuksiin.

Vuosien 2009 ja 2012 kasvattajakyselyiden perusteella voidaan todeta, että parsonien lisääntymiskäyttäytyminen on normaalia ja luonnollista. 94 %:lla nartuista juoksuaika on säännöllinen ja sekä astutukset että synnytykset ovat sujuneet pääsääntöisesti ilman ongelmia. Nartut hoitavat pentunsa hyvin ja ihmisen apua ei juuri tarvita. Kasvattajat ovat olleet tyytyväisiä narttujen kantoaikaan, synnytyksiin ja emän käytökseen pentujen hoidossa

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Parsonrussellinterriereissä tavataan jonkin verran pidättyviä ja varautuneita koiria. Arkoja, huonohermoisia sekä ihmisille aggressiivisia yksilöitä rodussa tavataan harvemmin. Syitä ei-toivotuille käyttäytymiselle voivat erilaiset sairaudet, kipu, yksilön perinnölliset taipumukset tai yksilön elämän aikana sattuneet negatiiviset kokemukset, puutteellinen tai vääränlainen hoito, kohtelu ja tapakasvatuksen puute. Suurin luonteen ongelma-kohta vuoden 2023 terveyskyselyn mukaan on selvästi koirien ääniherkkyys. Tämä on asia, johon tulisi kiinnittää huomiota niin jalostusvalinnoissa kuin koiran kasvatuksessakin.

Parsonrussellinterrieri otetaan herkästi mukavan ulkomuodon perusteella, jolloin niiden kotikasvatukseen pentuaikana ei ehkä perehdytä sen vaatimalla vakavuudella. Seurauksena saattaa olla huonosti käyttäytyviä koiria, joiden oikaisemiseen tarvitaan ammattiapua. Moni uusi pennunostaja ei välttämättä tiedosta rodun historiaa metsästyskoirana, jolloin terrieritemperamentti ja riistavietti saattavat tulla yllätyksenä. Koska parsonien luonteissa on eroavaisuuksia, pentua hankittaessa on hyvä keskustella kasvattajan kanssa etukäteen pentujen luonteista ja tulevasta ”käyttötarkoituksesta” juuri sen oikean ja parhaiten omaan laumaan sopivan pennun löytämiseksi.

Hyväluonteinen parson on reipas ja avoin koira, joka ei kuitenkaan ole ylivilkas tai liian pehmeä. Sillä tulee myös olla tasapainoinen hermorakenne. Parsonrussellinterrieri sopii aktiiviselle ihmiselle, joka pystyy tarjoamaan koiralle liikuntaa ja älyllisiä haasteita. Se tarvitsee ihmisen, joka osaa toimia johdonmukaisena auktoriteettina. Asui koira sitten kaupungissa kerrostalossa tai maalla omakotitalossa, se on onnellinen tietäessään paikkansa laumassa ja saadessaan tarpeeksi aktivointia päivittäin.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Parsonrussellinterrierit eivät kuulu perinnöllisten vikojen ja sairauksien ehkäisyohjelmaan PEVISA:an. Yhdistys kuitenkin suosittelee, että jalostukseen käytettävien koirien silmät ja polvet ovat tarkastettu ja vähintään toinen vanhemmista on testattu geneettisesti terveeksi sekä linssiluksaation että late onsets ataksian osalta. Astutushetkellä koirien silmätarkastuslausunnon ei tule olla vuotta vanhempi aina kahdeksaan ikävuoteen asti. Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu polvilumpio-luksaatiolausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusaa. Parsonkasvattajat noudattavat erittäin hyvin suositeltavia terveys-tarkastuksia vapaaehtoisesti.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Perinnölliset silmäsairaudet ja niiden tutkiminen

Taulukko 12. Silmätutkimusten löydökset 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

Diagnoosi	Esiintymiä
Distichiasis, todettu	72
Distichiasis/Ektooppinen ciliala, todettu	6
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	752
Ektooppinen ciliala, todettu	2
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, ei todettu	1
Kaihin laajuus, lievä	4
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	2
Kortikaalinen katarakta, todettu	14
Lasiaisen rappeuma, todettu	3
Lasiaisprolapsi/lasiaisvuoto, todettu	1
Muu iris sairaus, epäilyttävä	1
Muu iris sairaus, todettu	1
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	5
Nukleaarinen katarakta, todettu	5
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	2
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	1
Posterior polaarinen katarakta, todettu	8
PPM, todettu	2
PPM, iris-iris, todettu	34
Puutteellinen kyynelkanavan aukko, todettu	3
RD, diagnoosi avoin	1
RD, multifokaali, todettu	4
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	3
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	1
Silmämuutosten vakavuus, lievä	63
Silmämuutosten vakavuus, vakava	1
Totaali katarakta, todettu	2

Taulukko 13. Silmätutkimusten määrät 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

VUOSI	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TUTKITTU	218	257	188	236	191	202	198	202	248	209
TERVEITÄ	185	217	155	216	167	180	176	170	219	178

Harmaakaihi eli katarakta

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Perinnöllinen harmaakaihi (ent. hereditaarinen katarakta, HC) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Useimpien muotojen periytymismallia ei vielä tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta on sokeritautiin liittyvä, usein hyvin nopeasti täydelliseksi kaihiksi kehittyvä diabeettinen katarakta. Muita esimerkkejä hankitusta kaihista ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä. Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. sileäkarvaisen noutajan etu Y-sauman pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Parsonrussellinterrierillä esiintyy erilaisia kaihityyppejä. Nuorilla, jo alle nelivuotiailla koirilla esiintyy perinnöllistä posterioripolaarista kaihia. Tämä on kolmiomainen kaihi, joka alkaa esiintyen pienenä pilkkuna linssin takaosassa. Lisäksi esiintyy ei-perinnöllisiä kaihityyppejä. Suurin osa parsoneilla havaituista HC-muutoksista on lieviä, hitaasti eteneviä ja koira voi elää miltei normaalia elämää. Eri HC-tyyppejä sairastavilla koirilla saattaa olla myös jälkeläisiä, joiden jalostuskäyttöä kasvattajat ovat rajoittaneet ja yhdistyksen jalostustoimikunta on neuvonnalla pyrkinyt rajoittamaan sairauden leviämistä laajemmalle rotuun. Vaikka sairauden periytyminen ei ole rodussamme vielä tiedossa, suhtaudutaan siihen resessiivisesti periytyvänä (sairaana yksilön molemmat vanhemmat ainakin kantajia). Viimeisen kymmenen vuoden aikana posterioripolaarinen katarakta on todettu 8:lla koiralla ja kortikaalinen katarakta 14:lla koiralla. Muita kataraktamerkintöjä on yhteensä 15:lla koiralla ja epäilyttävä-merkintöjä 2:lla koiralla.

Linssiluksaatio eli mykiön siirtymä

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Primaarissa linssiluksaatiossa linssin kiinnityssäikeet rappeutuvat ja linssi vähitellen irtoaa paikaltaan. Linssin luksoituminen silmän etukammioon aiheuttaa myös silmänpaineen nousua, joka uhkaa näkökykyä nopeasti. Tila on kivulias ja vaatii hoidoksi usein linssin kirurgisen poiston. Sairaus on perinnöllinen mm. monilla pienillä terriereillä, joilla siihen on olemassa geenitesti. Sairasta koiraa, sen vanhempia ja jälkeläisiä, ei pääsääntöisesti pidä käyttää jalostukseen. Geenitestin tulosten perusteella kantajia ja jopa sairaita koiria voidaan erittäin painavin perustein käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

Sairaus on perinnöllinen mutta vuonna 2009 valmistuneen geenitestin avulla on rodusta saatu sairaus hyvin kitkettyä hallintaan. Sairasta koiraa ei pääsääntöisesti pidä käyttää jalostukseen. Geenitestin tulosten perusteella kantajia, ja jopa sairaita koiria, voidaan erittäin painavin perustein käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa. Kasvattajat ovat olleet hyvin valveutuneita testaamaan jalostuskoiriaan sekä olleet avoimia koiriensa tuloksista. Tähän sairauteen on geenitesti ja jalostuskoiran tulee olla testattu tämän sairauden osalta tai olla *clear by parentage yhden sukupolven ajalta* (jalostuskoiran vanhemmat clear/clear).

Testi on hyväksytty parsoneille viralliseksi testiksi Kennelliiton Jalostustietokantaan. Tuloksen julkaisemiseksi koiran pitää olla testattu Kennelliiton edellyttämällä tavalla: näytteen ottaa eläinlääkäri tai Kennelliiton hyväksymä DNA -näytteenottaja sekä siitä tulee tehdä tutkimuslähete Kennelliiton Omakoiran kautta etukäteen.

Ylimääräiset ripset

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Ylimääräisten ripsien (distichiasis ja ektooppinen cilia) karvatuppi sijaitsee luomirauhasessa tai sen vieressä. Distichiasiksessa, joka on näistä lievempi, karva kasvaa ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksummat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä.

Ektooppinen cilia kasvaa luomen sisäpinnan sidekalvon läpi ja aiheuttaa lähes aina voimakkaat kipuoireet (siristys, hankaaminen ja vetistys) ja sarveiskalvovaurioita.

Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripset kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis) tai ripsen ja karvatupen poistaminen kirurgisesti (ektooppinen cilia). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia (ektooppinen cilia ja selkeitä oireita aiheuttavat distichiat) ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

Vuonna 2021 ECVO uudisti silmätarkastusohjeitaan distichiasis/ektooppinen cilia -diagnoosien osalta. Distichiasis/ektooppinen cilia -diagnooseja ei enää erotella, koska kyseessä ovat saman asian eri

muodot. Jalostuskäyttöä ei suositella yksilöille, joilla on ruksattu myös kohta vakava. Löydös luokitellaan vakavaksi, jos luomen reunasta kasvavia ylimääräisiä ripsiä (distichias) on paljon ja/tai havaitaan merkkejä niiden aiheuttamasta ärsytyksestä. Ektooppiset ciliat luokitellaan myös vakavaksi muutokseksi. Jalostustietojärjestelmään lausunnot tallennetaan ohjeistuksen mukaisesti.

Viimeisen 10 vuoden aikana tätä parsonien yleisintä silmäsairautta on todettu noin 77 tapausta. Jalostustoimikunnalle ei ole ilmoitettu näistä aiheutuvan koirille haittaa/oireilua. Jalostuskoirille suositellaan, ettei samaa vikaa kerrattaisi, eli molemmilla vanhemmilla ei suositella olevan samaa diagnoosia.

PHTVL/PHPV

(persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

PHTVL/PHPV tarkoittaa linssiä ympäröivän verisuonituksen ja/tai alkulasiaisen liiallista kasvua sikiönkehityksen alussa ja vajavaista surkastumista syntymän aikoihin/sen jälkeen. Seurauksena on eriasteisia samentumia linssin takana sekä mahdollisesti myös linssin epämuotoisuutta.

Muutokset on jaettu kuuteen vakavuusasteeseen, joista lievin (aste 1) on onneksi yleisin. Siinä linssin takapinnalla on pieniä pistemäisiä (ei paljain silmin nähtäviä) pigmenttipisteitä / sidekudosplakkeja, joista ei koiralle ole haittaa. Vakavammissa muodoissa (2-6) sidekudosplakki on laajempi (aste 2) ja siihen voi liittyä aktiivista verisuonitusta (aste 3) sekä linssin epämuotoisuutta (asteet 4-6).

Vakavampiin asteisiin saattaa liittyä toissijaisia kaihimuutoksia ja nämä yhdessä voivat aiheuttaa merkittävää näköhaittaa ja silmän tulehdusta ja kipua.

Sairaus on selkeästi perinnöllinen dobermannilla ja staffordshirenbulterrierillä, joilla se yleensä ilmenee molemmissa silmissä.

Koiria joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan käyttää jalostukseen, mutta kumppanilla ei pidä olla samaa diagnoosia. Vakavampia muotoja (aste 2-6) ei pidä käyttää jalostukseen.

Sairaus on selkeästi perinnöllinen, siksi jalostuskäyttöön vaikuttaa sairauden ilmenemisaste. Koiria, joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan harkitusti käyttää jalostukseen hyvin perusteltuihin yhdistelmiin. Tällöin toisen osapuolen tulee olla saman sairauden osalta terve. Koiran saadessa tämän diagnoosin, on suositeltavaa tarkistaa sen silmät vielä uudelleen ennen siitokseen käyttöä. Vakavampia muotoja (aste 2-6) ei tule käyttää jalostukseen.

Suomessa on havaittu 3 tapausta, joista lievin muoto (1.): kaksi koiraa, aste 2-6: yksi koira.

PPM (persistent pupillary membranes)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

PPM ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa.

Tavallisimmin jäänteet ovat harmittomia lankamaisia rihmoja värikalvon pinnalla (iris-iris PPM). Osaa

iris-iris PPM -rihmoista voi olla vaikea havaita mustuaisen eli pupillin laajentamisen jälkeen, koska ne "piiloutuvat" värikalvon poimuihin.

Vakavissa tapauksissa (iris-linssi PPM, iris-kornea PPM) jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn.

Lieviä tapauksia (iris-iris PPM) voi käyttää jalostukseen. Vakavia tapauksia (linssin etupinnan / sarveiskalvon sisäpinnan muutoksia) ei pidä käyttää jalostukseen.

Viimeisen 10 vuoden aikana on tehty 34 kpl PPM-merkintää Kennelliiton jalostustietokantaan.

Jalostuksessa ei suositella saman vian kertaamista: tällöin molemmilla osapuolilla ei tulisi olla sama merkintä.

Verkkokalvon kehityshäiriö (RD)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Verkkokalvon kehityshäiriö (retinal dysplasia, RD) jaetaan kolmeen muotoon. Lievimmässä, multifokaalissa RD:ssä (mRD) muutokset ovat pieniä, yksittäisiä tai lukuisia poimuja verkkokalvolla. Muutokset pysyvät yleensä ennallaan ja niiden merkitys koiralle on hyvin vähäinen. mRD -koiria voi käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Geograafisessa RD:ssä (gRD) muutos on laajempi ja yleensä melko keskellä silmänpohjaa, jolloin sillä voi olla vaikutusta näkökykyyn. Muutokseen liittyy myös paikallista verkkokalvon ohentumista ja joskus myös irtaamaa. ECVO:n suositusten mukaan gRD:n tulisi sulkea koira jalostuksesta ainakin seuraavilla roduilla: samojedinkoira, labradorinnoutaja ja englanninspringerspanieli. Näillä roduilla muutoksiin saattaa liittyä merkittävää näkökyvyn heikkenemistä.

Useilla roduilla on tällä hetkellä PEVISA-ohjelmassaan rajoitus, joka sulkee gRD-koirat pois jalostuskäytöstä. Rotujärjestöt voivat halutessaan esittää lievennystä rajoitukseen. Kennelliitto suosittelee, että gRD-koiria käytetään jalostukseen vain terveen parituskumppanin kanssa.

Vakavin muoto (ns. totaali RD, tRD) on onneksi harvinaisin. Siinä verkkokalvon kehitys on jäänyt merkittävästi kesken eikä se ole kiinnittynyt normaaliin paikkaansa. Silmä on sokea ja siinä on usein muitakin kehityshäiriöitä. tRD -koiria ei pidä käyttää jalostukseen.

Eri muodoilla (mRD, gRD ja tRD) ei toistaiseksi ole todistettu olevan geneettistä yhteyttä.

Vuosina 2013-2022 parsonneille on merkitty RD, multifokaali neljälle koiralle ja RD diagnoosi avoin yhdelle koiralle. Kyseistä koiraa ei ole tutkittu uudestaan virallisesti.

Lasiaisen rappeuma (vitreous degeneraatio)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Lasiaisen rappeumaa tavataan mm. italianvinttikoiralla, whippetillä ja monilla pienillä roduilla. Lasiaisen on normaalisti geelimäinen rakenne, jossa iän myötä hiljalleen tapahtuu vettymistä ja tiivistymien muodostumista. Sairautena rappeumaa pidetään silloin kun se tapahtuu epänormaalin nuorena ja nopeasti.

Lasiaisvuoto tarkoittaa rappeutuneen lasiaisen vuotoa etukammioon.

Pitkälle edenneeseen rappeumaan voi liittyä mm. verkkokalvon irtoamisriski. Raja normaalin ja

sairaalloisen rappeuman välillä on jossain määrin häilyvä eikä sairauden periytymismallia ole voitu vahvistaa. Sairaita yksilöitä voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen (kumppani mielellään terve).

Viimeisen kymmenen vuoden aikana lasiaisen rappeuma on todettu neljällä koiralla. Lieviä tapauksia voi harkinnan mukaan käyttää jalostuksessa hyvin perusteltuihin yhdistelmiin. Tällöin toisen osapuolen tulee olla saman sairauden osalta terve.

MUITA SILMÄSAIRAUKSIA RODUSSA

Kuivasilmäisyys (KCS)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Keratokonjunktivitis sicca (KCS) eli kuivasilmäisyys on monella rodulla perinnölliseksi epäilty sairaus, jossa kyynelnesteen tuotto vähenee osin tai kokonaan aiheuttaen silmään sarveiskalvon ja sidekalvon tulehdusta, kipua ja näkökyvyn heikkenemistä sarveiskalvomuutosten takia.

Kuivasilmäisyyttä esiintyy erityisesti kääpiöroduilla. Kuivasilmäisyyden syynä voi olla perinnöllisen alttiuden lisäksi mm eri lääkeaineet, kyynelrauhanen hermotuksen häiriöt, aineenvaihduntasairaudet, infektiot ja autoimmuunisairaudet. Perinnölliseksi oletetut paikalliset tiettyyn kudostyyppiin kohdistuvat autoimmuunisairaudet ovat todennäköisesti tavallisin kuivasilmäisyyden syy koirilla.

Oireet alkavat sidekalvon punoituksena ja silmän rähmimisenä. Silmä rähmii usein runsaasti ja rähmä on tyypillisesti silmän pintaan tarttuvaa ja hyvin sitkeää. Silmä voi olla valoarka ja potilas herkästi siristelee tai ”vinkkaa” silmää. Sarveiskalvo voi samentua, verisuonittua ja pigmentoitua aiheuttaen näkökyvyn heikkenemistä. Sarveiskalvon haavaumat ovat melko tavallisia. Silmä kutiaa ja on kivulias. Diagnoosi tehdään mm. mittaamalla kyynelnesteen tuotto nk. Schirmerin kyyneltestillä (STT, Schirmer Tear Test). Normaali STT tulos on 15-25 mm /min.

Hoitona käytetään paikallisesti silmävoiteita ja -tippoja jotka parantavat kyynelnesteen tuottoa ja kosteuttavat silmää.

Kuivasilmäistä yksilöä, mikäli syyksi voidaan epäillä perinnöllistä kuivasilmäisyyttä, ei pidä käyttää jalostukseen.

Rotukohtaiset verkkokalvon muutokset (nk. retinopatiat)

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Retinopatiat ovat usein paikallisia ja ei-eteneviä tai hitaasti eteneviä perinnölliseksi oletettuja silmän verkkokalvon sairauksia, joissa verkkokalvo paikallisesti tai laajemmin normaalista poikkeava.

Muutokset ovat varsinkin alkuun tyypillisesti eriasteisia eri silmissä.

Retinopatia-diagnoosin saanutta koiraa ei pidä käyttää jalostukseen (ECVO).

YLEISTÄ SILMISTÄ

Parsonien terveystilanne silmien osalta on hyvä. Rodulla tavataan vakavia perinnöllisiä silmänsairauksia harvoin (PLL). Yleisin löydös on ylimääräiset ripset, jotka harvoin vaativat toimenpiteitä. Muita todettuja silmänsairauksia on satunnaisia tapauksia 15 kpl.

On suositeltavaa tutkituttaa koirien silmät useammin kuin kerran myös muilta kuin jalostuskoirilta. Mikäli koiralla diagnosoidaan jokin silmänsairaus, on sen jalostuskäyttöä harkittava huolellisesti. Jos tällaista koiraa käytetään jalostukseen, ei vikaa tule kerrata.

LUUSTON SAIRAUDET

Patellaluxsaatio

<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion-sijoiltaanmeno-patellaluxsaatio>

Patellaluxsaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa.

Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti). Patellaluxsaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla.

I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa.

II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetimitään raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luisahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen).

IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Patellaluxsaatio voi myös pahentua eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen.

Huomioithan, että patellaluxsaatiotutkimus ei kerro koiran riskistä sairastua ristisideongelmaan.

Lievien patellaluxsaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Jos tämä ei auta, patellaluxsaatiota voidaan hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

Arvostelussa käytetään Putnamin asteikkoa. Luxsaatio voi olla mediaalinen tai lateraalinen (tai molempia):

0	Polvilumpio ei luksoidu
Aste 1	Polvinivel on lähes normaali. Polvilumpiota voidaan liikutella helpommin kuin normaalisti ja patella saadaan luksoitumaan mikäli polvea samalla ojennetaan. Patella saattaa luksoitua ajoittain, mutta se palautuu itsestään paikoilleen. Polvilumpion suoran siteen kiinnityskohta saattaa olla lievästi kiertynyt.
Aste 2	Polvilumpio on tavallisesti paikoillaan raajan ollessa ojennettuna. Lumpio luksoituu polvea koukistettaessa tai rotatoitaessa (kierretäessä) ja pysyy poissa telaurasta kunnes se asetetaan takaisin paikoilleen. Sääriluun (tibia) yläosa on kiertynyt jopa 30 astetta sisäänpäin (pienet koirat).
Aste 3	Polvilumpio on yleensä luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua tilapäisesti paikoilleen. Sääriluun yläosa on kiertynyt jopa 30–60 astetta.
Aste 4	Polvilumpio on pysyvästi sijoiltaan, eikä se pysy telaurassa ilmanleikkausta. Sääriluun yläosa kiertynyt jopa 90 astetta.

Jalostuskoirien valinnassa on suotavaa keskittyä tervepolvisiin yksilöihin.

Jalostusyhdistelmissä tulee huolehtia, ettei yhdistelmän yhteenlaskettu luksaatioaste olisi yli 2 (esim. jos toisella on terveet 0/0 polvet voi toisella olla 1/1, jolloin yhteisaste on 2). Lisäksi tulee kiinnittää huomiota takaraajojen rakenteeseen: lähes suora polvikulma (180-astetta) altistaa patellaluxsaatiolle.

Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu polvilumpioluoksaatiolausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusia.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana syntyneistä (3291 kpl) parsonista on polvitarkastettu 27%, joista terveet 0/0 polvet ovat olleet 96%:lla koirista, lähes normaalit (1/1) 3%:lla ja 1%:lla on ollut polvet 2/2, yhteensä koiria on tarkastettu 878 kpl.

Taulukko 14. Polvitarkastukset vuosilta 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

Vuosi	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2013	125	6	1	0	0	0	132
2014	136	2	2	0	0	0	140
2015	109	2	1	0	0	0	112
2016	142	4	0	0	0	0	146
2017	128	2	1	0	0	0	131
2018	123	6	1	0	0	0	130
2019	142	2	0	1	0	0	145
2020	120	6	1	0	0	0	127
2021	151	1	2	0	0	0	154
2022	139	4	3	0	0	0	146
Yhteensä	1315	35	12	1	0	0	1363

Vuosi	0	1	2	3	4	operoitu
2013	95%	5%	1%	0%	0%	0%
2014	97%	1%	1%	0%	0%	0%
2015	97%	2%	1%	0%	0%	0%
2016	97%	3%	0%	0%	0%	0%
2017	98%	2%	1%	0%	0%	0%
2018	95%	5%	1%	0%	0%	0%
2019	98%	1%	0%	1%	0%	0%
2020	94%	5%	1%	0%	0%	0%
2021	98%	1%	1%	0%	0%	0%
2022	95%	3%	2%	0%	0%	0%
Yhteensä	96%	3%	1%	0%	0%	0%

Legg-Perthes

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/legg-perthes>

Legg-Perthesiä tavataan lapsilla ja koirilla, röntgenlöydökset ja histologinen kuva ovat molemmilla samanlaiset. Koirilla suurin osa tapauksista on toispuoleisia, ja sairautta tavataan etenkin monilla

terrieri- ja kääpiökoiraroduilla, mutta myös muilla pienillä roduilla. Tautia esiintyy yhtä paljon uroksilla ja nartuilla. Taudin syy on tuntematon, mutta muutokset johtuvat reisiluun pään verenkierron häiriöstä, joka johtaa luun kuolioitumiseen. Legg-Perthesin tauti on perinnöllinen ja sen on epäilty periytyvän autosomaalisesti väistyvästi ainakin manchesterinterriereillä, yorkshireterriereillä, kääpiö villakoirilla, kääpiö pinsereillä ja mopseilla.

Oireet alkavat 4 - 11 kuukauden iässä takajalan ontumana. Ontuminen on aluksi lievää ja pahenee vähitellen. Joskus ontuminen havaitaan äkillisesti tapaturman yhteydessä. Koira aristaa lonkkanivelen taivutusta ja nivelen liikerata on rajoittunut. Jos ontuminen on jatkunut pidempään, jalassa on havaittavissa sen käyttämättömyydestä johtuva lihaskato. Molemmipuolisessa taudissa ontuminen voi olla vaihtelevaa tai jatkuvasti pahempaa toisessa jalassa.

Koiran rotu yhdistettynä tyypillisiin oireisiin antaa aiheen epäillä Legg-Perthesin tautia. Diagnoosi voidaan varmistaa röntgenkuvauksen avulla. Oireiden alkaessa röntgenmuutokset ovat jo näkyvissä, mutta ne voivat olla vähäisiä ja muutosten näkymisen edellytyksenä on hyvälaatuiset röntgenkuvat. Röntgenlöydöksiä ovat reisiluun päässä olevat röntgenharvat pesäkkeet, lyhentynyt ja paksuuntunut reisiluun kaula, litistynyt ja epätasainen reisiluun pää ja leventynyt nivelrako.

Legg-Perthesin taudin hoito on kirurginen. Leikkauksessa reisiluun pää ja kaula poistetaan. Leikkauksen jälkeinen kuntoutus on tärkeää, jotta koira alkaa käyttää jalkaansa kunnolla ja heikentyneitä lihaksia saadaan vahvistettua. Ennuste on yleensä hyvä. Hoitamattomaan niveleen kehittyy nivelrikko ja koira jää ontuvaksi.

Legg-Perthesin tautiin sairastunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Jalostustoimikunnalle on ilmoitettu 1-2 kpl tapausta. Rodussa tiedetään olevan sairastuneita yksilöitä enemmän.

Välimuotoinen lanne-ristinikama

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällään otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 (L8) tai 6 (L6) lannenikamaa. L8 eli lumbarisaatio tarkoittaa, että ristiluun 1. nikama on muodoltaan lannenikama ja L6 (sakralisaatio) tarkoittaa, että 7. lannenikama on muodoltaan ristinikama. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se toteutukseen tarvitaan sekä rinta- ja lannerangan sivusuunnassa otetut röntgenkuvat. Lannerankakuvassa tulee näkyä koko ristiluun alue.

LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä selkävaivoihin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään

lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma. LTV:stä voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV 0	Ei muutoksia
LTV 1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1-S2)
LTV 2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV 3	Epäsymmetrinen lanneristinikama
LTV 4	6 tai 8 lannenikamaa

Taulukko 15. LTV-lausunnot vuosilta 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

Vuosi	Syntyneitä	LTV0	LTV1	LTV2	LTV3	LTV4	Ei lausuntoa	Yhteensä
2013	303		0	0	0	0	0	0
2014	323	7	0	0	0	1	0	8
2015	322	7	0	0	1	1	0	9
2016	339	18	3	2	1	5	0	29
2017	323	23	1	2	3	5	0	34
2018	272	36	3	1	6	5	0	51
2019	286	30	9	4	1	2	1	47
2020	349	26	4	5	2	2	1	40
2021	383	40	5	8	0	4	1	58
2022	390	39	9	3	3	3	0	57
Yhteensä	3290	226	34	25	17	28	3	333

Vuosi	Tutkittu	LTV0	LTV1	LTV2	LTV3	LTV4	Ei lausuntoa
2013	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
2014	2 %	88 %	0 %	0 %	0 %	13 %	0 %
2015	3 %	78 %	0 %	0 %	11 %	11 %	0 %
2016	9 %	62 %	10 %	7 %	3 %	17 %	0 %
2017	11 %	68 %	3 %	6 %	9 %	15 %	0 %
2018	19 %	71 %	6 %	2 %	12 %	10 %	0 %
2019	16 %	64 %	19 %	9 %	2 %	4 %	2 %
2020	11 %	65 %	10 %	13 %	5 %	5 %	3 %
2021	15 %	69 %	9 %	14 %	0 %	7 %	2 %
2022	15 %	68 %	16 %	5 %	5 %	5 %	0 %
Yhteensä	10 %	68 %	10 %	8 %	5 %	8 %	1 %

Rodulla ei ole selkien kuvaaminen pakollista jalostusta varten. Osa kasvattajista kuvaa jalostuskoirat, mutta iso osa kuvatuista koirista ei ole jalostuskoiria. Vuoden 2023 terveystarkastuksessa kysyttiin luuston sairauksista. Vastauksia saatiin tähän 30 kpl, näistä 46,7% ilmoitti koirallaan olevan selkänikamien kehityshäiriö. Näistä 68,2% ilmoitti ettei koira oireile kehityshäiriöstä.

Nikamaepämuodostumat

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Selkärangan nikamien epämuodostumia (vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla. Niin sanotuilla "korkkiruuvihäntäisillä" roduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi) saattaa koko selkäranka olla korkkiruuvihäntään liittyen epämuotoinen. Myös mopsi kuuluu perinteisesti tähän brakykefaalisten (lyhytkalloisten) rotujen joukkoon, vaikka sen häntä on eri tavalla kierteinen. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolินิกamat (hemivertebra) ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta).

Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suoja. Myös häntä ja ristiluu ovat em. roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipu ja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla em. tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko:

VA0, normaali	Ei muutoksia
VA1, Lievä	1-2 epämuodostunutta nikamaa
VA2, selkeä	3-4 epämuodostunutta nikamaa
VA3, keskivaikea	5-9 epämuodostunutta nikamaa
VA4, vaikea	10 tai enemmän epämuodostunutta nikamaa

Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa jalostustietojärjestelmässä. Yleisin tällainen muutos on lievä viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari.

Taulukko 16. VA-lausunnot vuosilta 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

Vuosi	Syntyneitä	normaali	aste 1	aste 2	aste 3	Ei lausuntoa	Yhteensä
2013	303	0	0	0	0	0	0
2014	323	3	0	0	0	5	8
2015	322	6	0	0	0	3	9
2016	339	20	5	1	0	3	29
2017	323	25	4	0	0	5	34
2018	272	39	6	0	0	7	52
2019	286	38	4	1	0	4	47
2020	349	32	5	0	0	3	40
2021	383	44	9	1	0	4	58
2022	390	36	14	0	2	5	57
Yhteensä	3290	243	47	3	2	39	334

Vuosi	Tutkittu	normaali	aste 1	aste 2	aste 3	Ei lausuntoa
2013	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
2014	2 %	38 %	0 %	0 %	0 %	63 %
2015	3 %	67 %	0 %	0 %	0 %	33 %
2016	9 %	69 %	17 %	3 %	0 %	10 %
2017	11 %	74 %	12 %	0 %	0 %	15 %
2018	19 %	75 %	12 %	0 %	0 %	13 %
2019	16 %	81 %	9 %	2 %	0 %	9 %
2020	11 %	80 %	13 %	0 %	0 %	8 %
2021	15 %	76 %	16 %	2 %	0 %	7 %
2022	15 %	63 %	25 %	0 %	4 %	9 %
Yhteensä	10 %	73 %	14 %	1 %	1 %	12 %

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta sen yleisyys vaihtelee roduittain. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa. Huomioithan, että kirurgisesti hoidettua koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää jalostuskieltoon.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. Lue lisää rotujen edistymisestä lonkkavian vastustamisesta.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa. Asteikon huonoin tulos on automaattisesti Kennelliiton rekisteröintiehdossa jalostuskiellossa.

A	Ei muutoksia
B	Lähes normaali/rajatapaus
C	Lievä dysplasia
D	Kohtalainen (keskivaikea) dysplasia
E	Vaikea dysplasia

Taulukko 17. Lonkkakuvaukset vuosina 2013-2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä
2013	3	4	0	0	0	7
2014	7	3	0	0	0	10
2015	6	4	2	0	0	12
2016	15	14	4	1	0	34
2017	12	11	2	0	0	25
2018	22	8	6	3	0	39
2019	19	13	10	2	0	44
2020	10	16	10	0	0	36
2021	23	15	11	2	1	52
2022	30	16	7	2	0	55
Yhteensä	147	104	52	10	1	314

Vuosi	A	B	C	D	E
2013	43%	57%	0%	0%	0%
2014	70%	30%	0%	0%	0%
2015	50%	33%	17%	0%	0%
2016	44%	41%	12%	3%	0%
2017	48%	44%	8%	0%	0%
2018	56%	21%	15%	8%	0%
2019	43%	30%	23%	5%	0%
2020	28%	44%	28%	0%	0%
2021	44%	29%	21%	4%	2%
2022	55%	29%	13%	4%	0%
Yhteensä	47%	33%	17%	3%	0%

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Lähde: Etusivu > Koiran kasvatusta ja terveys > Koiran terveys > Perinnölliset sairaudet ja koiran hyvinvointi > Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös. Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Suomessa kyynärnivelen kuvien arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n (International Elbow Working Group) esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

0 – Ei muutoksia	Normaali kyynärnivel
1 – Lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka) ja/tai lievästi lisääntynyttä luun tiiviyyttä varislisäkkeen (processus coroneidu) kantaosassa.
2 – Kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai selkeästi lisääntynyttä luun tiiviyyttä varislisäkkeen kantaosassa ja/tai muita kyynärniveldysplasiaan (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi) viittaavia muutoksia ja/tai lievää nivelen epämuotoisuutta.
3 – Voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät nivelrikkomuutokset/voimakas nivelen epämuotoisuus. Todettavissa oleva kyynärniveldysplasia (kiinnittymätön kyynärpään uloke, sisemmän varislisäkkeen sairaus, osteokondroosi).

Taulukko 18. Kyynärnivelkuvaukset vuosilta 2012-2023. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä.

Vuosi	0	1	2	3	Yhteensä
2013	5	1	0	0	6
2014	6	1	0	0	7
2015	8	0	1	0	9
2016	30	2	0	0	32
2017	24	1	0	1	26
2018	29	2	0	0	31
2019	41	0	0	0	41
2020	33	2	0	0	35
2021	48	2	0	0	50
2022	48	1	0	1	50
Yhteensä	272	12	1	2	287

Vuosi	0	1	2	3
2013	83%	17%	0%	0%
2014	86%	14%	0%	0%
2015	89%	0%	11%	0%
2016	94%	6%	0%	0%
2017	92%	4%	0%	4%
2018	94%	6%	0%	0%
2019	100%	0%	0%	0%
2020	94%	6%	0%	0%
2021	96%	4%	0%	0%
2022	96%	2%	0%	2%
Yhteensä	95%	4%	0%	1%

Jalostukseen suositellaan käytettäväksi terveeksi kuvattuja koiria. Lievä muutoksista koiraa voi käyttää jalostukseen tarkoin harkittuihin yhdistelmiin. Tällöin toisen osapuolen tulee olla kuvattu 'normaalit kyynärnivelet' (0).

Spondyloosi

Spondylosis deformans eli spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -silloja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta bokseilla rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi bokseilla (perinnöllisyys 0,42–0,62), joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Taulukko 19. Spondyloosilausunnot vuosilta 2012- 2023

Vuosi	0	1	2	3	4	Yhteensä
2013	1	0	0	0	0	1
2014	5	0	0	0	0	5
2015	7	0	0	0	0	7
2016	20	0	0	0	0	20
2017	21	0	0	0	0	21
2018	39	0	0	0	0	39
2019	27	0	1	0	0	28
2020	25	0	0	0	0	25
2021	37	1	1	0	0	39
2022	27	0	1	0	0	28
Yhteensä	209	1	3	0	0	213

Vuosi	0	1	2	3	4
2013	100%	0%	0%	0%	0%
2014	100%	0%	0%	0%	0%
2015	100%	0%	0%	0%	0%
2016	100%	0%	0%	0%	0%
2017	100%	0%	0%	0%	0%
2018	100%	0%	0%	0%	0%
2019	96%	0%	4%	0%	0%
2020	100%	0%	0%	0%	0%
2021	95%	3%	3%	0%	0%
2022	96%	0%	4%	0%	0%
Yhteensä	98%	0%	1%	0%	0%

Parsoneilta on lausuttu spondyloosia vuosien 2013-2022 välillä 213 koiralta, joista 209 kpl (0-terve), yksi kappaletta aste 1 sekä kolme kappaletta astetta kaksi (selkeä).

NEUROLOGISET SAIRAUDET

Kuurous

Lähde: <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kuurouden-taustaa-koirilla>

KUUROUDEN TAUSTAA KOIRILLA

Dos. Kirsi Sainio

Kuulo on yksi koiran tärkeimmistä aisteista. Kuuloaistimus syntyy aivoissa, johon kuuloelimessä syntynyt äänen aiheuttama endolymfanesteen värähtely johtuu sähköisessä muodossa.

Sekä varsinaisen kuuloelimen että kuuloaistimusta aivoihin välittävien hermojen kehitys ja ylläpito on varsin monisyinen prosessi ja erilaiset häiriöt joko itse kuuloelimessä tai välittävissä hermoradoissa tai

aivojen kuuloalueella voivat johtaa alentuneeseen kuuloon tai täydelliseen kuuroutumiseen. Synnynnäistä kuuroutta esiintyy hyvin monessa koirarodussa, esimerkkinä seuraavat (Lähde: Kennelliiton neurologiatyöryhmä):

- *australiankarjakoira*
- *beagle*
- *bullterrierit*
- *cane corso*
- *cavalier kingcharlesinspanieli*
- *colliesukuiset rodut*
- *dalmatiankoira*
- *dogo argentino*
- *englanninsetteri*
- *jackrussellinterrieri*
- *parsonrussellinterrieri*
- *ranskanbulldoggi*
- *tanskandoggi*
- *valkoinenpaimenkoira*
- *walesinspringerspanieli*

Koirilla synnynnäisestä kuuroudesta ei vielä ole olemassa tarkkaa tutkimustietoa. Kuurouden perimmäinen syy jää usein hämärän peittoon. Synnynnäistä kuuroutta tai etenevää kuulon rappeutumista voivat aiheuttaa myös ns. ototoksiset aineet, joita ovat mm. eräät antibiootit ja eräiden infektioiden tuottamat toksiinit. Myös äkillinen kova ääni tai jatkuva korkeatasoinen melu aiheuttaa kuuloaistinsolujen tuhoutumista ja etenevää kuulon alenemista.

Merkittävin kuurouden aiheuttaja useilla roduilla liittyy kuitenkin perimään. Kuurouden geneettinen tausta on usein epäselvä ja sekä autosomaalista resessiivistä, autosomaalista dominoivaa että X-kromosomivälitteisesti periytyviä kuurouden muotoja on kuvattu eri roduilla. Jalostustieteellinen toimikunta on linjannut, että kuuroja tai toispuoleisesti kuulevia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Myös toispuoleinen kuurous voi aiheuttaa koiralle hyvinvointiongelmia, jos koira ei esimerkiksi pysty paikantamaan kuulemaansa ääntä.

Koirilla esiintyy myös värigeenejä, jotka aiheuttavat ns. toissijaista eli sekundääristä synnynnäistä kuuroutta. Merkittävimpiä näistä geeneistä ovat valkoläiskäisyyttä ja valkoisuutta aiheuttavat piepaldismi (sp)- ja white spotting –geeni (sw) sekä marmorointiväriä aiheuttava merle –värigeeni. Näiden geenien vaikutus väreihin heijastaa niiden merkitystä melanosyyttien eli ihon pigmenttiä tuottavien solujen ylläpitoon.

Melanosyytit ovat peräisin ns. hermostopienasta ja ne vaeltavat sikiökehityksen aikana eri puolille elimistöä, myös kehittyvän korvan alueelle. Täysin valkoisilla koirilla (sw/sw) tai merle-geenin suhteen homotsygooteilla yksilöillä melanosyytit puuttuvat kokonaan tai niitä on vain murto-osa normaalista määrästä. Melanosyytit puuttuvat tällöin myös kehittyvän sisäkorvan alueelta.

Melanosyyttien merkitystä sisäkorvan kehityksessä ei vielä kokonaan ymmärretä, mutta melanosyyttien on havaittu ylläpitävän sisäkorvan käytävään endolymfanestettä tuottavaa stria

vascularis- verkostoa. Jos ko. verisuonisto ei kehity normaalisti melanosyyttien puuttuessa, ei korvassa ole endolymfaa eikä synny kuuloaistimukselle välttämätöntä värähtelyä. Sisäkorvan rakenteet usein myös surkastuvat ja kuulo on pysyvästi vaurioitunut ja usein seurauksena on molemmissa tai kummassakin korvassa täydellinen ns. sekundäärinen kuurous. On myös mahdollista, että melanosyytteihin vaikuttavat molekyylit vaikuttavat myös muuhun hermostopienaan, jolloin kuurous voi johtua myös kuuloelimeen liittyvien hermostopienasta lähtöisin olevien ns. stato-akustisten hermopäätteiden puutteellisesta erilaistumisesta.

Vuosittain Suomessa on syntynyt kuuroja pentuja eri sukulinjoista. Kuurot koirat voivat olla kokovalkeisia tai jopa voimakkaasti värittyneitä. Hyvän ihopigmentin on todettu pienentävän kuurousriskiä. Kuuroa tai puolikuuroa yksilöä ei tule käyttää jalostukseen. Kuuron tai puolikuuron yksilön tuottanutta yhdistelmää ei tule uusia.

Koiria on mahdollista kuulotestata (BAER-testi) jolloin voidaan saada selville, onko koira molemminpuolisesti kuuleva, toispuolisesti tai täysin kuuro. Testin tulos on mahdollista saada virallisena, jolloin tulos näkyy koiran tiedoissa Kennelliiton Jalostustietokannassa.

Parsonsrussellinterrierit ry on tukenut useamman vuoden rahallisesti parsoneiden kuulotutkimusta. Virallisia kuulotutkimuksia on tehty kymmenen vuoden aikana 311 kappaletta, joista puolikuuroja 11 kpl ja täyskuuroja – kpl (nolla).

Epilepsia

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koiran-epilepsia>

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kaua, kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 -vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Jalostustoimikunnalle on ilmoitettu vuosien aikana kymmenkunta epilepsiatapausta omistajan toimesta. Sairautta on tavattu yksittäisinä tapauksina myös muissa maissa. Epilepsiaa sairastavaa yksilöä ei tule käyttää jalostukseen ja epilepsiaa sairastavan koiran lähisukulaisten jalostuskäytössä tulee olla erityisen huolellinen.

Vuoden 2023 terveystarkastuksessa ilmoitettiin 3 epilepsia tapausta. Kennelliiton Jalostustietojärjestelmään on merkitty yhden koiran kuolinsyyksi epilepsia ja ainakin yksi jalostukseen käytetty koira on siirretty Kennelliiton jalostuskielto-rekisteriin epilepsian takia.

ATAKSIAT

Ataksia on kyvyttömyys suorittaa tiettyjä liikkeitä harkitusti ja se on oire jostakin hermostoperäisestä taudista tai vammasta. Perinnölliset ataksiat ovat vaikeita keskushermoston rappeumasairauksia, jotka johtuvat pikkuaivojen, aivorungon ja/tai selkäytimen asentotuntoa välittävien ratayhteyksien etenevästä vauriosta. Yleisimmät oireet ovat tasapainohäiriöt ja ns. katkokävely, mutta ataksia voi aiheuttaa jopa liikuntakyvyttömyyden. Muina oireina mm. hapuilu, haparointi ja liikkeiden yhteistoimintakyvyttömyys ilman halvausta.

- **Late Onset Ataksia (LOA)**

Myöhään puhkeava ataksia (Late onset ataxia, LOA) on parsonrussellinterriereillä esiintyvä sairaus, joka näkyy liikkeiden koordinaatiovaikeuksina ja tasapainohäiriöinä. Sairaus puhkeaa yleensä 6kk ja 1 vuoden välissä, jolloin omistaja alkaa huomata, että koiran liikkeissä näkyy muutosta (usein takajalkojen huojuntaa) ja tasapainon ylläpitämisessä on vaikeutta. Sairaus on etenevä ja sairastuneiden koirien koordinaatio ja tasapaino heikkenevät edelleen. LOA:aan ei ole parannuskeinoa ja sairastuneet koirat joudutaan usein lopettamaan inhimillisin perustein kun niiden elämänlaatu heikkenee. Tähän sairauteen on olemassa geenitesti jo vuodesta 2012 lähtien ja jalostuskoiran tulee olla testattu tämän sairauden osalta, tai olla *clear by parentage* **yhden sukupolven ajalta** (eli jalostuskoiran vanhemmilla on testitulos clear/clear).

- **Spinocerebellarinen ataksia (SCA)**

SCA -geenivirhe aiheuttaa samantyyppisiä, mutta vakavampia oireita kuin LOA (kts.yllä). Sairauteen on olemassa geenitesti vuodesta 2012 lähtien. SCA kantajia on yhdistyksen ylläpitämässä rekisterissä 1 kpl. Geenivirheen testaamiseksi on kehitetty geenitesti Missourin yliopistolla, mutta se on nykyään saatavilla jo kaikilta laboratorioilta. Tähän sairauteen löytyy geenitesti ja jalostuskoiran tulee olla testattu tämän sairauden osalta, tai olla *clear by parentage* **yhden sukupolven ajalta** (eli jalostuskoiran vanhemmilla on testitulos clear/clear).

- **Pentuiän letaali aivosairaus (JBD / JE)**

Aivosairaus, joka puhkeaa pennuilla n. 6-12 viikon iässä aiheuttaen epileptistyyppisiä kohtauksia. Sairaus etenee hyvin nopeasti johtaen kuolemaan muutaman päivän sisällä sairastumisesta. Sairauteen ei ole hoitokeinoa. Tavattu myös ns. working jack russelleilla. Tähän sairauteen on ollut geenitesti vuodesta 2018 lähtien. Jalostuskoiran tulee olla testattu tämän sairauden osalta, tai olla *clear by parentage* **yhden sukupolven ajalta** (eli jalostuskoiran vanhemmilla on testitulos clear/clear).

Yhdistys ylläpitää geenitestatuista koirista listausta kotisivuilla. Lista on avoin kaikille parsoneille, kunhan testi on tehty Kennelliiton ohjeiden mukaisesti.

ALLERGIA JA ATOPIA

Lähde: Kennelliitto <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koiran-atopia>

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa.

Ruokaaineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Ruoka-aineallergiaa on tutkimusten mukaan 2–30%:lla allergisista koirista. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli).

Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen, vaikka se tukihoidoilla ja ruokavaliolla olisi oireeton. Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista 6 kk – 3 vuoden iässä.

Allerginen nuha ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset).

Joillakin koirilla jatkuva kutina saattaa aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista. Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopiadiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koirasta otetaan raape- tai teippinäyte tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koirasta voidaan myös ottaa koepalat iholta. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri- ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. Iho-ongelmista kärsiviä koiria ei saa käyttää jalostukseen, vaikka ne hyvän hoidon, esimerkiksi lääkityksen, ruokavalion ja rasvahappojen ansiosta olisivat oireettomia.

Terveyskyselyn 2023 mukaan allergia ja/tai atopia nousee esille vastauksissa kohdassa "Koiralla on todettu eläinlääkärin toimesta ihosairaus": 5,5% vastaajista (199 vastausta). Kysyttäessä, mikä ihosairaus, saatiin yhteensä 14 vastausta: seitsemän ilmoitti ruoka-aine allergian, viisi atopian.

Parsonrussellinterrierit ry:n jalostustoimikunta kartoitti keväällä 2019 parsonien allergia- ja vatsaoireita. Kyselystä tiedotettiin yhdistyksen Facebook-sivuilla, yhdistyksen kuukausikirjeessä ja nettisivuilla ja se toteutettiin Google Forms-kyselytyökalulla ja vastaukset käsiteltiin SPSS-ohjelmalla. Kyselyn teema nousi nettikeskusteluista, joissa parsonien omistajat kertoivat koiriensä erilaisista suolisto-ongelmista. Alun perin tarkoituksena oli kerätä tietoa vain parsonien vatsaoireista, mutta aineistoa analysoitaessa iho-oireiden määrä ja merkitys nousivat kuitenkin suolisto-ongelmien rinnalle. Vastauksia saatiin 947 suomalaisesta koirasta, mikä on valtavan suuri ja kattava aineisto. Vastauksista kahdeksan koski ei-puhdasrotuista tai rekisteröimätöntä parsonia ja nämä vastaukset poistettiin aineistosta, joten lopullisen aineisto koko oli 939.

Selvityksen tulokseksi saatiin allergisten parsonrussellinterrierien osuudeksi 10% kyselyyn vastanneista ja 15% osalta omistajalla oli allergiaepäily. Tämä vastaa yleistä käsitystä koirien allergioiden yleisyydestä, joten voimme olla iloisia siitä, että rodun terveys tältä osin on normaalilla tasolla.

Lähde: Jalostustoimikunta 2019, vatsaoire-kyselyn selvitys

SISÄTAUDIT

Addisonin tauti

Addisonin tautia eli lisämunuaiskuoren vajaatoimintaa tavataan monilla eri rotuisilla koirilla. Tauti todetaan n. 2-4 -vuotiaalla koiralla ja sen oireita ovat mm. oksentelu, ripuli, koiran väsymys ja haluttomuus. Tautiin on lääkehoito, jossa elimistön puuttuva kortikosteroidituotanto korvataan hormonikorvaushoidolla. Addisonin tauti ei parane, joten lääkitys on elinikäinen. Addisonin tauti on tutkimuksissa todettu perinnölliseksi, joten tautia sairastavaa yksilöä ei tule käyttää jalostukseen. Jalostustoimikunnalle on ilmoitettu muutamia Addisonin tautitapauksia.

Cushingin tauti

Cushingin tauti eli lisämunuaisen kuorikerroksen liikatoiminta. Lisämunuaisen kuorikerros erittää kortisolia, joka on elimistölle välttämätön hormoni, mutta liiallisena haitallinen. Suurin osa Cushingin tautiin sairastuneista koirista on keski-ikäisiä tai iäkkäitä. Oireet ovat kehittyneet pikkuhiljaa ja seurannaissairauksia on usein hoidettu ennen diagnoosiin pääsyä. Yleisiä oireita ovat mm. runsas juominen ja virtsaaminen. Lääkkeenä käytetään mitotania, joka tuhoaa lisämunuaiskuoren soluja ja aiheuttaa hormonien erityksen vähenemisen. Hoito on elinikäinen eikä tauti parane. Cushingin tautia sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostustoimikunnalle on ilmoitettu muutama Cushingin tautitapaus.

MUITA RODUSSA GEENITESTATTAVIA SAIRAUKSIA

Parsonilla DNA-testattavat sairaudet

PLL	= primääri linssiluksaatio
LOA	= Late onset ataksia
SCA	= spinocerebellarinen ataksia
HUU / CAHY	= hyperurikosuria
JDB / JE	= pentuiän letaali aivosairaus
AI	= kiillehypoplasia / amelogenesis imperfecta
DM	= Degeneratiivinen myopia

Amelogenesis imperfecta (AI)

Lähde: Koirageenit.fi, <https://www.koirageenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/hammassairaudet/kiillehypoplasia/>

Amelogenesis imperfecta (AI) on perinnöllinen hammassairaus, jossa kiilteen muodostus tai rakenne on epänormaalia. Kiille on hampaita suojaava uloin kova kerros ja se muodostuu koiralla hampaiden kehityksen aikana, eikä uusiudu enää valmiissa hampaassa. AI-sairaiden koirien kiille on epänormaalia jo heti hampaiden puhjettua. AI-tyypistä riippuen kiillekerros on normaalia ohuempaa, se puuttuu kokonaan tai se on liian pehmeää tai haurasta lohjeten tai kuluen helposti.

Tyypillisiä piirteitä ovat keltaruskeaksi värjäytyneet hampaat ja ohut tai paikoittain puuttuva kiille. Sairaus aiheuttaa koiralle kipua ja altistaa koiran ientulehdukselle ja parodontiitille ja vakavillekin tulehduksille. AI-sairaahan koiran terveyttä edistävät huolellinen hampaiden puhdistus ja säännölliset eläinlääkärin tekemät hammastarkastukset ja -hoidot ja tarvittaessa huonokuntoisten hampaiden poisto.

Rotujärjestön ylläpitämältä geenitestaut-listalta löytyy sekä terveitä että kantajia.

HUU/CAHY – hyperuricosuria

Lähde: Wisdompanel, Lähde: <https://www.wisdompanel.com/en-us/dog-health-conditions/huu>

Hyperurikosuria (HUU) on sairaus, joka altistaa sairastuneen koiran virtsakivien, kuten munuais- tai virtsarakkokivien, muodostumiselle. Rotujärjestön ylläpitämällä geenitestatut-listalta löytyy sekä terveitä että kantajia.

DM – Degeneratiivinen myopatia

Lähde: <https://www.parsonrussellinterrierit.fi/perinnolliset-sairaudet/>

Degeneratiivinen myelopatia (DM) on perinnöllinen, etenevä hermostollinen sairaus. Siitä käytetään myös nimitystä selkäydinrappeuma, joka johtaa hiljalleen koiran halvaantumiseen. Sairautta tavataan useassa koirarodussa mutta yleisimmin sitä esiintyy saksanpaimenkoirilla ja welsh corgi pembrokella. Parsoneita on geenitestattu tähän sairauteen ja rodussamme on geneettisesti terveitä, alttiita ja kantajia. Ei ole vielä tarkasti osoitettu, kehittykö kaikille geenivirheen suhteen samanperintäisille koirille oireita. Sairaus ilmenee vasta vanhalla iällä ja osa koirista ei luonnollisen elinikänsä aikana kehitä oireita sairaudesta. On epäselvää, onko sairausprosessi näissä koirissa päällä mutta ei ehdi ilmetä ennen muun terminaalisen sairauden ilmenemistä vai eikö mutaatio aiheuta kaikilla koirilla sairausprosessia. Sairauden oireisto myös vaihtelee roduttain. Sairaus kuitenkin periytyy autosomaalisesti resessiivisesti.

Rotujärjestön ylläpitämältä geenitestatut-listalta löytyy geneettisesti terveitä, kantajia kuin sairaita.

Rotujärjestöllä ei ole tietoa ovatko geneettisesti sairaat yksilöt oireilevia.

MUITA RODUSSA TODETTUJA VIKOJA TAI SAIRAUKSIA

Purentaviat ja hammaspuutokset

Parsonrussellinterrierin rotumääritelmä kuvaa rodun purentaa ja hampaistoa seuraavasti: "Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. yläleuan hampaat koskettavat tiiviisti alahampaiden etupintaa."

Rodussa esiintyy maailman laajuisesti ala- ja yläpurentavikoja ja hammaspuutoksia. Eriyksen tärkeää on kiinnittää huomiota ylä- ja alaleuan riittävään leveyteen. Tavallisimpia puutoksia ovat välilihampaiden (premolaarit) puutokset. Eri suvuista polveutuvilla koirilla esiintyy puutoksia myös ala- ja yläetuhampaissa (incisivat), joka saattaa johtua leukojen kapeudesta.

Koiraa, jolta puuttuu yli kuusi hammasta ei tulisi käyttää jalostukseen. Koiraa, jolta puuttuvat synnynnäisesti kulmahampaat, P4 ylhäältä tai M1 alhaalta ei tule käyttää jalostukseen, sillä näiden hampaiden katsotaan olevan koiran tärkeimmät hampaat.

Jos jalostukseen käytettävältä koiralta puuttuu hampaita, toisella osapuolella tulisi olla täysi hampaisto. Purentavikaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen muuten kuin hyvin lievissä ja erittäin perustelluissa tapauksissa.

Vuonna 2023 järjestettyyn terveystarkastukseen vastanneista koirien omistajista 25,6% ilmoitti koiran hammas- tai leukaongelmista (199 vastausta).

Lukumääräisesti isoin ongelma on useiden välihampaiden puuttuminen (25,9%), jouduttu pentuna poistamaan maitokulmahammas/-hampaita 20,4% jos tähän lukuun lisätään vielä vastausvaihtoehto: irtoamaton maitohammas, on yhteisluku 26%.

Kivesviat

Jalostustoimikunnan tietojen mukaan rodussa esiintyy jonkin verran kivesvikaa (uroksella yksi tai molemmat kivekset piilokiveksiä eli eivät ole laskeutuneet normaalille paikalleen). Piilokiveksistä urosta ei saa käyttää jalostukseen eikä sen jälkeläisiä saa rekisteröityä Kennelliiton rekisteriin. Vuoden 2023 terveystarkastuksessa vain kolmella uroksella ilmoitettiin olevan piilokives, saman vuoden kasvattajien kyselyssä ilmoitettiin useampia piilokiveksiä.

Häntämutka / Luonnon töpöhäntä

Suomessa on syntynyt typistyskiellon jälkeen eri yhdistelmistä pentuja, joilla on todettu häntämutka. Lievää häntämutkaa ei katsota jalostuksesta poissulkeväksi seikaksi, mutta kahta häntämutkaista yksilöä ei tule yhdistää. Koiria, joilla on vakava häntämutka ei tulisi käyttää jalostukseen. Suomessa on syntynyt tietävästi neljä pentua, joilla on luonnontöpöhäntä. Tässä rodussa koiria, joilla on luonnontöpöhäntä ei tule käyttää jalostukseen, ellei sitä ole todettu geenitestillä T-Box-geenin kantajaksi.

High toe

Suomessa on tavattu vuosien varrella muutamia koiran eturaajojen ulommaisten varpaiden surkastumaa ("high toe"). Tällaista yksilöä ei tule käyttää jalostukseen.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kennelliiton Jalostustietojärjestelmään on merkitty ajanjaksolla 2013-2022 735 parsonia kuolleeksi. Ilmoitetuista kuolinsyistä yleisin on vanhuus 218 kpl, toiseksi suurimpana lukuna on "kuolinsyytä ei ole ilmoitettu" 114 kpl, ja kolmantena on kasvainsairaudet 109 kpl. Tilaston mukaan parsonrussellinterrierin keskimääräinen elinikä on 11 vuotta 3 kuukautta. Koirien omistajia rohkaistaan kirjaamaan koiransa kuolintiedot Kennelliiton Jalostustietojärjestelmään, jotta myös tätä kautta saataisiin arvokasta tietoa rodun keski-ikästä, sairauksista ja kuolinsyistä.

Taulukko 20. Parsoneiden ilmoitetut kuolinsyyt vuosilta 2013-2022.
Poimittu 30.9.2023. Lähde: Kennellitto Jalostustietojärjestelmä

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	9 vuotta 4 kuukautta	7
Hermostollinen sairaus	9 vuotta 0 kuukautta	9
Iho- ja korvasairaudet	12 vuotta 0 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	7 vuotta 6 kuukautta	7
Kadonnut	10 vuotta 5 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	12 vuotta 3 kuukautta	109
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 10 kuukautta	11
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 10 kuukautta	33
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 3 kuukautta	30
Luusto- ja nivelsairaus	8 vuotta 8 kuukautta	14
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	11 vuotta 1 kuukautta	30
Muu sairaus, jota ei ole listalla	8 vuotta 6 kuukautta	35
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 4 kuukautta	1
Selkäsairaus	6 vuotta 6 kuukautta	5
Silmäsairaus	11 vuotta 11 kuukautta	8
Sisäeritysrauhasten sairaus	9 vuotta 4 kuukautta	10
Sydänsairaus	11 vuotta 2 kuukautta	15
Synnytysvaikeus	2 vuotta 9 kuukautta	2
Tapaturma tai liikennevahinko	5 vuotta 1 kuukautta	55
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	14 vuotta 9 kuukautta	218
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	10 vuotta 1 kuukautta	17
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 6 kuukautta	114
Kaikki yhteensä	11 vuotta 3 kuukautta	735

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Pentuekoko on pysynyt tasaisena ja se asettuu 4,2 – 4,6 pennun välille per pentue.

Astumisvaikeudet

Rodussa ei pääsääntöisesti ole astumisvaikeuksia.

Tiinehtymisvaikeudet

Pääsääntöisesti tiinehtymisen kanssa ei ole ongelmia.

Synnytysongelmat

Synnytykset sujuvat pääsäänsin normaalisti, harvoin joudutaan turvautumaan keisarileikkaukseen.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Kasvattajakyselyn 96,3% vastasi emon suhtautumisen olevan hoivaavaa, vaistonvaraista 88,9%, ihmettelevää 7,4%. Kukaan ei raportoinut jalostusnarttujen olleen vihainen tai pelokas. Kasvattajat raportoivat narttujen olevan hyviä ja erinomaisia emoja.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuutta esiintyy jonkin verran, joko synnytyksessä tai parin päivän ikäisenä.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat ovat harvinaisia, yksittäiskappaleita.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Parson on rakenteeltaan hyvin liioittelematon koira. Se on sopusuhtainen peruskoira, jolla ei ole sairauksille tai lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

Niukan polvikulman on huomattu altistavan patellaluksaatiolle sekä ristisdevammoille, jalostuskoirien polvien rakenteeseen tulisi siis kiinnittää huomiota jalostuskoirien osalta.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Vuoden 2023 Terveyskysely, vastauksia 119 kpl, joissa raportoitiin:

• Takapään pompahtelua	47 kpl (39,5 %)
(koira jättää liikkeessaan toisella tai molemmilla takajaloilla askelen tai kaksi väliin)	
• Reverse sneezing (sisäänhengityskohtaus)	31 kpl (26,1 %)
• Mahan liikahappoisuutta/närästystä	38 kpl (31,9 %)
• Toistuvaa tassujen nuolemista	36 kpl (30,3 %)
• Toistuvaa kutinaa	26 kpl (21,8 %)
• Anaalirauhasvaivoja	18 kpl (15,1 %)
• Ontumista	18 kpl (15,1 %)
• Toistuvaa oksentelua	14 kpl (11,8 %)
• Toistuvaa ripulia	11 kpl (9,2 %)
• Selkävaivoja	7 kpl (5,9 %)
• Toistuvaa silmävuotoa	6 kpl (5 %)
• Pään ja kuonon alueen turpoamista	6 kpl (5 %)
• Kouristuskohtauksia	3 kpl (2,5 %)
• Epileptistyyppisiä kohtauksia (diagnosoimaton)	2 kpl (1,7 %)
• Muut olivat yksittäisiä vastauksia	

Parsonrussellinterrierit ry:n jalostustoimikunta kartoitti keväällä 2019 parsonien allergia- ja vatsaoireita. Kyselystä tiedotettiin yhdistyksen Facebook-sivuilla, yhdistyksen kuukausikirjeessä ja nettisivuilla ja se toteutettiin Google Forms-kyselytyökalulla ja vastaukset käsiteltiin SPSS-ohjelmalla. Kyselyn teema nousi nettikeskusteluista, joissa parsonien omistajat kertoivat koiriensä erilaisista suolisto-ongelmista. Alunperin tarkoituksena oli kerätä tietoa vain parsonien vatsaoireista, mutta aineistoa analysoitaessa iho-oireiden määrä ja merkitys nousivat kuitenkin suolisto-ongelmien rinnalle. Vastauksia saatiin 947 suomalaisesta koirasta, mikä on valtavan suuri ja kattava aineisto. Vastauksista kahdeksan koski ei-puhdasrotuista tai rekisteröimätöntä parsonia ja nämä vastaukset poistettiin aineistosta, joten lopullisen aineisto koko oli 939.

Selvityksen tulokseksi saatiin allergisten parsonrussellinterrierien osuudeksi 10% kyselyyn vastanneista ja 15% osalta omistajalla oli allergiaepäily. Tämä vastaa yleistä käsitystä koirien allergioiden yleisyydestä, joten voimme olla iloisia siitä, että rodun terveys tältä osin on normaalilla tasolla.

Vaikka suurimman osan koirista allergiaoireet pysyvät kurissa erityisruokavaliota noudatettaessa, tulee kuitenkin muistaa, että erityisruokavaliolla oireettomana pysyvä koira on allerginen eikä se ole jalostuskoira.

Rodun isoin ongelma linssiluksaatio sekä ataksiat on saatu kuriin geenitesteillä. Kasvattajat ovat valveutuneita testaamaan koiriaan myös muilla markkinoilla olevilla geenitesteillä, joka on viime vuosien aikana parantanut rodun terveyttä.

Perinnöllistä harmaakaihia (HC) tulee ilmi joitakin tapauksia vuodessa. Tähän sairauteen ei ole geenitestiä. Ennen geenitestin valmistumista sairautta voidaan yrittää ehkäistä jalostuskoirien säännöllisellä silmätarkastuksella sekä huolellisilla jalostusvalinnoilla.

Toisinaan syntyy kuuroja pentuja. Epävirallisesti kuulotestattujen koirien tulokset eivät tallennu Kennelliiton Jalostustietojärjestelmään. Tästä syystä todellista kuurojen koirien lukumäärää ei ole tiedossa. Kennelliiton virallisessa BAER-testissä on testattu (2013-2022) 61 parsonia. Kuurouden periytymismalli on epäselvä. Suositus on, että yhdistelmiä joista on syntynyt kuuroja pentuja ei toisteta.

Parsonrussellinterriereillä esiintyy maailmanlaajuisesti ala- ja yläpurentavikoja ja hammaspuutoksia. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota ylä- ja alaleuan riittävään leveyteen. Tavallisimpia puutoksia ovat välihampaiden (premolaarit) puutokset. Eri suvuista polveutuvilla koirilla esiintyy puutoksia myös ala- ja yläetuhampaissa (incisivat), joka saattaa johtua leukojen kapeudesta.

Koiraa, jolta puuttuu yli kuusi hammasta ei tulisi käyttää jalostukseen. Koiraa, jolta puuttuvat synnynnäisesti kulmahampaat, P4 ylhäältä tai M1 alhaalta ei tule käyttää jalostukseen, sillä näiden hampaiden katsotaan olevan koiran tärkeimmät hampaat.

Jos jalostukseen käytettävältä koiralta puuttuu hampaita, toisella osapuolella tulisi olla täysi hampaisto. Purentavikaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen muuten kuin hyvin lievissä ja erittäin perustelluissa tapauksissa. Vuonna 2023 järjestettyyn terveyskyselyyn vastanneista koirien omistajista 25,6% ilmoitti koiran hammas- tai leukaongelmista (199 vastausta).

Lukumääräisesti isoin ongelma on useiden välihampaiden puuttuminen (25,9%), jouduttu pentuna poistamaan maitokulmahammas/-hampaita 20,4%, ja jos tähän lukuun lisätään vielä vastausvaihtoehto: irtoamaton maitohammas, on yhteisluku 26%.

Lisääntymisongelmia parsoneilla ei pääsääntöisesti ole. Astutukset, kantoajat ja synnytykset ovat sujuneet hyvin ja emät hoitavat pentunsa huolellisesti.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä ja sen tulkinta

Rotumääritelmään on lisätty rotumääritelmän tulkinta kursivoidulla tekstillä.

Lähde: Parsonrussellinterrierit ry:n tuomarikoulutusmateriaali

PARSONRUSSELLINTERRIERI – PARSON RUSSELL TERRIER

Alkuperämaa: Iso-Britannia

Ryhmä: 3, FCI:n numero: 339

Hyväksytty: FCI 17.10.2017, Kennelliitto 7.2.2018

Käyttötarkoitus: Maan alla tapahtuvaan metsästykseen soveltuva terrieri.

FCI:n luokitus: Ryhmä 3 terrierit - alaryhmä 1; isot ja keskikokoiset terrierit, Käyttökoetulos vapaaehtoinen.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Vuosien ajan terrieriharrastajien keskuudessa vallitsi suuri erimielisyys terrierityypistä, jota kutsuttiin hieman epämääräisesti ”Jack Russelliksi”. Englannin Kennelklubi sai lukuisia anomuksia rodun tunnustamiseksi harrastajilta, jotka vaalivat tätä kuningatar Viktorian aikana eläneen ja metsästystä harrastaneen pastori John Russellin kasvattamaa kettuterrierikantaa. Lopulta tämä kestävä työterrierityyppi tunnustettiin ja rodulle annettiin nimeksi parsonrussellinterrieri.

*John Russellin kantakoira Trump oli valkoinen narttu, jolla oli pään molemmilla puolilla punaruskeat, tan-
väriset merkit. Lisäksi sillä oli hännän tyvessä samanvärinen pennyn lantin kokoinen läikkä. Vaikka parson
voi olla täysin valkoinenkin on toivottavaa, että perinteisten värimerkkien esiintymiseen kiinnitetään
huomiota.*

YLEISVAIKUTELMA: Työkoiraksi soveltuva, toimielias ja ketterä, ei liioiteltu. Jalostettu sitkeäksi ja kestäväksi, yleiskvaltaan sopusuhtainen ja notkea. Metsästyksessä saadut arvet ovat sallittuja.

*Rotumääritelmä painottaa rotua työterrierinä. Sen ei tule olla liioiteltu tai ulkomuodoltaan äärimmäiseksi
tyylitelty kuten nykyinen kettuterrieri. Parson on vaatimattoman ulkomuodon omaava koira. Se on nopea ja
ketterä ja sen rungon tulee olla tarpeeksi pitkä ja joustava, että se tarvittaessa voi kääntyä ahtaassa
luolassa.*

TÄRKEITÄ MITTASUhteITA: Sopusuhtainen. Rungon kokonaispituus olkanivelestä istuinluun kärkeen on hieman säkäkorkeutta suurempi. Etäisyys kirsusta otsapenkereeseen on hieman lyhyempi kuin otsapenkereestä niskakyhmyyn.

*Koiran pituus mitattuna sään päältä hännäntyveen on sama kuin koiran korkeus säästä maahan.
Kokonaispituus on siis suurempi kuin säkäkorkeus.*

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Alun perin ketunmetsästykseen kehitetty metsästysterrieri, itsevarma, toimielias ja iloinen koira, joka taipumustensa ja rakenteensa puolesta kykenee työskentelyyn maan alla. Rohkea ja ystävällinen.

Luonteeltaan parsonin tulee olla reipas ja yhteistyökykyinen.

PÄÄ

Kiilanmuotoinen.

Kallo: Litteä, kohtuullisen leveä ja vähitellen silmiä kohti kapeneva.

Otsapenger: Matala.

Kirsu: Musta.

Pää on muodoltaan kiilamainen, kuonoa kohden kapeneva. Pää on kooltaan suhteellinen runkoon ja luustoon nähden, kaunis ja hyvin ilmeikäs. Päälaki on tasainen, ei missään tapauksessa pyöreä eikä se saa muistuttaa bullterrierin päätä. Leukojen tulee olla vahvat ja lihasten täyteläiset silmien alapuolella. Posket eivät saa olla liian voimakkaat ja ulkonevat. Kuonon ylälinja on suora. Kuono-osan (kirsu - otsapenkereen tyvi) on oltava lyhyempi kuin kallo-osan (otsapenkereen tyvi - niskakyhmy). Kuono ei saa olla liian kapea ja heikko. Otsapenger on matala, mutta muilta osin hyvässä päässä voidaan hyväksyä hiukan korostetumpi otsapenger. Parsonin pää ei kuitenkaan saa muistuttaa kettuterrierin päätä. Sileäkarvaisen parsonin kuono vaikuttaa kapeammalta kuin karkeakarvaisen johtuen parran puuttumisesta. Karkeakarvaisen parsonin pää on trimmattava siten, että kulmakarvoja ja partaa jätetään suhteessa riittävästi, kuitenkin niin, että pään muoto säilyy tyypillisenä.

Leuat / hampaat: Leuat ovat voimakkaat ja lihaksikkaat. Kookkaat hampaat ovat kohtisuorassa leukoihin nähden. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. yläleuan hampaat koskettavat tiiviisti alahampaiden etupintaa.

On tärkeää, että leuat ovat tarpeeksi leveät. Hampaiden tulee olla isot, vahvat ja tasaiset. Rodulla on hammaspuutoksia, ne eivät ole toivottavia ja ne tulisi kirjata arvosteluun.

Posket: Eivät ulkonevat.

Silmät: Tummat ja mantelinmuotoiset, eivät koskaan ulkonevat. Ilme on valpas ja älykäs.

Vaaleat tai kellertävät silmät eivät ole toivottavat. Silmänympäryspigmentin puuttumista täysin tai osittain silmäluomista nähdään koirilla, joiden väritys silmien ympäriltä on valkoinen. Tätä ei ole katsottava virheeksi eikä siitä tule rangaista arvostelussa, ero jackrusselliin.

Korvat: Kooltaan suhteessa pään kokoon. V-muotoiset, eteenpäin taittuneet, kohtuullisen paksut. Korvan kärki ulottuu silmäkulmaan. Korvan taitekohta ei saa olla kallolinjaa korkeammalla.

Korvien kärkien tulee ulottua ulompaan silmäkulmaan. Muuten virheettömät korvat saavat ulottua hieman kallolinjan yläpuolelle, mitä ei katsota virheeksi. Korvat eivät saa roikkua raskaasti pään sivuilla. Korvat tulisi arvostella koiran ollessa valpas ja tarkkaavainen. Koiran innostuessa hyvätkin korvat saattavat asettua huonosti.

KAULA: Kuiva, lihaksikas, keskipitkä, vähitellen lapoja kohti levenevä. Kaula liittyy kauniisti lapoihin.

Kaulan tulee liittyä lapoihin sulavasti, nahan tulee olla paksu ja irtonainen.

RUNKO:

Selkä: Vahva, vaakasuora ja notkea.

On syytä erityisesti painottaa parsonin selän pituutta, joka ei saa olla liian lyhyt. Säkä– hännäntyvi -mitta sama kuin säkäkorkeus. Tämä on mitattava, koska oikean pituinen koira ryhdikkäänä häntä ylhäällä seisoessaan vaikuttaa neliömäiseltä ja laskeutuaan hännän ja päänsä taas pitkänomaiselta. Karpinselkä ei ole hyväksyttävä. On huomattava, että seistessään jotkut parsonit antavat karpinselkäisen vaikutelman, jos ne jännittävät itseään. Koiran ylälinja on aina tarkistettava liikkeessä. Selän on oltava tasainen lanneosaan saakka ja hännän kiinnityksen selvästi alempana kuin kettuterrierillä. Parson EI KOSKAAN saa mittasuhteiltaan muistuttaa kettuterrieriä.

Lanne: Vahva ja hieman kaareva.

Lanneosan tulee olla kaareutunut. Kaareutunut lanneosa ilmentää työkoiran voimaa, nopeutta ja ketteryyttä. Työkunnossa (hoikka ja erittäin lihaksikas) oleva koira kaareutuu lanneosastaan selvemmin voimakkaiden lihastensa vuoksi.

Rintakehä: Kohtalaisen syvä, ei ulotu kyynärpäiden tasoa alemmaksi. Mitattaessa keskikokoisten käsien tulee yltää rintakehän ympäri lapojen takana. Rintakehä on pitkä, kylkiluut eivät liian kaarevat eivätkä kyljet litteät.

Rintakehän muoto ja koko on maahan kaivautuvalle koiralle tärkeä, koska se vaikuttaa koiran mahdollisuuksiin liikkua luolassa. Muodoltaan rintakehän tulee olla ovaali, ei pyöreä. Sivusta katsottuna se ei saa näyttää syvältä eikä koskaan laskeutua kyynärpäiden alapuolelle. Parson ei saa antaa vaikutelmaa raskaasta koirasta, vaan sen tulee näyttää sporttiselta ja ketterältä. "Spannattaessa" rintakehää on se aina tehtävä maasta tai pöydältä käsin koiran takana seisten. Molemmin käsin tartutaan koiraa lapojen takaa, rintakehän ympäriltä, nostamalla etujalat irti maasta, jotta koira löystyy rintakehältään (peukalot lapojen takana). Tällöin on keskikokoisen miehen keskisormien ja peukaloiden voitava koskettaa toisiaan, vaikka nahkaa olisikin välissä.

Vasemmalla: Oikea hännän kiinnitys.

HÄNTÄ:

Typistämätön: keskipitkä, mahdollisimman suora ja tasapainoisesti koiran kokonaisuuteen sopiva. Tyvestä paksu ja kärkeä kohti oheneva. Kohtuullisen ylös kiinnittynyt ja koiran liikkeessä melko korkea-asentoinen. Levossa hännän asento voi olla matalampi.

Aiemmin tavallisesti typistetty. (Huom. Suomessa typistyskielto.)

Typistetty: suhteessa rungon pituuteen. Vahva, mieluiten suora, kohtuullisen ylös kiinnittynyt ja liikkeessä selvästi melko korkea-asentoinen. Levossa hännän asento voi olla matalampi.

Oleellista on hännän kiinnitys ja lähtöasento. Arvosteltaessa typistämätöntä koiraa tulee kuvitella sillä olevan typistetyn hännän ja miten koira sen kantaisi. Levollinen koira voi seistessään laskea häntänsä alas eikä se ole virhe, sen tulee kuitenkin liikkeessä nostaa häntänsä n. 45° kulmassa selkälinjaan nähden. Koiran ollessa erityisen valpas se voi kantaa häntänsä hetkittäin korkeammalla. Hyvin korkealla kannettu häntä ei ole hyväksyttävä.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Eturaajat eivät liian leveä- eivätkä kapea-asentoiset. Eturaajat asettuvat kunnolla rungon alle.

Lavat: Pitkät, viistot ja taakse sijoittuneet; selväpiirteinen säkä.

Olkavarret: Lapaluun pituiset ja kulmautuneet niin, että eturaajat asettuvat kunnolla rungon alle, sään alle.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset ja vapaasti liikkuvat.

Kyynärvarret: Vahvat ja suorat, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Eturaajojen pituuden tulee olla hieman rintakehän syvyyttä suurempi.

Välikämmenet: Vahvat ja joustavat.

Etukäpälät: Tiiviit, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset; eivät litteät eivätkä haravarpaiset. Päkiät ovat kiinteät ja varpaat kohtuullisen kaarevat.

Pystyt lavat ja lyhyet olkavarret ja niiden seurauksena lyhyt kaula samoin kuin huonosti määriteltävä säkä ei ole toivottavaa. Välikämmenen on kohtuullisesti joustava (ranne ei saa olla liian suora vaan hieman taipunut), mutta se ei saa olla heikko. Käpälät ovat erittäin tärkeä työkalu koiran alkuperäisen käyttötarkoituksen vuoksi. Polkuanturat ovat pyöreät, kiinteät, vahvat. Kaikkien varpaiden kosketettava maata. Ylöskiinnittynyt nk. high toe on hylkäävä virhe.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat vahvat, lihaksikkaat ja hyvin kulmautuneet.

Polvet: Hyvin kulmautuneet, mutta ei liioitellusti.

Sääret: Hyvin kehittyneet.

Kintereet: Matalat.

Välijalat: Yhdensuuntaiset, mahdollistavat hyvän takaraajan työnnön.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät.

Vahvat, lihaksikkaat ja ehdottoman suorat. Pihtikinttuisuus on virhe.

LIIKKEET: Vapaat ja maatavoittavat mutta eivät liioitellut. Hyvä askelpituus.

Liikkeet eivät koskaan jäykät eivätkä korkeat. Takaraajoissa hyvä työntö. Liikkeet ovat tasapainoiset ja edestä sekä takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Parsonin tulee liikkua hyvässä rytmissä ja tehokkain etenevin askelin. Parson ei saa missään tapauksessa liikkua hackney-askelin nostellen raajojaan ylöspäin, ei pihtikinttuisesti eikä takaraajat rungon alla. Se esitetään kehässä reippaasti liikkuen, ei liian hitaassa tai liian kovassa vauhdissa, jolloin tuomari ei saa liikkeistä oikeaa käsitystä.

NAHKA: Paksu ja irtonainen.

Selkänahan on oltava paksu ja irtonainen, niin että siitä saa hyvän käsiotteen. Liian ”istuva” nahka ei ole rodunomainen.

KARVAPEITE:

Karva: Karkea, puolikarkea tai sileä, tiiviisti rungonmyötäinen ja suora, säänkestävä; hyvä pohjavilla. Myös vatsa ja raajojen sisäisivut ovat karvoittuneet. Myös trimmatun turkin tulee näyttää luonnolliselta, ei koskaan leikatulta.

Karvapeite on suojaava, likaa hylkivä, luonnollinen ja helppo hoitoinen. Peitinkarvan tulee peittää pohjavilla. Karva jaetaan kolmeen ryhmään: rough (karkea), broken (puolikarkea) ja sileä. Jokaisessa turkkityypissä karvapeitteen tulee muodostua luonnostaan karkeasta, suorasta ja tiiviistä, kosteutta ja likaa hylkivästä peitinkarvasta sekä pehmeästä, lämmittävästä alusvillasta. Sileä karva on karheaa ja tiheää, eikä se saa muistuttaa lyhytkarvaisten koirien karvaa, vaan karvan tulee koostua peitinkarvasta ja pohjavillasta. Broken karva vaihtelee vain vähän jäykästä voimakkaasti jäykkään, lasimaiseen karvaan. Karkea taas on selvästi pidempi ja karvoitus peittää hyvin runsaana koko koiran. Näyttelyä varten koira siistitään kauttaaltaan nyppimällä.

On tärkeää, että karva ei ole pehmeä, aaltoileva eikä kihara. Erityisen tiheä karva saattaa vaikuttaa aaltomaiselta varsinkin selässä tiiviystään johtuen. Karkeakarvainen koira esitetään hieman pidemmässä turkissa, koiran ääriviivat tulee kuitenkin aina olla näkyvissä karvanlaadusta riippumatta. Koiran turkki tarvittaessa siistitään niin, ettei matkan päästä katsottuna eri karvanlaatuja voi erottaa toisistaan. Tummia pieniä pilkkuja (ticking) esiintyy usein alusvillassa, mutta ne eivät ole toivottavia päällyskarvassa.

Ticking alusvillassa (vas.), ticking päällyskarvassa (oik.).

Väri: Yksivärinen valkoinen tai vallitsevasti valkoinen, jossa punaruskeita, keltaisia tai mustia merkkejä tai mitä tahansa näiden yhdistelmiä. Värimerkit mieluiten sijoittuneina päähän ja/tai hännän tyveen, kuitenkin vähäiset merkit rungossa sallitaan.

Runkoläikkien koko ja sijainti nähtävä enemmänkin kosmeettisina yksityiskohtina eivätkä yksittäiset läikät saa vaikuttaa paljoakaan kokonaisarvostelussa. Blue merle, brindle ja liver -värit eivät ole sallittuja. Kirsu on aina musta.

KOKO:

Säkäkorkeus: Urokset: ihannesäkäkorkeus 36 cm

Nartut: ihannesäkäkorkeus 33 cm

Tärkeintä on, että kokonaisuus on aina tasapainoinen ja terverakenteinen, ja että tämän ketunpyyntiin kehitetyn terrierin tulee olla kooltaan sellainen, että keskikokoiset kädet ylettyvät rintakehän ympäri lapojen takana.

Narttujen tulee olla suhteessa uroksia pienempiä ja sukupuolileiman tulisi olla selvä. On painotettava enemmän oikeita mittasuhteita ja tyyppiä kuin säkäkorkeutta. Sileäkarvainen parson saattaa antaa vaikutelman, että sen luusto on heikompi kuin karvaisemalla ja vastaavasti toisinpäin.

Parson ei saa koskaan antaa vaikutelmaa matalaraajaisesta (jackrussell) tai lyhytrunkoisesta (kettuterrieri/lakeland). Parson ei myöskään saa antaa vaikutelmaa raskarakenteisesta koirasta.

VIRHEET:

Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Vuosina 2013-2022 parsonrussellinterriereillä näyttelykäyntejä on eri 1682 eri koiralla.

Rodun erikoisnäyttely on kerännyt vuosittain yhteen tyypillisesti noin 150 – yli 200 koiraa.

Rodun saamat laatuarvosanat on esitelty taulukossa 21 vuosina 2013-2022 syntyneille koirille.

Rotujärjestö suosittelee, että jalostukseen käytettävällä koiralla on vähintään 15 kk iässä saatu näyttelypalkinto. Jalostukseen käytettävän koiran laatuarvostelun minimitulokselle ei ole vaatimuksia.

Taulukko 21. Parsonrussellinterriereiden näyttelyissä saamat laatuarvosanat eriteltynä syntymävuosittain ajanjaksolla 2013–2022.

Lähde: Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä

Syntymä-vuosi	Syntyneitä	ERI	EH	H	T	EVA	HYL
2013	275	776 kpl (68 %)	301 kpl (26 %)	49 kpl (4 %)	5 kpl (0 %)	4 kpl (0%)	4 kpl (0 %)
2014	330	597 kpl (64 %)	267 kpl (28 %)	57 kpl (6 %)	7 kpl (1 %)	9 kpl (1 %)	3 kpl (0 %)
2015	324	743 kpl (67 %)	310 kpl (28 %)	54 kpl (5 %)	3 kpl (0 %)	2 kpl (0 %)	0 kpl (0 %)
2016	314	772 kpl (69 %)	261 kpl (23 %)	61 kpl (5 %)	8 kpl (1 %)	5 kpl (0 %)	4 kpl (0 %)
2017	304	596 kpl (64 %)	252 kpl (27 %)	70 kpl (8 %)	3 kpl (0 %)	3 kpl (0 %)	4 kpl (0 %)
2018	250	554 kpl (72 %)	178 kpl (23 %)	26 kpl (3 %)	1 kpl (0 %)	3 kpl (0 %)	3 kpl (0 %)
2019	261	364 kpl (65 %)	154 kpl (28 %)	37 kpl (7 %)	2 kpl (0 %)	1 kpl (0 %)	0 kpl (0 %)
2020	338	432 kpl (66 %)	181 kpl (28 %)	31 kpl (5 %)	5 kpl (1 %)	1 kpl (0 %)	4 kpl (1 %)
2021	374	418 kpl (64 %)	191 kpl (29 %)	33 kpl (5 %)	6 kpl (1 %)	3 kpl (0 %)	0 kpl (0 %)
2022	376	211 kpl (66 %)	91 kpl (29 %)	15 kpl (5 %)	1 kpl (0 %)	0 kpl (0 %)	0 kpl (0 %)

Rodun koirien jalostustarkastukset

Virallisia jalostustarkastuksia ei ole järjestetty vuosina 2013-2022.

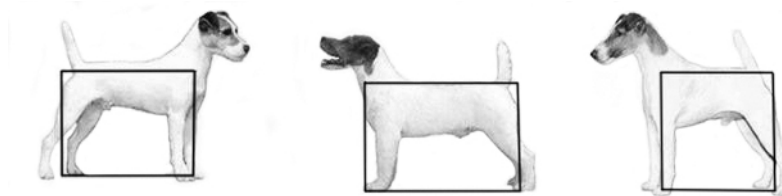
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Parson on metsästyskoirarotu, joka on kehitetty maanalaiseen luolatyöskentelyyn. Ulkomuodollisesti tärkeimmät kohdat tukevat tätä käyttöominaisuutta. Koiran tulee olla sopivan kokoinen ja rintakehältään oikeanmuotoinen, jotta työskentely ahtaissa paikoissa on mahdollista.

Rintakehän muoto ja koko on maahan kaivautuvalle koiralle tärkeä, koska se vaikuttaa koiran mahdollisuuksiin liikkua luolassa. Muodoltaan rintakehän tulee olla ovaali, ei pyöreä. Sivusta katsottuna se ei saa näyttää syvältä eikä koskaan laskeutua kyynärpäiden alapuolelle. Parson ei saa antaa vaikutelmaa raskaasta koirasta, vaan sen tulee näyttää sporttiselta ja ketterältä.

”Spannattaessa” rintakehää on se aina tehtävä maasta tai pöydältä koiran takana seisten. Molemmiin käsin tartutaan koiraa lapojen takaa, rintakehän ympäriltä, nostamalla etujalat irti maasta, jotta koira löystyy rintakehältään (peukalot lapojen takana). Tällöin on keskikokoisen miehen keskisormien ja peukaloiden voitava koskettaa toisiaan, vaikka nahkaa olisikin välissä.

Rotumääritelmä painottaa rotua työterrierinä. Sen ei tule olla liioiteltu tai ulkomuodoltaan äärimmäiseksi tyylitelty kuten nykyinen kettuterrieri. Parson on vaatimattoman ulkomuodon omaava koira. Se on nopea ja ketterä ja sen rungon tulee olla tarpeeksi pitkä ja joustava, että se voi tarvittaessa kääntyä ahtaassa luolassa.

Parsonrussellinterrierin ulkomuodossa on alkanut ilmetä rotumääritelmästä poikkeavia ominaisuuksia, joihin ulkomuototuomarit ovat kiinnittäneet huomiota arvostellessaan rotua. Enenevässä määrin on ilmaantunut ns. välityypin koiria, joissa on piirteitä jackrussellinterrieristä. Näiden koirien raajakorkeus ei ole riittävä. Parsonin tunnusmerkki on rintakehän syvyyttä hieman pidempi eturaajojen pituus. Osalla koirista rintakehät ovat leveitä ja syviä.

Myös suoraa lanneosaa esiintyy rodussa. Suora lanneosa antaa puolestaan vaikutelman kettuterrieristä. Lisäksi kettuterrierimäisen vaikutelman antaa neliömäiset rungon mittasuhteet. Selän lyheneminen sekä lanneosan suoristuminen vaikuttavat koiran ketteryyteen ja rungon joustavuuteen. Parsonrussellinterrierin rungon kuuluu olla hieman korkeuttaan pidempi.

Etuosan rakenteissa ovat lisääntyneet pystyt, lyhyet olkavarret ja pystyt lavat.

Pään osalta on lisääntynyt jackrussellmainen tyyppi – lyhyt laatikkomainen pään malli.

Kasvattajien on huolehdittava, että koiran väri ilmoitetaan oikein rekisteröinnin yhteydessä. Koirien värin tunnistamisessa ja värin oikein rekisteröimisessä Kennelliittoon on noudatettava huolellisuutta erityisesti, jos väri on parsonin perusväreistä selvästi poikkeava (sininen, harmaa, liver). Kahden sinisen koiran risteytys on kielletty. Värin tunnistamisessa auttaa tarvittaessa rotujärjestön jalostustoimikunta.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Liioittelemattomana koirana parsonrussellinterrierillä ei ole suurempia rakenneongelmia.

Kasvatustyössä tulee ottaa huomioon rodun oikeat mittasuhteet, terve, rotumääritelmän mukainen

rakenne ja koko sekä välttää suoria polvikulmauksia. Parsonrussellinterrierin tulee olla mittasuhteiltaan korkeuttaan pidempi ja lanneosan tulisi olla kaareutunut, se ei saa koskaan antaa vaikutelmaa matalaraajaisesta (jackrussell) tai lyhytrunkoisesta (kettuterrieri/lakeland). Parson ei myöskään saa antaa vaikutelmaa raskarakenteisesta koirasta. Rintakehän ovaali muoto ja sen spannaamalla arvioitava oikea tilavuus ovat olennaisia asioita maahan kaivautuvalle koiralle, koska rintakehän muoto ja tilavuus vaikuttavat koiran mahdollisuuksiin liikkua luolassa. Korkeajalkaisempikin koira mahtuu työskentelemään luolassa, jos sen rintakehä on oikean kokoinen ja mallinen.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Jalostuksen tavoiteohjelmasta 2013-2017 päivitettiin 10/2018 (kohdat 4.1., 4.2, 4.3 ja 4.4. sekä kohdat 5 ja 6.5. Tämä päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma (2018-2022) hyväksyttiin Parsonrussellinterrierit ry:n syyskokouksessa 2018, mutta sitä ei huomattu hyväksyttäväksi Kennelliitossa.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma (2013-2017) hyväksyttiin rotujärjestön yleiskokouksessa 3.3.2013. ja Suomen Kennelliitossa 10.9.2013.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Eniten jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen tasoa voidaan analysoida Kennelliiton Jalostustietojärjestelmässä saatavilla olevien jälkeläisten silmä- ja polvitilastojen mukaan. Tutkittuja jälkeläisiä on melko vähän ja tämä saattaa johtaa yksittäisten koirien jälkeläisten sairaus-% tulkinnoissa korkeaan lukuun. Järjestelmä laskee esimerkiksi jokaisen Distichiasis, PPM merkinnän sairaaksi jälkeläiseksi tässä taulukossa. Tällöin listatun koiran jälkeläisten sairaus-% voi näyttää korkealta, vaikka kyseessä voi olla rodussamme oleva pieni ongelma.

Taulukko 22. Eniten käytettyjen urosten jälkeläistilasto 2013–2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Pulvet				Silmät			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	FI KVA-L FI MVA HR MVA MINDHUNTER EASY ON THE EYE	2013	13	64	0	69	14	0	22%	0%	14	1	22%	7%
2	CHADBROOK THE SPY	2015	11	50	0	131	14	0	28%	0%	14	5	28%	36%
3	POHJ MVA FI MVA DK MVA SE MVA HR MVA HeW-19 V-19 MINDHUNTER MASTER OF PUPPETS	2016	8	41	14	63	9	1	22%	11%	8	0	20%	0%
4	C.T.B. C.T.B.-V POHJ MVA FI MVA SE MVA DK MVA DK VMVA FI VMVA EE MVA LV MVA EE VMVA LT MVA RU MVA BALT MVA BY MVA LV VMVA LT VMVA HR MVA EE JMVA DK KLB VMVA BALT VMVA TLW-15 RIGAW-15 BALT-16 LTV-18 RIGAW-21 LTV-21 BALT-21 TLW-22 BALT-22 HeW-22 PMV-22 PMV-22 TLW-22 EUV-22 AGRIAW-23 EUV-23 EUV-23 EUV-23 BALT-23 ANI SLIPPERY'S AARREGLATT	2013	9	37	9	28	10	0	27%	0%	10	0	27%	0%
5	FI MVA JMV-18 NOIV-18 SEIV-18 SEV-18 MINDHUNTER READY STEADY GO	2017	8	35	9	14	9	0	26%	0%	8	4	23%	50%
6	FI MVA NO MVA EE MVA LT MVA EE JMVA SUZAN'S PRIDE RITZ	2018	7	35	0	57	13	2	37%	15%	13	0	37%	0%
7	POHJ MVA FI MVA SE MVA DK MVA GB MVA EE MVA CHADBROOK ROUX	2015	8	32	0	17	8	0	25%	0%	7	1	22%	14%
8	HONEY HAWKEYE RITAKIM	2014	6	28	0	34	3	0	11%	0%	3	0	11%	0%
9	FI MVA EE MVA MAHOTOMAN VIISAS VÄISKI	2013	6	27	0	23	7	1	26%	14%	7	3	26%	43%
10	FI KVA-L FI MVA FI KVA-LUME HeW-18 JV-18 V-18 HeW-21 HeW-22 TAMMENKOLON UNIMOG	2018	7	27	4	13	5	1	19%	20%	4	0	15%	0%
11	MIGLANC MYSIA ZAGLADA	2018	6	26	4	0	2	0	8%	*	2	0	8%	*
12	C.T.B. FI MVA SE MVA FI JVA NO MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA KÄRVAHAALARIN IF I HAD YOU	2018	7	26	12	0	1	0	4%	*	0	0	0%	*
13	FI KVA-L FI KVA-M FI KVA-M TAMMENKOLON EVERSTI	2014	6	24	6	56	9	0	38%	0%	9	3	38%	33%
14	FI MVA EE MVA LT MVA LV JMVA EE JMVA BULL BROTHER'S A STAR IS BORN	2019	5	24	0	1	5	0	21%	0%	5	1	21%	20%
15	C.T.B. POHJ MVA FI MVA FI VMVA DK MVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA LT MVA SI MVA CZ MVA BALT MVA HR MVA V-16 MYMINI'S FINNISH EDITION	2013	6	24	7	1	4	0	17%	0%	2	0	8%	*
16	C.T.B. FI MVA SE MVA DK MVA NO MVA LV MVA LT MVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA LV JV-19 HeW-19 PMV-19 RIGAW-21 BORNHW-22 BALT-22 PARKPOINT PEACH MOJITO	2018	4	24	0	12	5	0	21%	0%	5	0	21%	0%
17	FI MVA FI KVA-LUT SE MVA MINDHUNTER I'M YOUR MAN	2015	4	23	0	0	3	0	13%	0%	3	0	13%	0%
18	FI KVA-L FI MVA FI KVA-M TAMMENKOLON COLT	2013	4	22	0	5	3	0	14%	0%	4	1	18%	25%
19	C.T.B. POHJ MVA NORDIC MVA FI MVA DK MVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA HeW-18 LTV-19 SEV-19 LVV-19 BALT-19 NOV-19 PMV-19 KÄRVAHAALARIN FREDDY KRUEGER	2016	5	22	6	8	1	0	5%	*	1	0	5%	*
20	MINDHUNTER YOU BETTER RUN	2018	4	22	0	9	2	0	9%	*	2	0	9%	*

Kahdenkymmenen eniten käytetyimmän uroksen listalla on kolme urosta, joilla ei ulkomuodosta näyttelyarviointia tai jalostustarkastustulosta. Yksi näistä on tuontikoira, joka typistetty lähtömaassa, joten koiralle ei saa näyttelytulosta Suomessa. Loput 17 urosta ovat näyttelyissä käyneitä ja rodunomaisiksi todettuja, ja 15 kpl niistä on vähintään Suomen muotovalioita. Käyttövalioita on viisi koiraa, muu käyttötulos löytyy kahdelta multa urokselta (JVA ja LUT B-tulos), kahdella luonnonluolan tarkastus on suoritettu hyväksytysti. Luonnetestitulokset löytyi yhdeltä (+78p). Kaikki listalla olleet urokset ovat terveystutkittuja, osa laajemmin, osalla vain silmät ja polvet.

Huomionarvoista on, että käytetyimpien urosten listalla esiintyy useita lähisukulaisia:

- Käytetyimmän uroksen (Mindhunter Easy On The Eye) poika (Mindhunter I'm Your Man) on sijalla 17.
- Toiseksi käytetyimmän uroksen (Chadbrook The Spy) isä (Fairwille Target of Chadbrook) on myös isänä sijalla 7. olevalle urokselle (Chadbrook Roux) sekä sijalla 10. ja olevan uroksen (Tammenkolon Unimog) isän isä. Toiseksi käytetyin uros (Chadbrook The Spy) on myös isänä sijalla 20. urokselle (Mindhunter You Better Run).
- Sijalla kolme oleva uros (Mindhunter Master Of Puppets) on myös isänä sijalla viisi olevalle urokselle (Mindhunter Ready Steady Go).

Taulukko 23. Eniten käytettyjen narttujen jälkeläistilasto 2013–2022. Lähde: Kennelliitto Jalostustietojärjestelmä

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut				Polvet				Silmät			
			Pennut	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	FI KVA-L MAYRA PALEUR	2015	4	27	0	9	8	0	30%	0%	6	0	22%	0%
2	FI MVA EE JMVA MINDHUNTER XYLIANA	2018	4	25	6	15	3	0	12%	0%	3	1	12%	33%
3	FI KVA-L FI KVA-M TAMMENKOLON IRMA	2015	5	24	5	5	3	0	12%	0%	2	0	8%	=
4	AIDA	2013	4	22	0	0	0	0	0%	=	0	0	0%	=
5	FI MVA EE MVA LV MVA EE JMVA WATERCREEK'S ADAMANTEM PRINCEPS	2017	3	21	7	16	3	0	14%	0%	2	0	10%	0%
6	BLACK EAGLE'S NIGHT VISIONS	2018	3	21	5	0	1	0	5%	=	1	0	5%	=
7	C.I.B. FI MVA SE MVA NO MVA EE MVA LV MVA DK JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA TUNN-19 SEN-19 SEN-19 LVV-19 KÄRVAHAALARIN TIME FOR MIRACLES	2018	3	20	6	0	1	0	5%	=	1	1	5%	=
8	FI KVA-L FI KVA-M TAMMENKOLON LARA CROFT	2016	4	19	0	24	7	1	37%	14%	3	0	16%	0%
9	JA-CAMI'S WANDA	2018	3	19	0	5	3	0	16%	0%	3	0	16%	0%
10	FI KVA-L FI KVA-M TAMMENKOLON SUPERNOVA	2017	4	18	5	0	1	0	6%	=	0	0	0%	=
11	FI MVA HR MVA MINDHUNTER LOVES WIZARDLING	2016	3	18	0	37	7	1	39%	14%	7	0	39%	0%
12	FI KVA-L FI KVA-M TUPLA-TÄPLÄN MÄYRÄN MÄÄRÄÄJÄ	2013	4	17	0	9	5	0	29%	0%	5	0	29%	0%
13	FI MVA MINDHUNTER JUST A THOUGHT	2015	3	17	0	52	5	0	29%	0%	5	2	29%	40%
14	FI KVA-L FI MVA FI KVA-M TAMMENKOLON EUKKO	2014	5	17	0	18	5	2	29%	40%	3	0	18%	0%
15	FI KVA-L FI KVA-M BONNY SPIRITOFCAITAU	2013	3	16	0	37	8	1	50%	12%	7	0	44%	0%
16	FI KVA-L FI KVA-VÄHI FI JVA SE JVA POHJ JVA EE MVA LV MVA NO JVA LT MVA BALT MVA BY MVA TUPLA-TÄPLÄN ANDRÄSTE	2014	3	16	0	19	3	1	19%	33%	4	0	25%	0%
17	MY CRACKERJACK'S ROYAL BLUE	2019	2	15	0	0	2	0	13%	0%	0	0	0%	=
18	FI MVA BY MVA ARMORED HEROINE'S DIXIE CHICK	2013	4	15	0	0	3	0	20%	0%	4	0	27%	0%
19	MINDHUNTER JUST PICK ME	2015	2	15	0	23	2	0	13%	0%	2	0	13%	0%
20	FI MVA VIININVARTIJAN MAISA	2017	3	15	6	2	1	0	7%	=	1	0	7%	=

Kahdenkymmenen käytetyimmän nartun listalla on yksi narttu, jolla ei ulkomuodosta arviointia näyttelykäynnin tai jalostustarkastuksen osalta. Listan nartuista kahdeksan on Suomen muotovalioita. Käyttövalioita on kahdeksan kappaletta, ja koirille on kirjattu myös tuloksia LUT D-tulos, JVA ja KVA-VAHI. Luonnetestissä on käynyt kaksi koiraa, tulokset +158 p ja LT-0. Terveystutkimus löytyi listan kahdestakymmenestä koirasta yhdeksällätoista. Sijalla neljä oleva narttu on pennutettu neljästi ilman terveystutkimuksia tai näyttelykäyntiä.

Sukulaisuuksia:

- Sijalla kaksi olevan nartun (Mindhunter Xyliana) isä on käytetyin uros listan sijalla 2 (Chadbrook The Spy). Nartun emän isä on myös isänä käytetyimpien urosten sijalla 3. (Mindhunter Master

Of Puppets) olevan uroksen isä ja tätä myöden myös urosten sijalla 5. olevan uroksen (Mindhunter Ready Steady Go) isänisä.

- Sijalla 6. olevan nartun (Black Eagle's Night Visions) isä on urosten 2. käytetyin uros (Chadbrook The Spy).
- Sijalla 8. olevan nartun (Tammenkolon Lara Croft) isä on urosten 13. käytetyin uros (Tammenkolon Eversti).
- Sijalla 10. olevan nartun (Tammenkolon Supernova) emän veli (eno) on käytetyin uros 13. (Tammenkolon Eversti).
- Sijalla 12 olevan nartun (Tupla-Täplän Mäyrän Määrääjä) isä on sijalla 13. olevan uroksen (Tammenkolon Eversti) isä.
- Sijalla 14. olevan nartun (Tammenkolon Eukko) veli on urosten listalla sijalla 13. (Tammenkolon Eversti)
- Sijalla 15. olevan nartun (Bonny Spiritofcattau) isä on sama kuin sijalla 3. olevan nartun (Tammenkolon Irma) isä.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Alla on esitetty aiemman jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet, toimenpiteet niiden saavuttamiseksi sekä saavutettu tulos.

Taulukko 24. Aiemman JTO:n toteutuminen – tavoite, toimenpide, tulos

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Rodun geneettisen moni- muotoisuuden turvaaminen.	Kasvattajia on kannustettu eri sukulintojen käyttöön ja tuonti- koirien tuomiseen. Lisäksi myönteinen suhtautuminen ns. working -sukuisten koirien rekisteröintiin tietyin perustein.	Toteutunut osittain. 2018-2022 rekisteröitiin 72 tuontikoiraa. Näistä 26% eli 19 kpl rekisteröitiin Suomen Kennelliitossa ER-rekisteriin puutteellisten 3-polven sukutaulu-tietojen takia. Rotujärjestö ei yllä-pidä omaa tietokantaa Kennelliiton ulkopuolisista rekistereistä. Joitakin yksittäisiä uroksia on käytetty yli Kennelliiton jälkeläismääräsuositusten sekä ensimmäisessä, että toisessa polvessa. Isät/emät suhde voisi olla parempi: 10 astutettua narttua kohden käytettiin 6-7 eri urosta.
Rodunomaisen ja yhteiskuntakelpoisen luonteen säilyttäminen ja käyttöominaisuuksien kehittäminen.	Kehotettu kasvattajia käyttämään jalostukseen hyväluonteisia ja hyvähermoisia koiria, olemaan huolellisia pentujen myymisessä sekä rodun oikeasta luonteesta tiedottamisessa. Yhdistys on järjestänyt luonnetestejä ja MH- kuvauksia sekä useita käyttö- kokeita.	Toteutunut hyvin. Kennelliiton Jalostustietojärjestelmän kuolinsyytilastoon ajanjaksolla 2018-2022 on merkitty vain seitsemälle koiralle "Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi". Se on noin 0,5% ajanjaksolla syntyneistä parsonaista. Keväällä 2023 tehdyn luonnekyselyn perusteella ylivoimaisesti suurin osa omistajista oli tyytyväisiä parsoninsa luonteeseen. Yhdistys on järjestänyt käyttöleirejä sekä rodun omia MEJÄ- sekä VERI-mestaruuskilpailuja.

Koiran elämän ja sen pidon ja käytön kannalta vakavimpien perinnöllisten sairauksien ja vikojen vähentäminen ja niiden leviämisen ehkäiseminen.	Tiedotettu sekä geenitestien että silmä- ja polvitarkastusten tarpeellisuudesta. Yhdistyksen pentuvälitykselle pääsyvaatimuksena silmä- ja polvitarkastustulos sekä geenitestitulokset linssiluksaation ja ataksian osalta. Tuettu rahallisesti silmätarkastuksia, selkäkuvauksia, BAER-testejä sekä MyDogDna-passin hankintaa.	Toteutunut hyvin. Kasvattajat ovat laajalti terveystutkituttaneet jalostuskoiriaan. Pentulistalle pääsyn ehtona on, että vanhemmilla on astutushetkellä tai viimeistään, kun pentue ilmoitetaan yhdistyksen pentuvälitykseen voimassa oleva silmätarkastuslausunto (12kk).
Rotutyypillisen ulkomuodon säilyttäminen ilman turhaa liioittelua.	Tiedotettu parsonin alkuperäisestä tyypistä sekä luonteen että ulkomuodon osalta yhdistyksen jäsenjulkaisussa ja nettisivuilla. Jalostustoimikunta on pitänyt kasvattajapäivät, joka sisälsi ulkomuototuomarin luennon rodun oikeasta rotutyypistä, mukana oli esimerkkikoiria.	Toteutunut osittain. Ulkomuoto-tuomarien antamien arvostelujen perusteella voidaan todeta, että epärotutyypillisiä piirteitä on ilmaantunut populaatioon. Koirille on toivottu lisää raajakorkeutta, vähemmän poskia, vahvempaa luustoa, sekä enemmän terrieri-temperamenttia. Rotutyypillisen ulkomuodon ylläpidon osalta tavoitteita ei ole kaikilta osin saavutettu. Yhdistys pyrkii antamaan kasvattajille tietoa oikeasta rotutyypistä, rodun oikeista mittasuhteista ja rotumääritelmän tulkinnasta.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Vuosina 2019-2022 noin 89 % uroksista ja noin 79% nartuista jäi jalostuskäytön ulkopuolelle.

Jalostuksen ulkopuolelle jääneet urokset

2019 **85%** / 2020 **87%** / 2021 **91%** / 2022 **93%**

Jalostuksen ulkopuolelle jääneet nartut

2019 **74%** / 2020 **75%** / 2021 **81%** / 2022 **87%**

Jalostussuosittelujen ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Parsonrussellinterrierin jalostussuosittelut ovat pääsääntöisesti ajan tasalla, mutta kasvattajia ja urosten omistajia kehoitetaan kiinnittämään huomiota Kennelliiton kannan monimuotoisuutta turvaaviin jälkeläismääräsuositukseen jalostuskoirien valinnassa.

Parsonrussellinterrierillä ei ole PEVISA-ohjelmaa.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Parsonrussellinterrierin rotumääritelmä perustuu sen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen luolametsästyskoirana. Rotujärjestön päämääränä on ylläpitää ja säilyttää rotu rotumääritelmän mukaisena, toimeliaana ja rohkeana metsästysterrierinä, jolla on luonteensa ja rakenteensa puolesta edellytykset tehdä sitä työtä, johon se on alun perin tarkoitettu, sekä suoriutumaan nykyajan vaatimuksista yhteiskuntakelpoisena seura- ja harrastuskoirana.

Koirien omistajia ja kasvattajia kannustetaan osallistumaan koirineen virallisiin terveystarkastuksiin, käyttökokeisiin, ulkomuodon jalostustarkastuksiin, MH-luonnekuvauksiin ja koiranäyttelyihin, jotta rodun tilanteesta saadaan näiden asioiden osalta mitattavaa tietoa.

Pyritään tekemään vähintään neljän vuoden välein terveys-, käyttäytymis- ja kasvattajakyselyt rodun terveyden ja käyttäytymisen parempaa tilastollista arvioina varten ja tiedotetaan tuloksista Parson-lehdessä sekä yhdistyksen verkkosivuilla.

Jalostuksen tavoitteet eri osa-alueille:

Jalostuspohja

- Yksittäisten jalostukseen käytettyjen urosten määrää pyritään kasvattamaan (isät/emät -suhde lähemmäksi lukua 1)
- Sukusiitosaste pyritään pitämään ennallaan
- Kasvattajien tietoisuutta rodun jalostuspohjasta lisätään, jotta keinot monimuotoisuuden ylläpitämiseen ymmärretään riittävän hyvin, samoin kuin yksittäisen yksilön / sukulinjan liiallisen jalostuskäytön, eli matador-jalostuksen, seuraukset ja haitat.

Käyttäytyminen ja luonne

- Pyritään lisäämään kasvattajien, omistajien ja pennunostajien tietämystä rotutyypillisestä luonteesta ja rodunomaisesta käyttäytymisestä.
- Käyttäytymiskyselyn (2023) perusteella rodussa esiintyy hieman pelkoaggressiivisuutta (pelkoa, joka ilmenee aggressiivisuutena) sekä ylivilkkautta. Näihin on kiinnitettävä huomiota jalostusvalintoja tehdessä, jotta rotu pysyy yhteiskuntakelpoisena.

Käyttöominaisuudet

- Pyritään säilyttämään rodun alkuperäiset käyttöominaisuudet ketun metsästyksen kehitettynä luolametsästyskoirana.

Terveys ja lisääntyminen

- Tavoitteena on terve, elinvoimainen ja pitkäikäinen rotu.
- Pyritään lisäämään virallisesti terveystutkittujen parsonrussellinterriereiden määrää.
- Seurataan rodun terveyteen liittyviä tutkimustuloksia ja tiedotetaan niistä.
- Seurataan rodun terveystilannetta kyselyiden avulla.

Ulkomuoto

- Pyritään säilyttämään alkuperäiseen käyttötarkoitukseen soveltuva, rotumääritelmän mukainen rakenne sekä rotutyypilliset erityispiirteet.
- Pyritään lisäämään kasvattajien tietoisuutta oikeasta rotutyypistä ja rodun oikeista mittasuhteista.
- Tarjotaan tasokasta ulkomuototuomarikoulutusta.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Parsonrussellinterrierit ry:n Jalostusohjesääntö

(2021, päivitys hyväksytty hallituksen kokouksessa 29.10.2025)

Jalostusneuvonta:

Parsonrussellinterrierit ry jalostustoimikunta painottaa toimintansa neuvontaan, mutta varsinaisia jalostusurossuosituksia ei anneta. Kasvattaja voi lähettää haluamistaan yhdistelmistä tiedustelun jalostustoimikunnalle, joka kommentoi ehdotuksia koirien geneettisen tason, fenotyypin sekä mahdollisiin tietoihin yhdistelmän koirien sekä niiden sukulaisten ominaisuuksista.

Yhdistelmän toteuttamisesta ja syntyvistä pennuista vastaa kasvattaja.

Jalostusneuvonnan perusohje

- Jalostukseen käytettävät koirat on oltava tiettävästi terveitä (ei allergiaa tai atopiaa) ja luonteeltaan ehdottoman rodunomaisia: rohkea ja ystävällinen metsästysterrieri joka on itsevarma, toimielias ja iloinen.
- Koira joka tarvitsee erikoisruokavaliota tai sillä on toistuvia iho-, korva-, tai suolisto-oireita ei ole jalostuskoira.
- Jalostukseen käytettävällä koiralla olisi suositeltavana olla vähintään 15 kk iässä saatu näyttelypalkinto, koepalkinto (LUT, LUME), luonnetestitulokset, MH-kuvaustulos tai koiralla on virallinen jalostustarkastus ulkomuodon osalta hyväksytty.
- Astutushetkellä ensikertalaisen nartun tulisi olla iältään vähintään 18 kk, mieluiten yli 24 kk mutta ei kuitenkaan yli 5-vuotias. Uroksen suositeltu alaikäraja on 18 kk.
- Kaikilla Suomessa asuvilla jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla Suomen Kennelliiton ohjeiden mukaisesti viralliset silmä- ja polvilumpioluoksaatiotarkastuslausunnot ennen astutusta.

Silmätarkastus: Silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kk.

Jalostuksesta poissulkevia sairauksia ovat: perinnöllinen kaihi, linssiluksaatio, PRA ja RD. Kahta sellaista koiraa, jolla on todettu ylimääräisiä ripsiä/karvoja (distichiasis, ektooppinen cilium tai trichiasis) tai PPM, ei tule yhdistää keskenään. Jos koira saa mistä tahansa silmätautiin lisälausunnon ”Silmämuutosten vakavuus: vakava”, sitä ei tule käyttää jalostukseen.

Polvilumpioluoksaatiotarkastus: Lausunto on voimassa Kennelliiton ohjeen mukaisesti. Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu lausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusida. Jos koira on saanut polvilumpioluoksaatio-lausunnon lieväasteisesta (1) polvilumpioluoksaatiosta, on toisella osapuolella oltava terveet (0) polvet. Muita asteita ei tule käyttää.

- Parsoneilla on perinnöllisiä sairauksia, joihin on geenitestejä: PLL, LOA, SCA, CAHY/HUU, DM, JBD, NNA.
<https://www.parsonrussellinterrierit.fi/perinnolliset-sairaudet/> löytyy sairauksista lisää.
Jalostusyksilöiden geenitestin tuloksien tulee molempien olla clear, clear / carrier, tai clear / affected.

- Kuuron koiran käyttö jalostukseen on kielletty. Puolikuurojen koirien käyttöä jalostuksessa tulee punnita hyvin tarkkaan, ja muiden jalostukseen valittavien syiden tulee olla hyvin painavat. Jos sukurasitteena on kuuroutta, pentujen BAER-testausta suositellaan, jotta jalostukseen voidaan valita täysin kuulevat yksilöt.
- Jos koiralla on lausunto selkävaurioista muu kuin 0, tulee parituskumppani olla Kennelliiton ohjeiden mukaisesti vain 0.
- Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Lähisuvun osalta pitää käyttää harkintaa. Sairaantuneen koiran sisarus voi harkitusti käyttää, sillä ne saattavat olla perimältään täysin terveitä epilepsiaan altistavien geenien suhteen. Linjoja, joissa epilepsiaa esiintyy, ei tule yhdistää keskenään.
- Koiria joilla on todettu aikuisena sydämen sivuääni, ei tule käyttää jalostukseen. Ainoastaan, mikäli ultraäänitutkimuksessa on todettu sivuääni ei-perinnöllisestä viasta johtuvaksi, voi koiraa käyttää harkiten jalostukseen terveen kumppanin kanssa.
- Jalostuksessa tulee suosia koiria, joiden kanssa arjessa eläminen on helppoa ja vaivatonta. Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.
- Koiraa, jolla on operoitu eturistiside tai leikattu patellaluksaatio tai Legg-Perthes, ei suositella jalostukseen. Sairauksien perinnöllisten luonteiden takia, operoitua koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Jos koiraa on jo käytetty jalostukseen, sairausriski täytyy ottaa huomioon jälkeläisten jalostuskäyttöä suunniteltaessa.
- Koiran väri on ilmoitettava oikein rekisteröinnin yhteydessä. Koirien värin tunnistamisessa ja värin oikein rekisteröimisessä on noudatettava huolellisuutta erityisesti, jos väri on parsonin perusväreistä selvästi poikkeava (sininen, harmaa, liver). Kahden sinisen koiran risteytys on kielletty.
- Koira jolla on luonnontöpo ei tule käyttää jalostukseen, ellei sitä ole testattu T-Box-geenin aiheuttamaksi töpöksi. Tällöin yhdistelmän toisen osapuolen tulee olla pitkähäntäinen.
- Eri karvanlaatuja saa risteyttää keskenään.
- Yhdistelmän tulee täyttää rotujärjestön pentuvälitykseen pääsyn vaatimukset saadakseen rotujärjestön hyväksynnän jalostussuosituksesta Kennelliiton pentulistalle.

Vaatimukset Parsonrussellinterrierit ry:n pentulistalle pääsemiseen

(päivitys hyväksytty hallituksen kokouksessa 29.10.2025, päivitys tulee voimaan 1.1.2026)

- Pentuvälitys on tarkoitettu ainoastaan Parsonrussellinterrierit ry:n jäsenille.
- Kasvattajalla on oltava kennelnimi.
- Kaikilla Suomessa asuvilla jalostukseen käytettävillä koirilla tulee olla Kennelliiton virallinen silmä- ja polvilumpioluksaatiolausunto ennen astutusta.

Silmätarkastus: Silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kk.

Jalostuksesta poissulkevia sairauksia ovat: perinnöllinen kaihi, linssiluksaatio, PRA ja RD. Kahta sellaista koiraa, jolla on todettu ylimääräisiä ripsiä/karvoja (distichiasis, ektooppinen cilium tai trichiasis) tai PPM, ei tule

yhdistää keskenään. Jos koira saa mistä tahansa silmäsaudesta lisälausunnon ”Silmämuutosten vakavuus: vakava”, sitä ei tule käyttää jalostukseen.

Silmätarkastustulosten on oltava alle vuoden vanhoja **ennen astutusta** kahdeksaan ikävuoteen asti.

Polvilumpioluksaatiolausunto: Lausunto on voimassa Kennelliiton ohjeen mukaisesti: Alle kolmen vuoden ikäiselle koiralle annettu lausunto on voimassa kaksi vuotta. Mikäli koira on tutkimushetkellä täyttänyt kolme vuotta, ei tutkimusta tarvitse uusia.

Jos koira on saanut polvilumpioluksaatiolausunnon lieväasteisesta (1) polvilumpioluksaatiosta, on toisella osapuolella oltava terveet (0) polvet. Muita asteita ei tule käyttää.

Ulkomaalaisen koiran silmä- ja polvilumpioluksaatiolausunto tulee lähettää kopio yhdistyksen pentuvälittäjälle sähköpostitse. Ulkomaisen koiran silmä- ja polvilumpioluksaation tarkastuksista tulee näkyä, että tunnistusmerkintä on tarkastettu tutkimuksen yhteydessä.

- Pentueen isä on ollut astutushetkellä vähintään 12kk ja emä 18kk.
- Vähintään pentueen toisen vanhemman tulee olla PLL- ja LOA-geenitestattu terveeksi tai sen tulee olla suvun perusteella geneettisesti terve.
- Yhdistelmän tulee täyttää rotujärjestön pentuvälitykseen pääsyn vaatimukset saadakseen rotujärjestön hyväksynnän jalostussuosituksista Kennelliiton pentulistalle.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Yhdistyksellä ei ole suositusta yksittäisen jalostuskoiran maksimijälkeläismäärälle.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Jalostuksen tavoiteohjelman 2024–2028 tavoitteiden toteuttamiseksi tehtävät toimenpiteet:

JALOSTUSPOHJA

- Tiedotetaan kasvattajia ja jalostusurosten omistajia perinnöllisen monimuotoisuuden merkityksestä sekä keinoista sen ylläpitoon.
- Tiedotetaan matador-jalostuksen seurauksista ja haitoista.
- Korostetaan jalostusurosten omistajien vastuuta suunnitelluissa yhdistelmissä.
- Selvitetään, onko yhdistyksen tarpeen antaa suositus yksittäisen jalostuskoiran maksimijälkeläismäärille.

KÄYTTÄYTYMINEN JA LUONNE

- Käyttäytymiskyselyn (2023) perusteella rodussa esiintyy hieman pelkoaggressiivisuutta (pelkoa, joka ilmenee aggressiivisuutena) sekä ylivilkkautta. Näihin piirteisiin on kiinnitettävä huomiota jalostusvalintoja tehdessä, jotta rotu pysyy yhteiskuntakelpoisena.

- Muistutetaan kasvattajia, että jalostuksessa tulee suosia koiria, joiden kanssa arjessa eläminen on helppoa ja vaivatonta. Arkoja tai vihaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen.
- Kannustetaan koiranomistajia viemään koiriaan luonnetestauksiin ja MH-luonnekuvauksiin.

KÄYTTÖOMINAISUUDET

- Kannustetaan testaamaan koirien luolakoiruominaisuuksia: LUT- ja LUME-kokeissa ^[L]_[SEP]
- Kannustetaan koiranomistajia viemään koiriaan MEJÄ (metsästyskoirien jäljestämiskoe) ja VERI (vesiriistakoe) -kokeisiin.

TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN

- Kasvattajia ja harrastajia kannustetaan teettämään koirilleen virallisia terveystutkimuksia.
- Koirien omistajia ja kasvattajia kannustetaan avoimuuteen sairauksien ja vikojen ilmoittamisessa.
- Pyritään järjestämään vuosittain 1–2 joukkoterveystarkastusta.
- Kasvattajia kannustetaan käyttämään jalostukseen vain hyvin synnyttäviä narttuja.
- Pyritään tekemään vähintään neljän vuoden välein terveys-, käyttäytymis- ja kasvattajakyselyt rodun terveyden parempaa tilastollista arvioina varten ja tiedotetaan tuloksista Parson-lehdessä ja yhdistyksen verkkosivuilla.
- Seurataan rodun terveyteen liittyviä tutkimustuloksia ja tiedotetaan niistä.

ULKOMUOTO

- Pyritään lisäämään kasvattajien tietoisuutta oikeasta rotutyypistä ja rodun oikeista mittasuhteista.
- Järjestetään tarvittaessa ulkomuototuomareiden erikoiskoulutusta ja ulkomuototuomareiden arvostelukoe.
- Tarjotaan laadukas materiaali ulkomuototuomareiden koulutukseen.

YLEISTÄ

- Pyritään järjestämään kasvattajapäivät 1-2 vuoden välein.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Taulukko 25. Vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet, uhat

Vahvuudet • Työterrierin luonne soveltuu harrastus- ja seurakoiralle • Selkeäsanainen rotumääritelmä • Ei ole jakautunut käyttö- ja näyttelylinjoihin • Pieni sukusiitosprosentti • Aktiivinen rotujärjestö ja harrastajakunta • Tuontikoirien määrä on tasainen ja runsas • Jalostuskoirien runsas terveystutkiminen • Kennelliton Jalostustietojärjestelmästä helppo saada tietoa jalostussuunnitelmien tueksi	Heikkoudet • Matador-urosten ja -isoisien/-äitien jalostuskäyttö • Jalostukseen käyttämätöntä materiaalia • Virallisten terveystutkimusten ja -tiedon vähäisyys • Ei ymmärretä sairauksien ilmoittamisen tärkeyttä rodulle • Luonteen osalta testatun tiedon vähäisyys • Jalostusmateriaalin hukkaantuminen, mikäli suositaan vain määrättyä tyyppiä, käyttötarkoitusta tai yksittäisiä koiria jalostuksessa
Mahdollisuudet • Osa pennunostajista on hyvin valistuneita ja tiedonhaluisia • Entistä laajemmat harrastusmahdollisuudet uusien harrastuslajien myötä (esim. rally-toko, nosework, koiratanssi jne.) • Yhteistyö ulkomaisten kasvattajien kanssa uuden jalostusmateriaalin saamiseksi ja tuontisperma • Jalostuspohjassa on käyttämätöntä materiaalia • Jalostustarkastusten aloittaminen • Tiedon saannin helppous Kennelliton Jalostustietojärjestelmästä • Parsonharrastajat osallistuvat aktiivisesti sekä näyttelyihin että kokeisiin	Uhat • Matador-urosten ja -isoisien/-äitien jalostuskäyttö • Geenipoolin kaventuminen • Osasta jalostuskoiria ei sukutaulutietoja saatavilla • Virallisten tutkimusten epätasaisuus • Sairauksien ilmoittamisen vähäisyys saattaa johtaa jonkin vian salakavalaan lisääntymiseen populaatiossa • Tuontikoirien taustoista saadaan huonosti tietoa liittyen luonteisiin ja terveyteen • Pentujen suuri kysyntä: ostajille kelpaa mikä vaan, eikä rotua tunneta • Pentujen suuri kysyntä: pentujen teettäminen ilman aitoa kiinnostusta rotuun ja sen hyvinvointiin (pentutehtailu) • Ilman aktiivista harkintaa jalostusvalinnoissa populaation monimuotoisuus supistuu • Jalostuksessa keskitytään vain ulkomuotoon, näyttelymenestykseen, harrastuslajiin tai käyttöominaisuuksiin – linjat eriytyvät

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

2023	JTO päivitys. Kasvattaja-, terveys- ja luonnekysely. Jalostustarkastus ulkomuodon osalta: ihanneprofiilin valmistelu, ja hyväksyttäminen Kennelliitossa. MH-luonnekuvaus. Ulkomuodon jalostustarkastus. Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastus. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus. Erikoisnäyttely sekä eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Julkaisee Parson-lehdessä, kuukausikirjeissään ja internetsivuillaan ajankohtaisia artikkeleita.
2024	Jalostustarkastus. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja arvostelukoe. Pyritään järjestämään kasvattajapäivät ja ulkomuodon jalostustarkastus. Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastuksia. Pyritään järjestämään MH-luonnekuvaus tai muu luonnetta mittaava koe/tapahtuma. Pyritään järjestämään eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Jatketaan jäsenistön tiedottamista terveys-, luonne- ja käyttöominaisuuksista. Järjestetään erikoisnäyttely.
2025	Jalostustarkastus. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja arvostelukoe. Pyritään järjestämään MH-luonnekuvaus tai muu luonnetta mittaava koe/tapahtuma. Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastuksia sekä ulkomuodon jalostustarkastus. Pyritään järjestämään eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Jatketaan tiedottamista terveys-, luonne- ja käyttöominaisuuksista. Järjestetään erikoisnäyttely.
2026	Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastuksia sekä ulkomuodon jalostustarkastus. Pyritään järjestämään kasvattajapäivät. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja arvostelukoe. Pyritään järjestämään MH-luonnekuvaus tai muu luonnetta mittaava koe/tapahtuma. Pyritään järjestämään eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Jatketaan jäsenistön tiedottamista terveys-, luonne- ja käyttöominaisuuksista. Erikoisnäyttely.
2027	JTO:n päivityksen valmistelu. Terveys-, luonne- ja kasvattajakysely. Pyritään järjestämään kasvattajapäivät. Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastuksia sekä ulkomuodon jalostustarkastus. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja arvostelukoe. Pyritään järjestämään MH-luonnekuvaus tai muu luonnetta mittaava koe/tapahtuma. Pyritään järjestämään eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Jatketaan jäsenistön tiedottamista terveys-, luonne- ja käyttöominaisuuksista. Erikoisnäyttely.
2028	JTO:n päivityksen työstäminen, sen ennakkotarkastuttaminen Kennelliitossa ja hyväksyminen yhdistyksen yleiskokouksessa. Jalostustarkastus. Ulkomuototuomareiden erikoiskoulutus ja arvostelukoe. Pyritään järjestämään joukkoterveystarkastuksia. Pyritään järjestämään MH-luonnekuvaus tai muu luonnetta mittaava koe/tapahtuma. Pyritään järjestämään eri käyttöläjien omat mestaruuskilpailut. Jatketaan tiedottamista terveys-, luonne- ja käyttöominaisuuksista. Erikoisnäyttely.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jalostustoimikunta seuraa jalostuksen tavoiteohjelman vaikutuksien toteutumista.

Parsonrussellinterrierit ry:n hallitus valvoo viimekädessä tavoiteohjelman noudattamista.

Populaation kokonaistilan ja rakenteen seuranta:

- Rekisteröintimäärien seuranta
- Vuosittaisten pentumäärien seuranta
- Isät/emät -suhteen kehityssuunnan seuranta
- Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläismääräseuranta
- Populaation sukusiitoskertoimen seuranta
- Populaation rakenteen laatuseuranta (näyttelytulos)
- Jalostuskoirien ja populaation terveytseuranta: terveystutkimusten määrä ja tulokset
- Pyritään järjestämään ulkomuodon jalostustarkastuksia vuosittain

Luonteen ja käyttööminäisyyksien seuranta:

- MH-luonnekuvaus tai luonnetestit
- Käyttökokeet rodunomaisten taipumusten testaamiseksi
- Luonne- ja käyttäytymiskyselyt sekä tulosten analysointi, tiedotus ja tilastointi

Terveyden seuranta:

- Tehdyt silmätarkastukset, silmätarkastettujen ikärakenne
- Tehdyt polvitutkimukset
- Geenitestatut koirat -lista
- Muut terveystutkimukset
- Tiedot muista jalostustoimikunnalle annetuista terveys- / sairaustiedoista
- Terveyskyselyissä saatujen tietojen analysointi, tiedotus ja tilastointi

Ulkomuodon seuranta:

- Näyttelyarvostelut
- Ulkomuodon jalostustarkastukset

JTO:n tavoitteisiin pyritään:

- Noudattamalla Kennelliiton yleistä jalostusstrategiaa sekä muita sen antamia jalostukseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- Noudattamalla PRT ry:n jalostuksen tavoiteohjelmaa
- Noudattamalla PRT ry:n pentuvälityksessä käytettyjä ehtoja
- Noudattamalla PRT ry:n suosituksia jalostukseen käytettävälle koirille
- Seuraamalla rodussa esiintyviä sairauksia ja tiedottamalla niistä
- Seurataan rodun tyyppin säilymistä alkuperäisen mukaisena

Jos jollakin osa-alueella havaitaan ei-toivottuja muutoksia, niin niistä pyritään tiedottamaan ja niihin pyritään reagoimaan mahdollisimman pian, jotta suuremmilta ongelmilta välttyttäisiin. Jalostuksen tavoiteohjelma on kokonaisuudessaan luettavissa rotujärjestön nettisivuilla.

Parsonrussellinterrierillä ei ole PEVISA-ohjelmaa.

7. LÄHTEET

Osiossa 4.1 käytetyt lähteet

Kennelliitto, "Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja", MMT Katariina Mäki, 2013

Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä

Kennelliitto "Tehollinen populaatiokoko" MMT Katariina Mäki, päivitetty 14.1.2016

"Rekisteröintejä 2013-2022". The Kennel Club, Svenska Kennelklubben, VDH, Dansk Kennel Klub

Osiossa 4.2 käytetyt lähteet

Suomen Kennelliitto, jalostustietojärjestelmä

Suomen Kennelliitto, rotumääritelmä, parsonrussellinterrieri

Parsonrussellinterrierit ry, Terveys- ja käyttäytymiskysely 2023

Osiossa 4.3 käytetyt lähteet

Parsonrussellinterrierit ry, Jalostustoimikunta 2019, vatsaoire-kyselyn selvitys

Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä

Kennelliitto:

Silmäsairaudet – <https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Patellaluksaatio – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/polvilumpion-sijoiltaanmeno-patellaluksaatio>

Legg Perthes – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/legg-perthes>

LTV & VA – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/perinnolliset-selkamuutokset>

Lonkkanivelen kasvuhäiriö – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt – Etusivu > Koiran kasvatus ja terveys > Koiran terveys > Perinnölliset sairaudet ja koiran hyvinvointi > Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kuurous – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kuurouden-taustaa-koirilla>

Epilepsia – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koiran-epilepsia>

Atopia – <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/koiran-atopia>

Amelogenesis imperfecta (AI) – Koirageenit.fi,

<https://www.koirageenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/hammassairaudet/kiillehypoplasia/>

HUU/CAHY, hyperuricosuria – Wisdompanel, <https://www.wisdompanel.com/en-us/dog-health-conditions/huu>

Muita rodussa geenitestattavia sairauksia – <https://www.parsonrussellinterrierit.fi/perinnolliset-sairaudet/>

Osiassa 4.4 käytetyt lähteet

"Rotumääritelmän tulkinta". Parsonrussellinterrierit ry:n tuomarikoulutusmateriaali.

Osiassa 5. käytetyt lähteet

Kennelliiton Jalostustietojärjestelmä

8. LIITTEET

Liite 1. Ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiili parsonrussellinterrierille,
käyttöönottopäivä 5.6.2023